

7 september 2007

ADVOCATENBLAD 12

**Aftrek en
vergoeding van
advocaatkosten
bij ontslag**

Kroniek straf-
procesrecht 2006

Vorbereidingen
op afschaffing
procuraat

**Grotius en anderen
over onafhankelijkheid**

**Kunnen advocaten
'nee' zeggen?**

Brunel Legal biedt je meteen het échte werk.

Sta je op het punt om aan je carrière te beginnen of overweeg je een volgende stap? Als je precies weet wat je wilt, dan kan Brunel Legal de juiste ingang voor je creëren. Maar de kans is groot dat je nog niet precies weet wat jouw carrièrestap moet zijn. Brunel Legal biedt jou de mogelijkheid om professionele projecten bij gerenommeerde organisaties uit te voeren. Zodat je je in een korte tijd goed kunt oriënteren en tevens snel kunt ontwikkelen. Kijk op www.brunel-legal.nl.

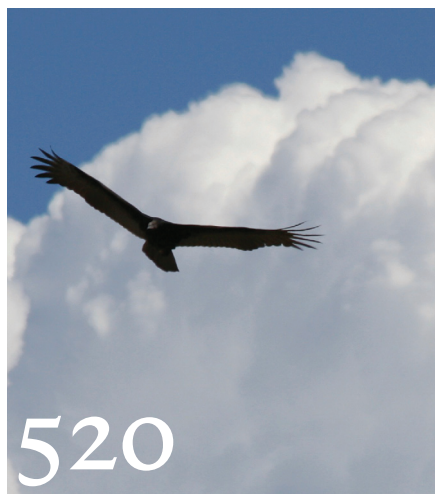
brünellegal
Spreekt jouw taal

Brunel Legal is onderdeel van beursgenoteerd zakelijk dienstverlener Brunel International N.V., en helpt ondernemingen en instellingen bij het oplossen van juridische vraagstukken. Dit doen we door de inzet van gekwalificeerde juristen. Brunel Legal Interim detacheert ervaren juristen en Brunel Legal Talent bemiddelt juridisch toptalent.

Kroniek strafprocesrecht 2006

Afgelopen jaar was het jaar van de onderbouwde standpunten, hupjes, hekjes en heimelijke informatievergaring. Een samenvatting, gebaseerd op de belangrijkste uitspraken.

Advocaat moet 'nee' kunnen zeggen

De advocaat dreigt als ondernemer een verlengstuk te worden van zijn cliënt. Hugo de Groot schreef al dat de advocaat dienstbaar en onafhankelijk moet zijn, hoewel hij vaak zo veel weg heeft van een 'getabberde roofvogel'.

Afschaffing verplicht procuraat (1)

Wat betekent de afschaffing, per 1 maart 2008, voor advocatenkantoren en gerechten? Pien Korf, hoofd van een afdeling procuraten, is niet bang: 'Er blijft zeker een markt voor procureursdiensten'.

Digitaal procesdossier wordt uitgetest bij de sector bestuursrecht van de Rechtbank Rotterdam. Wat behelst de pilot? **496**

Oorlogstribunalen zijn in zichzelf gekeerd en overtuigd van het eigen gelijk, zegt wetenschapper Göran Sluiter. **513**

Advocaatkosten bij ontslag Bij arbeidsconflicten kunnen de advocaatskosten niet worden afgetrokken van de belasting – maar wel belastingvrij vergoed? **516**

Loeffen/Mees en Hope 'Na tien jaar procederen hoorde ik dat de curator alle vorderingen waren ontzegd.' **519**

Niet te duur 'De advocaten die roepen dat advocaten te duur zijn, zijn zelf veelverdieners.' **525**

Verder...

Column: Dossiers met een bagagedrager 495 » Vervolgde advocaten 497 » Colofon 499 »

Van de deken: Lustrum 2007 501 » Jaaroverzicht tuchtrecht 2006 529 » Veranderingen Beroepsopleiding 532 » Opleidingen 534 » Personalia 538 » Geschillencommissie 544 » Tuchtrecht 546

In de volgende nummers

Tegenstrijdig belang in kapitaalvennootschappen en stichtingen » Kroniek mededingingsrecht » Herstel van evidente fouten in strafvonnissen

Omslagfoto:
Stijn Rademaker/
Hollandse Hoogte

Afschaffing verplicht procuraat

Op 1 maart 2008 zal het verplicht procuraat worden afgeschaft. Wat betekent dat voor advocatenkantoren en gerechten? Het *Advocatenblad* laat betrokkenen aan het woord over de gevolgen op de werkvloer. Deze eerste keer: Pien Korf, hoofd Afdeling procuraten bij Van Benthem & Keulen.

..... 'Never change a winning team', zegt Korf, en dat gebeurt dan ook niet. Het procuraat heeft in Nederland altijd goed gewerkt. Rolrechter, rolwaarnemer en procureur zijn goed op elkaar ingespeeld en de mondelinge rol betekende een extra controle. Afschaffing had dus niet gehoeven, maar het is niet anders. Wel moeten de verwachte voordelen van afschaffing – het zou voor de burger goedkoper worden als de procureur uit het systeem wordt gehaald – nog worden afgewacht. Korf gelooft er niet in. 'Na

.....

Michel Knapen
journalist

.....

Zij is sinds 2003 hoofd van de Afdeling procuraten van Van Benthem & Keulen. En Pien Korf zal die afdeling ook na 1 maart blijven leiden. Het verplichte procuraat wordt dan wel afgeschaft, maar de afdeling bij dit kantoor blijft bestaan en zal procureurswerkzaamheden, in vrijwillige vorm, blijven uitoefenen.

1 maart zullen bijvoorbeeld advocaten die geen gebruik maken van een lokale vrijwillige procureur zelf naar de rechtbanken bellen over hoe het rolreglement wordt toegepast en andere informatieve vragen. Dat zijn dure telefoontjes.' Natuurlijk zou dat met het uniforme rolreglement niet nodig zijn, maar de rechtbanken interpreteren dat toch overall verschillend. Een procureur blijft dan van belang.

Na de afschaffing zal er bij de procuraatsafdeling van Van Benthem & Keulen dan ook weinig veranderen. Het uitdraaien van de rol, het doorlopen van de zaken, het aanvragen van uitstel, vragen van verlof tot beslaglegging, het klaarmaken van de processtukken en het bekijken van de update van het roljournaal – het blijft allemaal doorlopen volgens het beproefde stramien.

De grootste verandering die andere advocatenkantoren kunnen doormaken is dat zij in de toekomst geen gebruik meer maken van een procureur en het zelf in huis doen. Toch denkt Korf dat dat zal meevallen: 'Ons hebben signalen bereikt dat het gros van de correspondenten zal blijven werken met een procureur. Dat is begrijpelijk: die zorgt voor de bewaking van de termijnen, controleert de stukken en heeft goede contacten met de rechtbank.' Dat is ook de reden dat Van Benthem & Keulen procuraatsdiensten blijft aanbieden en daarvoor actief de markt opgaat. Meerdere kantoren hebben inmiddels een

brief gekregen van die strekking.

Bewust heeft Van Benthem & Keulen er niet voor gekozen om procuraatswerkzaamheden te insourcen, want dat zou betekenen dat ze bij alle negentien rechtbanken de procedures moet kennen en daar contacten onderhouden. Korf blijft alleen werken voor advocaten die procederen bij de Rechtbank Utrecht. 'We hebben een meerwaarde en dat moeten we duidelijk maken aan de markt. Van origine hebben we een sterke positie in Utrecht. Door onze goede contacten met de rechtbank en de korte lijnen kunnen we gemakkelijk nog iets regelen en een vonnis na uitspraak nog dezelfde dag aan de correspondent zenden. Vanaf kantoor is er ten minste twee keer per dag een bodedienst naar de rechtbank om stukken weg te brengen en op te halen. Daarom kunnen wij stukken enkele dagen eerder boven tafel krijgen en kunnen stukken ook vaak een paar dagen later door de correspondent worden aangeleverd om toch nog op tijd bij de rechtbank te zijn. En het procureurstarief is absoluut concurrerend vergeleken met advocatenkantoren die deze werkzaamheden zelf blijven doen.'

Wat dat gaat betekenen voor de personele bezetting van de Afdeling procuraten is nog niet bekend. Daar werken nu naast Korf nog drie medewerkers. Dat kunnen er in theorie minder worden maar ook meer. 'Na de afschaffing zullen er zeker kantoren zijn die zelf dit werk willen gaan doen. Maar wellicht ontdekken zij na verloop van tijd dat het tegenvalt en vragen dan alsnog een procureur om het te doen. Wij vertrouwen erop dat er een markt is.'

Pien Korf

Foto: Ronald Brokke

Het is gezegd

Ik sprak over ethische dilemma's in een vrije markt voor vrije beroepen of zoiets, daar zat ik nog keurig intelligent over te doen. Maar Martin Brill kwam een verhaal afdraaien dat het vroeger zo lekker neuken was met rechtenstudentes. Daar zit dus de Nederlandse Orde van Advocaten, daar zit de deken, daar zit de Hoge Raad, daar zitten afgevaardigden van het ministerie van Justitie (...). Toen dacht ik: er is echt maar één land waar dit kan! Joris Luyendijk blikt terug op het Jaarcongres 2006, muziekblad *Oor*, september 2007

'Ren naar de rechtbank, Jean Pierre! Ren naar de rechtbank!' herinnert Martel zich. En ik zei dan: nee, dat is niet de manier waarop we dat doen. Het kantoor van de Franse advocaat Jean Pierre Martel sloot zich enkele jaren geleden aan bij een Amerikaans kantoor. Bij de beursgang van een Europees bedrijf werd Martel in de beginperiode regelmatig telefonisch aangespoord door een Amerikaanse partner. *het Financieele Dagblad*, 8 augustus

Wie wordt de andere?

Gevraagd: scherp schrijvende, van humor voorziene, breed kijkende, verrassend opiniërende, persoonlijk oordelende columnist.

Geboden: podium, deadlines, denkstimulans, fantasieprikkeling, afreageerplek, jaarlijks diner met schrijvers, beroemdheid bij succes.

Sinds enkele weken is de redactie van dit blad op zoek naar een tweede columnist, die ter afwisseling van Matthijs Kaaks voorin het blad de rechterkolom vult. Wie denkt de balie geregeld een genadeloze lachspiegel voor te kunnen houden, in ruim 400 woorden? Wie heeft niet al te veel last van statusangst en poetst niet bevreesd aan het eigen imago? Wie wil dit alles met enkele stukjes aannemelijk maken, waarvan de beste in de nieuwsbrief *Orde van de dag* en later in het *Advocatenblad* zullen worden gepubliceerd?

- Mail vóór 1 november de columns naar: linus.hesselink@reedbusiness.nl. Begin 2008 geeft de redactie de winnaar ruim baan.

agenda

* BEDREIGDE ADVOCaat

Op donderdag 15 november 2007 organiseert de *Stichting Advocaten voor Advocaten* in het kader van haar 20-jarig bestaan een lustrumseminar over de positie van de bedreigde advocaat. Het seminar vindt plaats bij Nautadutilh in het WTC te Amsterdam. Dekan Willem Bekkers zal het seminar openen. Sprekers zijn mr. Basil Fernando (directeur van de Asian Human Rights Commission and the Asian Legal Resource Center, tevens advocaat), prof. dr. Taru Spronken (hoogleraar Strafrecht en advocaat) en prof. mr. Floris Banner (hoogleraar Advocatuur en adviseur bij Nautadutilh). Deelname kost € 150.

- informatie: info@advocatenvooradvocaten.nl

Column

Matthijs Kaaks

Ik sprak mr. X in La Trattoria Delitalia, niet ver van zijn kantoor aan de Zuidas van Amsterdam. Het etablissement heeft door zijn toedoen enige bekendheid verkregen sinds mr. X voor de Voorzieningenrechter in Den Bosch zijn lunchkosten vergoed trachtte te krijgen van de wederpartij in een 'recht-toe-recht-aan' merkenzaakje (LJN: BB1252 rechtspraak.nl). Het nieuwe proceskostenregime in IE-zaken maakt het mogelijk de volledige kosten op de wederpartij te verhalen, mits deze ongelijk krijgt. Mr. X diende daarom samen met kantoorgenoot Y een rekening in van € 41.640,67, inclusief lunch dus, wat door de rechter 'extreem buitensporig' werd geoordeeld. Sindsdien gaat mr. X anoniem door het leven.

Ik schoof aan bij mr. X en mr. Y, om er het fijne van te horen. 'Belachelijk provinciale krentenkakkerij', brieste X. Hij kauwde een restje van zijn Scaloppina alla Milanese weg en greep naar de

Dossiers met een bagagedrager

halflege fles Montepulciano op tafel. 'Moeten we soms korting gaan geven? We zijn geen rechtswinkel.' 'Maar hoe kom je nou op dat bedrag?', vroeg ik. 'Voor een doorsnee kortgedingetje is het wel wat aan de hoge kant.' 'Helemaal niet', zei X. 'Wij noemen dat dossiers met een bagagedrager.'

Je moest eens weten hoeveel medewerkers wij hebben rondlopen. Die moeten allemaal aan het werk blijven.'

Hij knikte kort naar mr. Y.

'Het principe van twee advocaten op één dossier. De Brauw doet dat al jaren. Onze uren tellen daardoor dubbel. Er wordt een keertje geluncht. Enkele *conference calls* met de cliënt. Zo verbrand je makkelijk 45 uurtjes.'

X pakte er een servet bij en schreef met zijn vork een denkbeeldige rekensom.

'45 x uurtarief € 360 x twee advocaten + kantoorkosten + lunchkosten en andere verschotten en dan nog BTW. Is dat nou onredelijk? Tegenwoordig ben je niet meer geloofwaardig als je met een rekeningetje van tien mille aan komt zetten. Als je ons inhuurt, dan krijg je een Ferrari. En die is nu eenmaal wat duurder dan het Opeltje van Budget Car. Ook al is het maar voor een rondje om de kerk.'

Mr. Y knikte instemmend. Hij was al die tijd stil gebleven. Op de bagagedrager wordt weinig gesproken. Ik wees naar het dossier dat tussen hen op tafel lag. 'Laat ik jullie niet langer ophouden bij de werkbespreking.'

'Maakt niet uit', zei X. 'We noemen dit zwijgend overleg.' We kijken af en toe naar het dossier, maar we hebben het er verder niet over.'

Zie ook 'Wel prijsvraag, geen oplossing', verderop in dit nummer (red.).

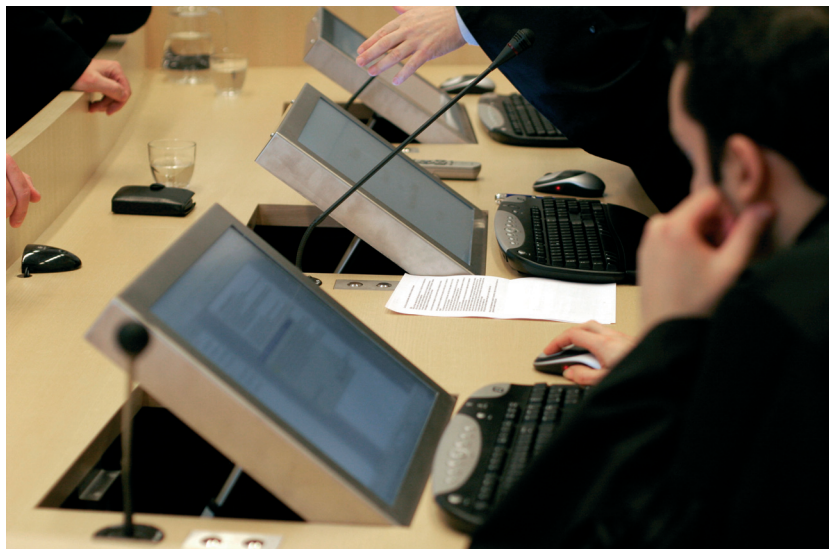
Digitaal procesdossier van start

De sector bestuursrecht van de Rechtbank Rotterdam is onlangs gestart met de pilot 'digitaal dossier'. Wat behelst deze pilot? Interim projectleider Kyung de Graaf legt uit.

Er hangt een toga op de kamer in het gerechtsgebouw, maar De Graaf haast zich te zeggen dat die niet van haar is. Ze is geen rechter, maar afkomstig van de stichting Intermin jr. Sinds anderhalf jaar werkt ze mee aan het

den aangepast zodat digitaal procederen ook wettelijk is afgedekt.

Het Rotterdamse project is het verst gevorderd, want al daadwerkelijk gestart. Er zijn inmiddels een zestal digitale dossiers aangelegd. De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa), de OPTA en een aantal advocatenkantoren werken mee aan het project. Dat zijn, mede gelet op het soort zaken, veelal grotere kantoren die al in een volledig digitale omgeving werken, vertelt De Graaf.

door de Raad voor de rechtspraak geïnitieerde project digitaal procederen. Dat omvat vier deelprojecten. In Rotterdam gaat het om het digitale dossier in mededingings- en telecomzaken, in Dordrecht gaat aan het eind van het jaar een proef van start met digitaal procederen in zaken tegen de gemeente en de sociale dienst, en Breda gaat experimenteren met het digitaal instellen van beroep in zaken tegen het UWV. Het laatste project is een wetgevingstraject: de Algemene wet bestuursrecht moet wor-

De stukken voor het digitale dossier worden via een beveiligde SSL-verbinding aangeleverd. Een dergelijke verbinding wordt ook gebruikt bij bijvoorbeeld internetbankieren. Na het intoetsen van inlognaam en wachtwoord, krijgt de deelnemer een 'one time password' toegezonden via een speciaal apparaatje. Die code toets de deelnemer in, en hij is binnen. Vanaf dat moment kan hij stukken aanbieden voor opname in het dossier. Andere partijen worden via e-mails op de hoogte gesteld van de aan-

passingen in het dossier. Er is een speciale voorziening voor 'geheime' stukken op grond van artikel 8:29 Algemene wet bestuursrecht. Die zijn uiteraard niet zichtbaar voor de wederpartij.

Het digitale dossier vergeet wel een en ander van het computersysteem van de deelnemers. De stukken moeten vanwege de beveiliging als pdf-files worden aangeleverd, en een stevig mededingingsdossier haal je niet zomaar even binnen met een inbelverbinding. Ook moet er een goede virusscanner worden gebruikt. De Graaf verwacht in Rotterdam geen problemen op dit punt, aangezien telecom- en mededingingszaken meestal worden gedaan door grote kantoren die de automatisering meer dan op orde hebben. 'Bij de pilot in Dordrecht zijn op dit punt misschien wat meer problemen te verwachten. Immers, het gaat om zaken tegen de gemeente, en daar zijn ook veel kleinere kantoren bij betrokken,' aldus De Graaf.

Het is de bedoeling dat in Rotterdam ook 'digitale zittingen' gaan plaatsvinden. Daartoe wordt een speciale zittingszaal ingericht. Procesdeelnemers krijgen een eigen beeldscherm, waardoor passages uit het dossier voor iedereen direct leesbaar zijn. 'Tijdens de zitting geen gerommel meer in papieren dossiers,' vat De Graaf samen. (LW)

De komst van de Amerikaanse firma's heeft de markt volledig veranderd. Als ze toonaangevende firma's in Parijs willen worden, zijn ze daar sterk genoeg voor. Zij zijn rijk, wij zijn arm. Jean Pierre Martel, *het Financieele Dagblad*, 8 augustus

Maar als onze cliënten bereid zijn van hun zaak meer te maken dan een individueel geval, zijn we er niet tegen dat bepaalde zaken gemediatiseerd worden. Raf Jespers van het activistische Belgische advocatenkantoor Progress Lawyers Network legt uit met welke strategie uitzetting van een Ecuadoriaans meisje werd voorkomen. *NRC Handelsblad*, 11 augustus

Mannen kiezen vaker voor de betekenisgerichte strategie. Zij leggen verbanden en brengen structuren aan in de stof, en staan kritisch tegenover de inhoud. Deze leertechniek werpt minder vruchten af. Promovenda Sabine Severiens legt uit waarom vrouwen sneller studeren dan mannen, *Trouw*, 11 augustus

Zo heb ik een keer een zaak meegemaakt waarbij zowel de advocaat van de verdachte – een bekende strafpleiter – als de advocaat-generaal met een vrouwelijke raadsheer het bed had gedeeld. Iedereen wist daarvan. Behalve de verdachte waarschijnlijk. Wicher Wedzinga, *Nieuwe Revu*, nr. 33

EHRM versus Hof van Discipline

Als het EHRM een procedure bij het Nederlandse Hof van Discipline afkeurt omdat het hof te weinig onderzoek deed naar de feiten voordat het een advocaat berispte, dan mag een krant niet schrijven dat de advocaat alsnog gelijk heeft gekregen. Daarom heeft de Raad voor de Journalistiek eind augustus een klacht gegrond verklaard over de weergave van een EHRM-uitspraak door de *Telegraaf* en het *Noordhollands Dagblad*. Deze twee bladen hadden namelijk geschreven dat advocaat Chris Veraart alsnog zijn negatieve kwalificaties over een therapeut van de tegenpartij van zijn cliënt mocht uiten (zie hierover ook *Advocatenblad* 2006-18). De Raad: 'Hof heeft zich (...) niet

inhoudelijk uitgesproken over de kwestie tussen Veraart en klager.'

Persadvocaat Germ Kemper: 'Wat een misverstanden. Uiteindelijk gaat zoiets in brieven naar de koningin. De therapeut heeft maar weinig

Chris Veraart

aan de tuchtrechtelijke berisping en de uitspraak van het EHRM, want ze zeggen niets over zijn reputatie. Ik vind dat de Raad voor Journalistiek nu wel erg streng oordeelt, want het gaat toch om interpretatie van gegevens? Trouwens, wat gebeurt er na de uitspraak van het EHRM eigenlijk met de berisping? Wordt die nu geschrapt?'

Mevr. mr. I. F. Schouwink, griffier van het Hof van Discipline: 'Nee, die wordt niet geschrapt. We hebben namelijk het gesloten systeem van rechtsmiddelen. De procedure bij het EHRM is geen rechtsmiddel in ons tuchtrecht. De Advocatenwet kent ook geen herziening, al wordt in de jurisprudentie van het Hof van Discipline de

mogelijkheid van herziening op grond van schending van fundamentele rechtsbeginselen geschapen. Vergelijking met het strafrecht, na een uitspraak van het EHRM, gaat niet op omdat het tuchtrecht afwijkt van het strafrecht. Het hof controleert de naleving van de opgelegde maatregelen ook niet, dat doet de deken. Afgezien van de zaak tegen de betrokken advocaat trekt het hof natuurlijk wel lering uit de uitspraak van het EHRM. Voor zover nodig zorgt het hof ervoor dat formulering en logica voldoen aan de eisen die het EHRM stelt, of – zoals in dit geval – dat het zelf onderzoek doet als dat bijvoorbeeld tijdens dekeninstructie onvoldoende is gebeurd.' (LH)

Vervolgde advocaten

Stichting Advocaten voor Advocaten

geïntimideerd en monddood gemaakt. Om advocaten ertoe te bewegen de behandeling van politiek gevoelige zaken te staken, wordt fysiek geweld toegepast.

Al eerder vroegen wij aandacht voor de situatie van Chen Guancheng en Zhen Enchong. Zij stonden slachtoffers van mensenrechtenschendingen bij en belandden in de gevangenis. Guancheng zit nog steeds vast in de Linyi City Gevangenis. Op 16 juni 2007 is hij op bevel van de gevangenisbewaarders in elkaar geslagen door een aantal medegevangenen. Ondanks zijn verwondingen, ontvangt hij geen medische behandeling.

Volgens Guancheng wordt hij slecht behandeld omdat hij van plan is hoger beroep aan te tekenen. Amnesty International meent dat Guancheng het risico loopt opnieuw te worden gemarteld.

Enchong behandelt uitzettingszaken. In 2001 werd hij als advocaat geroyeerd nadat hij meer dan 500 families bijstond die uit hun huizen waren gezet. Desondanks bleef hij juridisch advies geven. In 2003 werd Enchong veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf voor het stelen van 'staatsgeheimen'. Sinds zijn vrijlating in 2006 is Enchong regelmatig opgepakt. Toen Enchong onlangs naar het Gerechtshof ging om zich te registreren voor het bijwonen van een zitting tegen een zakenman die voor zijn cliënten van belang is, werd hij door zes politiemensen een uur lang onder het oog van honderden mensen in elkaar geslagen en 200 meter over

de grond gesleept. Enchong liep daarbij ernstig letsel op. Daarna werd hij naar het huis van zijn schoonzus gebracht, waar hij gedwongen werd te blijven: de omgeving was door de politie hermetisch afgesloten.

De Stichting Advocaten voor Advocaten ondersteunt de campagne die Amnesty International in de aanloop naar de Olympische Spelen voert voor de mensenrechten in China, waarbij speciaal aandacht wordt besteed aan de bescherming van advocaten en andere mensenrechtenactivisten.

• Als u wilt meedoen aan schrijffacties voor Chinese advocaten kunt u contact opnemen met Judith Lichtenberg via info@advocatenvooradvocaten.nl voor een voorbeeldbrief. Voor algemene informatie over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u hetzelfde doen of bezoek onze website www.advocatenvooradvocaten.nl. Daar leest u ook hoe u donateur kunt worden. Rekeningnummers: ABN 489.938.655; Postbank 433.83.27 (Amsterdam).

China en de Olympische Spelen

Op 08-08-2008 beginnen in China de Olympische Spelen. De Chinese autoriteiten beloofden dat hierdoor de mensenrechtensituatie in hun land zou verbeteren. Chinese advocaten worden echter nog steeds bedreigd,

agenda

* GEVANGENPOORT LEZINGEN

Advocatenkantoor Wladimiroff & Waling heeft in samenwerking met Stichting Haags Historisch Museum een cyclus van lezingen rond actuele juridische thema's in het leven geroepen: de Gevangenpoort Lezingen. Dit najaar gaat van **september tot december 2007** de eerste cyclus van vijf lezingen van start rond het thema 'Den Haag, Legal Capital', over de relatie tussen internationale rechtshandhaving en Den Haag. De bijeenkomsten worden steeds gehouden in het Haags Historisch Museum, Korte Vijverberg 7 vanaf 11.00 uur. Toegang inclusief rondleiding in het museum en koffie is € 10 per persoon. Mogelijkheid tot inschrijving en meer informatie: www.haagshistorischmuseum.nl.

* EU-AANBESTEDINGSRECHT ANNO 2007

In 2005 organiseerde het Instituut voor Bouwrecht een studiemiddag naar aanleiding van de ingebrekestelling Vathorst en werd de reikwijdte van het Europese aanbestedingsrecht verkend. In de twee jaar na de ingebrekestelling hebben zich verschillende belangrijke ontwikkelingen voorgedaan, die tijdens deze studiemiddag op **vrijdag 14 september 2007** zullen worden belicht. Dr. ir. A.G. Bregman geeft een uiteenzetting van de gevolgen ervan voor de mogelijkheden om (in PPS-kader) afspraken

te maken tussen overheden en marktpartijen bij gebiedsontwikkeling. Locatie en tijd: World Forum Convention Centre, Churchillplein 10 te Den Haag, van 13.30 - 17.00 uur. Deelnamekosten bedragen € 240. Inschrijven en meer informatie via www.ibr.nl.

* CONTRACTEREN VIA INTERNET

Voor contracteren via internet gelden specifieke informatieplichten. Elektronische handel lijkt ingeburgerd, maar de praktijk leert dat men zich van de regels van elektronische handel veelal niet voldoende bewust is. Het Juridisch Genootschap 's-Hertogenbosch laat daarom op **maandag 24 september 2007** vanaf 18.30 uur mr. A.G.E. Verbart en mr. D.R.E. Timmer aan het woord, die aan de hand van praktijkvoorbeelden de verschillende voetangels en klemmen bespreken. De bijeenkomst wordt gehouden in Hotel Mövenpick, Pettelaarpark 90 in 's-Hertogenbosch. Aanmelden kan bij secretaris mr. R.E. Koopman, koopman@bogaartsengroenen.nl. Zie ook www.juridischgenootschap.nl.

* RECHTERLIJKE DISCRETIE

Op **woensdag 3 oktober 2007** vindt een lezing plaats van het Centrum Voor Intellectueel Eigendomsrecht, 'Open source software'. De spreker is Arnout Engelfriet. De lezing is voor belangstellenden vrij

toegankelijk. Na afloop is er een borrel. Plaats: Molengraaff Instituut voor Privaatrecht, Drift 9, Utrecht. Aanvang: 16.00 uur. Aanmelden bij mw. J.P. Borlée, tel. 030 - 253 77 23 of via e-mail: j.borlee@law.uu.nl.

* KLIMAATVERANDERING EN MILIEURECHT

De Vereniging voor Milieurecht organiseert op **donderdag 18 oktober 2007** haar 25-jarig jubileumcongres over 'Klimaatverandering en milieurecht'. De sprekers gaan in op de gevolgen van klimaatverandering op internationaal, nationaal en lokaal niveau. Workshops behandelen deze thema's: de gemeentelijke en provinciale mogelijkheden voor een klimaatvriendelijk beleid, transitie naar duurzame energie en adaptatie in Nederland. Het congres vindt plaats van 10.00 - 17.00 uur in museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam. Toegang voor leden is gratis, niet-leden betalen € 100. Kijk voor meer informatie op www.milieurecht.nl.

Maar gelukkig ben ik geen advocaat, ik zou me ongenueanceerd laten leiden door mijn emoties. En die moet je in dat vak achterstellen aan de plicht om een verdediging op te voeren waar iemand recht op heeft. Acteur Peter Tuinman speelt Dankert & Dankert in de op Anker & Anker geïnspireerde regiosoap. *Telegraaf*, 4 augustus

Hij heeft jongens bij hem op kantoor gehad – eerst hebben ze lang haar en opeens zijn het van die aangeklede apen. Gewichtig. Piet Doedens vindt dat leerling Jan-Hein Kuijpers géén 'Jan lul' is geworden. *NRC Next*, 6 augustus

Wij zijn geen advocaat bij een gesetteld kantoor waar tonnen worden verdiend. Wij zijn hartstochtelijke mensen. Advocate Adèle van der Plas, *Nieuwe Revu*, nr. 31

De advocaten leggen haastig hun pleitnota's weg en zeggen dat ze het helemaal eens zijn met de officier. Journalist Rinskje Koelewijn doet verslag van een rechtszaak waarin de officier van justitie vrij spraak vraagt, *NRC Handelsblad*, 4 augustus

Nooit heb ik ervaren dat het verweer van een advocaat de zienswijze van ons, rechters, heeft veranderd. We grapt weleens: het is weer vrijspraak óndanks de advocaat. Voormalig raadsheer Wicher Wedzinga, *Nieuwe Revu*, nr. 33

Onrust bij *Notariaat Magazine*

Bij het *Notariaat Magazine*, 'maandelijks informatie- en opinieblad voor en over het notariaat', zijn alweer enkele maanden geleden hoofdredacteur Jos de Gruiter en eindredacteur Jiska Vijselaar op staande voet ontslagen. De Gruiter en Vijselaar waren in dienst van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB), die het blad bij de Sdu uitgeeft. In de twee laatste nummers wordt het hoofdcommunicatie van de KNB, Mieke Berkers, aange-merkt als 'hoofdredacteur ad interim', en de freelancer Matthijs Hogendoorn als 'redactie'. Berkers spreekt

van 'een arbeidsconflict' en wil niet meer zeggen dan dat men hoopt op een spoedige rechterlijke uitspraak. Hogendoorn zegt dat hij er slechts tijdelijk zit, 'voor drie á vier maanden.'

Er doen in journalistenkringen geruchten de ronde dat de KNB het blad te kritisch vond. Maar nu er nog besprekingen gaande zijn wil geen van de betrokkenen er iets over zeggen. Martin Jan van Mourik, notaris te Nijmegen, laat zich niet de mond snoeren: 'Schandalig dat ze die twee er hebben uitgeflikkerd. En dat het *Notariaat Magazine* er zelf niets over meldt!

Volgens ingewijden zouden ze inderdaad te kritisch zijn. Dat is toch geen reden om ze eruit te gooien? Als ze er nou met de kas vandoor waren gegaan... Ze waren niet te kritisch, ze waren ook geen spreekbuisslaven, ze maakten een journalistiek uitermate kundig blad. Niet de minsten in het notariaat hebben nu druk e-mailverkeer over deze zaak, en zouden die twee het liefst terug zien keren. Maar of dat in deze verhoudingen nog lukt?' (LH)

Wel prijsvraag, geen oplossing

'We wilden op een ludieke manier aandacht vragen voor het vonnis. Het was en is niet onze bedoeling om de advocaat in kwestie aan de schandpaal te nagelen. Wij maken zijn naam niet bekend,' aldus Menno Heerma van Voss van advocatenkantoor SOLV over de prijsvraag inzake een volgens de rechter 'extreem buitensporig' declarerende advocaat in een IE-zaak.

SOLV riep de lezers van haar weblog op om te melden wie de advocaat was van een partij in een merkenrechtsgeschil. De winnaar van de prijsvraag is inmiddels bekendgemaakt. De gezochte advocaat werd in een geanonimiseerd vonnis van de rechtbank Den Bosch op de vingers getikt voor de gevorderde onkostenvergoeding van ruim € 41.000. Het betrof een 'recht-toe-recht-aan inbreukzaak',

zoals de advocaat ook zelf stelde in de eerste volzin van zijn pleitnota. 'Alle kennis daaromtrent mag, zoal niet verre gaand bij OGC (de cliënt, red.) zelf, dan toch in ieder geval bij haar raadslieden in ruime mate paraat aanwezig verondersteld worden,' aldus de voorzieningenrechter.

Zonder toelichting kon de rechter daarom niet inzien waarom er negentien uur werd besteed aan memoranda en schriftelijke adviezen, waarom er meer dan dertig uur werd besteed aan het opstellen van de pleitnota en waarom twee advocaten de zaak moesten bepleiten. Zelf komt de rechter tot een voorschot van € 12.000.

De naam van de advocaat was bekend bij SOLV. Heerma van Voss wil niet zeggen hoe die naam is achterhaald. 'Dat is het geheim van de smid. Ik kan wél zeggen dat wij zelf niet de wederpartij vertegen-

woordigden in het geschil.' Volgens Heerma van Voss maakt het vonnis duidelijk dat de volledige vergoeding van de proceskosten, zoals te doen gebruikelijk bij bepaalde soorten IE-zaken, kan leiden tot veel te hoge declaraties. 'De rechter zegt met zoveel woorden dat de advocaat de zaak met veel minder gedeclareerde uren net zo goed had kunnen behandelen.' SOLV kreeg niet alleen positieve reacties op de prijsvraag. 'Er waren drie kritische reacties. Die inzenders vonden dat we lezers oppriepen om te klikken. Maar het is nooit onze bedoeling geweest om de naam van de advocaat bekend te maken.'

(LW)

• Zie in dit nummer ook de column van Matthijs Kaaks.

87e jaargang –
7 september 2007 – nr. 12
Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de deken, Orde en Tuchtrecht.

Redactie
mr. K.A. Boshouwers
mr. B.J. Th. Bouma
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. P.T.C. van Kampen
mr. M.R. Maathuis
mr. W.J.B. van Nielen
mr. C.C. Oberman
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. A.P. Ploeger
mr. L.H. Rammeloo
dr. mr. L.W.M. Wopereis

Redactionele bijdragen
t.a.v. L. Hesselink
Reed Business bv
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
e-mail: linus.hesselink@reedbusiness.nl
Bezoekadres: Benoordenhoutseweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Uitgever
drs. Serge dos Santos Gomes

Eindredactie
Linus Hesselink

Bureau redactie
Charlotte Helmer

Vormgeving
Dimdim, Dmitry de Bruin
Dik.nu, Dik Visser

Correctie
Sandra Braakmann

Druk
Drukkerij Groen bv, Leiden

Digitaal archief Advocatenblad
www.advocatenorde.nl, voor houders van het (gratis) Balienetcertificaat

Orde van de dag
Gratis abonneren op de wekelijkse nieuwsbrief voor advocaten? Stuur een e-mail naar enova@reedbusiness.nl met als onderwerp 'Inschrijven Orde van de dag.'

Juridische Vacaturebank
www.jbb.nl

ISSN 0165-1331

Advertenties
Brouwer's Direct Marketing bv
Steektenweg 80 G, 2407 BH
Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460,
fax 0172-233017
e-mail: dbmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op aanvraag.
Inzendtermijn:
afl. 13: 14 september 2007
afl. 14: 28 september 2007

Abonnementen
Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag, tel. 070-3353535, fax 070-3353531.

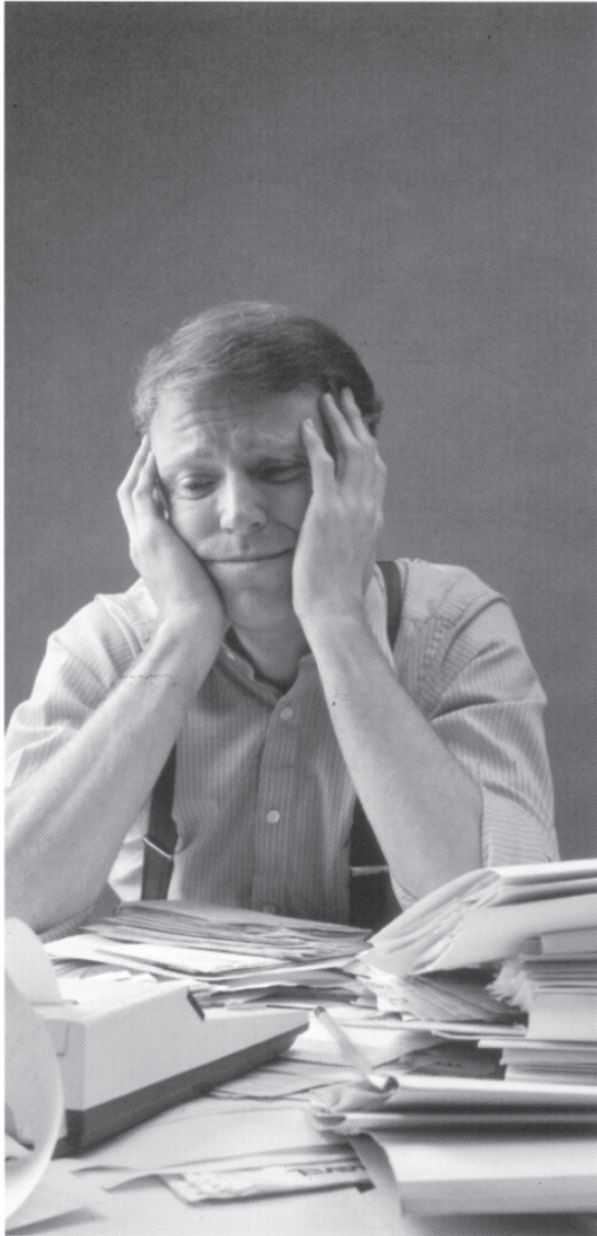
Niet-leden betalen
€ 160 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband € 15. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Opgave via www.reedbusiness.nl of bij onze Klantenservice. Abonnementen lopen automatisch door, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze Klantenservice wordt opgezegd. Dit kan schriftelijk, telefonisch of per e-mail. Ook voor informatie over uw lopende abonnement kunt u contact opnemen met onze Klantenservice.

Klantenservice
Postbus 808, 7000 AV
Doetinchem
Telefoon: 0314-358358
(op werkdagen tussen 8.30 en 17.00 uur).
Fax: 0314-349048
e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl

Reed Business bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnements)overeenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business bv en haar groepsmaatschappijen. Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus: 808, 7000 AV Doetinchem.

ZOU ER ÉCHT GEEN VERHAAL MOGELIJK ZIJN?

Bent u op zoek naar verhaalsmogelijkheden bij een debiteur? Dan bent u bij Regres Info BV aan het juiste adres. Ons bureau geldt al vele jaren als specialist in verhaalsonderzoek naar natuurlijke-* en rechtspersonen. Binnen de kortst mogelijke termijn weet u of conservatoir of executoriaal beslag mogelijk is.

Vraag vrijblijvend documentatie aan en informeer naar onze (kennismakings)tarieven onder nummer: **079 - 342 72 72** of kijk op onze website.

REGRES INFO

* Strikt conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens.

**Verhaalsrapportages - Kredietwaardigheidsrapportages -
Speciale onderzoeken**

Regres Info BV, Alengroen 6, Postbus 7028,
2701 AA Zoetermeer, Telefoon 079 - 3427272, Telefax 079 - 3421843,
E-mail info@regresinfo.nl, Website www.regresinfo.nl

Ordenieuws

3 PO-punten middag- programma Jaarcongres

De Orde accrediteert het middagprogramma van het Jaarcongres 2007 op 28 september aanstaande in het World Forum Convention Center In Den Haag met drie opleidingspunten. Bij binnenkomst tijdens het congres ontvangt u een badge met uw naam. U kunt deze badge ná het middagprogramma tijdens borrel en buffet in persoon inleveren bij de registratiebalie om in aanmerking te komen voor de opleidingspunten. Er worden geen punten toegekend wanneer slechts een gedeelte van het middagprogramma is bijgewoond. Enkele dagen na het congres ontvangen de deelnemers per e-mail een evaluatieformulier. Ook het certificaat zult u (enige tijd later) per e-mail ontvangen.

- Voor meer informatie over het Jaarcongres zie de dezer dagen aan u toegezonden Programmagids Jubileum Jaarcongres 2007. U kunt zich online aanmelden op www.rostra.nl.

Jaarverslag 2006 Curatorium Beroeps- opleiding

Bij de invoering van de wettelijke regeling van de Beroepsopleiding is krachtens art. 9d Advocatenwet een Curatorium ingesteld. Dit houdt toezicht op de Beroepsopleiding en fungeert tevens als college waarbij stagiaires in beroep kunnen komen tegen beslissingen die in het kader van de Beroepsopleiding zijn genomen.

Ingevolge de Advocatenwet dient het Curatorium jaarlijks verslag uit te brengen aan de minister van Justitie. In het Jaarverslag wordt uitgebreid op de taken van het Curatorium ingegaan en worden de behandelde beroepschriften besproken.

U kunt een exemplaar van het Jaarverslag 2006 opvragen bij mevrouw E.W. Langelaan, Bureau van de Orde, Eenheid Uitvoering & Diensten, e-mailadres: e.langelaan@advocatenorde.nl.

(advertenties)

FIF 33

RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU

Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

- Onrechtmatig ziekteverzuim
- Alimentatiezaken
- Controle werkzaamheden
- Handelsinformatie
- Fraude / Bedrijfsdiefstal
- Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl

Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
Fax: 010 - 477 08 30 • e-mail: info@fif33.nl

Actualiteiten

Van de deken

Willem Bekkers

Lustrum 2007

Met de Advocatenwet van 1952 werd de Nederlandse Orde van Advocaten ingesteld. Volgens deze oude, ons vertrouwde wet, dient het bestuur van de Orde ook de eenheid van de beroeps- genoten na te streven (art. 33 Advocatenwet). Een mooie taak. Maar wat kan worden verstaan onder de eenheid van die ruim 14.000 vrij beroepsbeoefenaren die volgens de wet lid moeten zijn van de Orde? Misschien is het belangrijkste element van die eenheid dat er binnen de balie consensus bestaat over de eisen die mogen worden gesteld aan een advocaat die zijn vak verstaat, inclusief de morele professionaliteit.

Die eenheid wordt bevorderd, zoals staat in Gedragsregel 17, door een onderlinge verhouding tussen advocaten die berust op welwillendheid en vertrouwen. In het vorige *Advocatenblad* (p. 490 en 491) werd dit nog eens onderstreept in een uitspraak van de tuchtrechter. Het is in het belang van een goede beroepsuitoefening dat de strijd waarin een advocaat terecht kan komen niet leidt tot onnodig nadeel of leed van de bij die strijd betrokkenen of derden. Advocaten moeten zich onthouden van al wat hun onderlinge verhouding kan verstoren en al wat bij een al verstoorde verhouding aanleiding kan geven tot verdere verslechtering van die verhouding, zo stelt de tuchtrechter. Anders gezegd: een advocaat die zijn vak verstaat, zorgt ervoor dat hij een zodanig behoorlijk collegiaal contact heeft dat een rechtsgeschil niet escaleert door 'onderling' geruzie.

Een lustrum is iets om te vieren. Dat doen we tijdens ons jaarcongres op 28 september in Den Haag. Op het Jaarcongres is er veel ruimte voor informeel collegiaal contact. Dat is bevorderlijk voor die zo noodzakelijke behoorlijke collegiale verstandhouding. We zijn verheugd dat zich voor het Jaarcongres van 28 september al meer dan 1000 deelnemers hebben opgegeven. Er valt op 28 september in Den Haag voor een advocaat – én voor de vele gasten van de Orde – ook heel wat te beleven. Dus voor degenen die zich nog niet (of mogelijk nog nooit voor een jaarcongres) hebben opgegeven: doe alsnog mee. Ik moedig u aan, ook als u een hekel hebt aan groepsgegedrag. Er is voldoende ruimte voor het individu, zoals het een organisatie van beroepsbeoefenaren betaamt. De kans dat een advocaat door deelname aan het Jaarcongres een schutkleur krijgt, is niet zo groot.

Ook dit jaar wordt een aantal advocaten om hun mening gevraagd in een evaluatie van het congres. Doet u vooral mee aan deze evaluatie. Wij willen graag weten waarom u wel of geen zin had om te komen. Suggesties zijn van harte welkom, zodat het bestuur van de Orde volgend jaar met uw wensen rekening kan houden. Meer eerst: welkom in Den Haag.

Reageren: vandedeken@advocatenorde.nl

Kroniek straf- procesrecht 2006 deel 1

.....

Inhoud

Aanwezigheidsrecht, tegenspraak,
verstek en gemachtigde raadsman
Beslag en beklag
Benadeelde partij
Betekening
Bewijsrecht en -motivering

- Eigen waarneming
- Getuigenbewijs
- Kennelijke leugenachtigheid
(en leugendetector)
- Nemo tenetur en het bewijs
- Onderbouwde standpunten
- Vrijheid in waardering en selectie

Contra-expertise
Dwangmiddelen
Bloedproef
Cameratoezicht
DNA
Tappen
Undercoveragenten (en zwijgrecht)
Voorlopige hechtenis

.....

Afgelopen jaar was het jaar van de onderbouwde standpunten, hupjes, hekjes en heimelijke informatievergaring. Hier een samenvatting, gebaseerd op uitspraken gepubliceerd in de *Nieuwsbrief Strafrecht (NbSr)*, *Nederlandse Jurisprudentie (NJ)* en *Nederlands Juristenblad (NJB)*. Vanwege het specialistische karakter zijn uitspraken over uit- en overlevering niet in de kroniek verwerkt. De kroniek ziet bovendien uitsluitend op procesrechtelijke uitspraken en niet op strafrechtelijk van belang zijnde onderwerpen.

.....
Petra van Kampen
redactielid
.....

Aanwezigheidsrecht, tegenpraak, verstek en gemachtigde raadsman

In 2002 wees de Hoge Raad zijn standaardarrest over de vraag wanneer de verdachte mag worden geacht vrijwillig afstand te hebben gedaan van zijn recht om in zijn aanwezigheid te worden berecht. Dat is het geval indien de verdachte niet ter zitting verschijnt, hoewel de dagvaarding is betekend met inachtneming van zijn GBA-adres en er geen duidelijke aanwijzingen zijn dat de verdachte geen afstand heeft willen doen (HR 12 maart 2002, *NbSr* 2002, 126/NJ 2002, 317 m.nt. Schalken). De Hoge Raad bepaalde ook dat van de verdachte die hoger beroep heeft ingesteld en die prijs stelt op berechting op tegenspraak in hoger beroep, verwacht mag worden dat hij 'de in het maatschappelijk verkeer gebruikelijke maatregelen' neemt om te voorkomen dat de appeldagvaar-

ding hem niet bereikt of dat de inhoud niet tot zijn kennis komt. In HR 12 september 2006, *NbSr* 2006, 398/NJ 2006, 510 doet de Hoge Raad daar nog een schepje bovenop: dergelijke maatregelen mogen ook van de verdachte worden verwacht, indien de verdachte niet zelf een rechtsmiddel heeft ingesteld, maar ervan op de hoogte is dat het OM dat deed. Dat geldt kennelijk zelfs, indien de aanzegging hoger beroep niet in de taal is geformuleerd die de verdachte

ik was gewoon een dag niet helemaal bien, maar de heren waren nèt effe te belangrijk om daar respect voor te hebben...

machtig is: HR 12 september 2006, *NbSr* 2006, 395. Een zeker kafkaïaanse inslag kan de jurisprudentie van de Hoge Raad daarmee niet worden ontzegd.

Eén zo'n in het maatschappelijk verkeer gebruikelijke maatregel is het sturen van een brief met een adreswijziging. In het normale maatschappelijke verkeer komen dergelijke brieven gewoon aan maar niet als ze naar het parket worden gestuurd. Dergelijke brieven hebben de merkwaardige neiging in een soort Bermudadriehoek te verdwijnen. Daarvan wordt nimmer meer vernomen. De veroordeelde in HR 9 mei 2006, *NbSr* 2006, 298/NJ 2006, 298 stuurde ook zo'n brief (aan het ressortsparket), maar liet na om een aangetekend schrijven of een brief met bericht van ontvangst te versturen, dan wel een faxbericht waaruit verzending bleek. Een ontvangstbevestiging kon hij evenmin overleggen. Hij werd geacht zijn aanwezigheidsrecht te hebben prijsgegeven.

In het geval dat de rechter in eerste aanleg is uitgegaan van vrijwillige afstand van het aanwezigheidsrecht (omdat de dagvaarding in persoon is betekend aan het GBA-adres, de verdachte en zijn raadsman niet verschijnen en er geen aanwijzingen voor het tegendeel zijn) is de rechter in hoger beroep niet verplicht een onderzoek in te stellen naar de juistheid ervan, indien ook in

hoger beroep noch de verdachte noch zijn raadsman verschijnt. Wel kan zich naar het oordeel van de Hoge Raad het geval voordoen dat dan blijkt dat de verdachte ten tijde van de behandeling van de zaak in eerste aanleg voor een andere strafzaak in verzekering was gesteld, zonder dat de behandelend rechter daarmee bekend is. De inbreuk op het aanwezigheidsrecht kan in zo'n geval in hoger beroep worden hersteld. Indien de verdachte echter niet de gebruikelijke maatregelen neemt om te voorkomen dat de dagvaarding in hoger beroep hem niet bereikt, moet hij worden geacht alsnog afstand van zijn aanwezigheidsrecht te hebben gedaan. HR 17 januari 2006, *NbSr* 2006/NJ 2006, 662 m.nt. Schalken/NJB 2006, 354.

Overigens blijkt uit de jurisprudentie van het EHRM dat voorzichtigheid in dergelijke zaken – waarin de verdachte noch in eerste aanleg, noch in hoger beroep verschijnt – op zijn plaats is, wanneer niet blijkt dat de verdachte ondubbelzinnig afstand heeft gedaan van zijn aanwezigheidsrecht of zich aan zijn berechting heeft willen onttrekken: zie Sedjovic tegen Italië, EHRM 1 maart 2006, NJ 2006, 661 en de noot van Schalken bij genoemd arrest.

Het is niet altijd eenvoudig om het aanwezigheidsrecht daadwerkelijk te benutten, zo blijkt uit HR 6 december 2005, *NbSr* 2006, 12/NJ 2006, 423. De verdachte meldde de bode telefonisch dat hij (wonende te Hoogvliet) onderweg was naar de zitting in Den Haag, maar dat hij ergens in Den Haag in het verkeer werd opgehouden. Hij kon niet aangeven waar in Den Haag hij zich exact bevond. De verdachte deelde de bode daarbij ook mede dat namens hem evenmin een raadsman zou verschijnen, omdat zijn raadsman niet van de zitting op de hoogte was. Dat was om 15.00 uur. Het hof schorste de zitting daarop tot 16.15 uur. De verdachte verscheen ook toen niet. De voorzitter besloot daarop door te gaan met de behandeling en wees er daarbij op dat de verdachte na het uitbrengen van de dagvaarding ruimschoots de gelegenheid had gehad om zich met een raadsman te verstaan. Het hof meende voorts dat ze de verdachte ruimschoots respijthad gegeven

(namelijk vijf kwartier) om alsnog te verschijnen. Het (impliciete) verzoek tot aanhouding werd afgewezen. De Hoge Raad oordeelde dat dit oordeel niet onbegrijpelijk was en evenmin bleek gaf van een onjuiste rechtsopvatting. Het feit dat er die dag een grootscheepse politieactie plaatsvond in het Laakkwartier (vanwege de Hofdstadgroep) met daarmee gepaard gaande verkeersafzettingen, deed daaraan niets af, omdat dat niet zonder meer met zich meebracht dat een in Hoogvliet wonende verdachte zodanige verkeersbelemmeringen had ondervonden dat hij niet tijdig ter zitting had kunnen verschijnen, aldus althans de Hoge Raad. Dat hangt er maar vanaf waar de verdachte zich op dat moment in Den Haag bevond, zou men denken.

Ook de verdachte in HR 20 juni 2006, *NbSr* 2006, 241/NJ 2006, 357/NJB 2006, 1345 verscheen niet. Hij had daarvoor echter een geldige reden, namelijk een aanhouding en inverzekeringstelling op diezelfde dag. Het hof concludeerde bij einduitspraak (toen de reden van afwezigheid het hof al bekend was) dat de verdachte niet tijdig op de een of andere wijze aan het hof had laten weten aanhouding van zijn zaak te wensen en daarmee zijn aanwezigheidsrecht prijs gaf. De Hoge Raad concludeerde dat het hof daarvoor nog wel had moeten onderzoeken of de verdachte onder de gegeven omstandigheden feitelijk de mogelijkheid ter beschikking stond om aanhouding te vragen en casseerde.

Ten onrechte bij verstek veroordeeld werd ook de verdachte die daarbij niet aanwezig was, omdat de griffie zijn raadvrouw per abuis meedeelde dat de zaak op 22 december 2004 (in plaats van 24 november 2004) zou worden behandeld. Zie HR 13 juni 2006, *NbSr* 2006, 261.

De kous op de kop kreeg evenwel de verdachte wiens vervangend raadsman het hof meedeelde dat de verdachte zich 'niet in staat voelde' om te verschijnen en wiens raadsman 'om persoonlijke redenen' verhinderd was te verschijnen, zoals het Hof werd medegedeeld, terwijl die persoonlijke redenen niet nader uiteen waren gezet. Zie HR 20 decem-

ber 2005, *NbSr* 2006, 9. Zie ook HR 19 december 2006, NJ 2006, 30, alwaar het hof (en de Hoge Raad) concludeerde (en) dat de raadsman niet voldoende duidelijk was in zijn argument dat aanhouding nodig was met het oog op effectuering van het aanwezigheidsrecht van de verdachte of ten behoeve van het alsnog verkrijgen van een machtiging. De Hoge Raad wijst er daarbij op dat de raadsman ook niet had aangevoerd op welke termijn hij hoopte de verdachte te kunnen vinden.

Beslag en beklag

Het onderscheid tussen de hoofdprocedure en de ontnemingsprocedure in combinatie met de regeling omtrent beklag tegen inbeslagname ex art. 552a Sv leidde tot cassatie in HR 3 januari 2006, *NbSr* 2006, 1/NJ 2006, 51/NJB 2006, 219. Art. 552a, lid 3 Sv bepaalt dat een dergelijk klaagschrift binnen drie maanden na het einde der vervolgte zaak moet worden ingediend. In het onderhavige geval eindigde de (hoofd)zaak op 25 mei 2004. Het klaagschrift werd meer dan drie maanden later ingediend. De rechtbank verklaarde klager daarop niet-ontvankelijk. Weliswaar liep op het moment van behandeling van het klaagschrift nog een ontnemingsprocedure, maar die vordering werd op 17 december 2004 ingediend (en bestond nog niet op het moment dat het klaagschrift werd ingediend). De Hoge Raad casseerde: uit de wetsgeschiedenis blijkt dat zolang een strafrechtelijk financieel onderzoek of een aangekondigde ontnemingsprocedure nog niet is voltooid, de vervolging niet is geëindigd, zodat klager ten onrechte niet-ontvankelijk werd verklaard in zijn klaagschrift.

Verhelderend (althans in zekere zin) is HR 31 januari 2006, *NbSr* 2006, 80/NJ 2006, 589/NJB 2006, 410. Het betrof daar een machtiging conservatoir beslag tot een maximum van EUR 20.000. Dat beslag werd gelegd op een spaarrekening. Het bedrag van EUR 20.000 werd daarop door de bank op een aparte beslagrekening geplaatst, waarna klager ex art. 552a Sv verzocht om opheffing van het beslag voor zover dat het bedrag van € 20.000 te boven ging. De rechtbank oor-

deelde het klaagschrift gegrond, maar volgens de Hoge Raad ten onrechte. Met verwijzing naar de MvT bij het wetsvoorstel dat leidde tot art. 94c Sv concludeerde de Hoge Raad dat het belang van het noemen van een maximumbedrag (alleen) gelegen is in het aanbieden van zekerheid als bedoeld in art. 118b Sv, alsmede in de kenbaarheid voor derden die in de beslagen voorwerpen mogelijkheid van verhaal zouden kunnen zien. Blijkens de MvT geldt evenwel geen maximum bij conservatoir beslag met het oog op een ontnemingsvordering. De Hoge Raad concludeert daaruit dat met de vermelding van het maximumbedrag niet is beoogd het maximale bedrag te geven waarvoor het beslag mag worden gelegd, maar slechts het bedrag waarvoor de beslaglegger een vordering op de beslagdebiteur pretendeert te hebben en verhaal beoogt te zoeken. Het aangegeven maximumbedrag bepaalt derhalve niet de maximale hoogte van het te leggen beslag. Aan het in de machtiging van de r-c genoemde bedrag komt dan ook geen zelfstandige betekenis toe, zo oordeelde de Hoge Raad. Hoe een beslagene zich thans kan verweren tegen de hoogte van het gelegde beslag, bijvoorbeeld omdat voor een genoemde vordering van 2 ton verschillende huizen zijn beslagen, waarvan de overwaarde dit bedrag vele malen overschrijft, is daarmee een goede vraag, die door de Hoge Raad vooralsnog niet is beantwoord. De noot bij dit arrest in NJ 2006, 589 is van de hand van Mevis, die meent dat de rechter-commissaris wel degelijk bevoegd is om de hoogte van het bedrag waarvoor conservatoir beslag wordt gelegd te beperken.

Conservatoir beslag was ook aan de orde in HR 13 juni 2006, *NbSr* 2006, 260/NJ 2006, 344. Daarbij ging het om conservatoir beslag op de voet van art. 94a lid 3 en 4 Sv. Daarin is sinds 2002 bepaald dat voorwerpen die toebehoren aan een ander dan degene die het wederrechtelijk voordeel kan worden ontnomen, in beslag kunnen worden genomen indien die voorwerpen middellijk of onmiddellijk afkomstig zijn van het misdrijf en voldoende aanwijzingen bestaan dat die voorwerpen aan die ander zijn gaan toebehoren met het doel de uitwinning van die voorwerpen te bemoeilijken of

te verhinderen en die andere ten tijde van dat gaan toebehoren wist of redelijkerwijs kon vermoeden dat die voorwerpen van misdrijf afkomstig waren. Op grond van het vierde lid kunnen in dat geval ook andere aan de betrokken persoon toebehorende voorwerpen worden beslagen. Uit HR 13 juni 2006, *NbSr* 2006, 260/NJ 2006, 344 volgt dat het in dat geval niet om (conservatoir) derdenbeslag gaat, zodat de daarop betrekking hebbende voorschriften niet van toepassing zijn.

Ook Rb. Amsterdam 11 augustus 2006, *NbSr* 2006, 350 handelt over conservatoir beslag, ditmaal van een auto. Op grond van art. 118 Sv is de officier van justitie bevoegd voorwerpen die aldus zijn in beslag genomen, onder zekerheid terug te geven. De wet noch wetsgeschiedenis geeft antwoord op de vraag of de rechtbank bevoegd is bij een dergelijk beslag eveneens een teruggave onder zekerheidsstelling te gelasten. De Rechtbank Amsterdam meent evenwel daartoe wel bevoegd te zijn, maar alleen indien het een beslag tot verhaal als bedoeld in art. 94a Sv betreft en de officier heeft geweigerd te voldoen aan een eerder gedaan verzoek tot teruggave onder zekerheidsstelling. Daartegen kan dan op de voet van art. 552a Sv worden geklaagd.

Benadeelde partij

In HR 11 april 2006, *NbSr* 2006, 165/NJ 2006, 263 bepaalde een vijfkoppige kamer van de Hoge Raad dat ook de Ontvanger zich als benadeelde partij kan voegen in het strafproces waarin een belastingplichtige terechtstaat, indien dat verband houdt met een vordering die niet strekt tot invordering van belastingsschulden – daarvoor staan de Ontvanger immers andere bevoegdheden ter beschikking – maar tot vergoeding van de schade die de Ontvanger heeft geleden doordat volledige invordering als gevolg van onrechtmatig handelen van de belastingplichtige niet meer mogelijk is (en de tenlastelegging op dat onrechtmatig handelen ziet).

Ook de curator kan zich ten behoeve van de gezamenlijke schuldeisers voegen als benadeelde partij, ook als de verdachte niet de gefailleerde is. Van belang is slechts of sprake is van een rechtstreeks verband tussen de door de schuldeisers van de gefailleerde geleden schade en de strafbare feiten die aan de verdachte ten laste zijn gelegd (zoals hier het medeplegen van bedrieglijke bankbreuk) HR 11 april 2006, *NbSr* 2006, 164/NJ 2006, 264.

Betekening

Het is inmiddels standaardjurisprudentie van de Hoge Raad dat een dagvaarding ook moet worden uitgereikt aan het door de verdachte in eerste aanleg bij de rechter opgegeven adres. In het onderhavige geval gaf de verdachte in eerste aanleg op 31 december 2002 een adres in Friesland op. Volgens opgave van de A-G evenwel, zou verdachte sinds 1999 niet meer in Nederland woonachtig zijn. Daarop werd verstek verleend. Volgens de HR ten onrechte, omdat niet bleek dat was geprobeerd de appeldagvaarding op het door de verdachte opgegeven adres, alwaar hij naar eigen zeggen feitelijk verbleef, te betekenen. Zie HR 14 februari 2006, *NbSr* 2006, 72. Zie ook HR 14 november 2006, *NbSr* 2006, 460, alwaar het ging om een in de

appellate opgegeven, van de GBA-gegevens afwijkend adres: in een zodanig geval is vereist dat een afschrift van de appeldagvaarding is gezonden aan het in de appellate vermelde adres.

Bewijsrecht en -motivering

Eigen waarneming

De eigen waarneming van de rechter blijft een lastig bewijsmiddel, zo blijkt maar weer eens uit HR 29 augustus 2006, *NbSr* 2006, 331/NJ 2007, 134 m.nt. Reijntjes/NJB 2006, 1451. Het betrof een overval te Emmeloord. Een getuige verklaarde eerder dat de overvaller een bijzonder loopje had: 'Hij liep vlot naar zijn auto, rende niet en had daarbij een "hupje" in zijn loop.' Het hof nam het onderzoek ter zitting te baat om zelf het loopje van de verdachte te bekijken en noteerde – na sluiting van het onderzoek ter terechtzitting: 'Bij het verlaten van de zittingszaal

Voorwaar een heel bijzonder loopje...
Elementary, my dear Watson...

vertoont verdachte een bijzondere vorm van lopen.' Het hof gebruikte genoemde observatie als bewijsmiddel, doch naar het oordeel van de Hoge Raad ten onrechte: wil de eigen waarneming van de rechter als bewijsmiddel kunnen meewerken tot het bewijs, dan zal deze, zoals art. 340 Sv voorschrijft, bij het onderzoek ter terechtzitting moeten zijn gedaan. Aan die regel ligt ten grondslag dat een eigen waarneming eerst dan aan de beslissing kan meewerken, indien ook

zowel de vertegenwoordiger van het OM als de verdachte en diens raadsman die waarneming hebben kunnen doen en de gelegenheid hebben gehad zich daarover uit te laten.

Getuigenbewijs

Bekend is het arrest van de Hoge Raad uit 1994 (HR 1 februari 1994, NJ 1994, 427) waarin de Hoge Raad nader uiteenzette wanneer getuigen dienen te worden opgeroepen om ter terechtzitting een verklaring af te leggen, bij gebreke waarvan het proces-verbaal inhoudende de door die persoon afgelegde verklaring tijdens het opsporingsonderzoek niet tot het bewijs kan worden gebezigd. Dat geldt in elk geval indien het desbetreffende proces-verbaal het enige bewijsmiddel is waaruit de betrokkenheid van de verdachte bij het ten laste gelegde feit rechtstreeks kan volgen en die persoon nadien door een rechter is gehoord en ten overstaan van die rechter de verklaring heeft ingetrokken, op essentiële punten ontlastend heeft verklaard, dan wel heeft geweigerd te verklaren. Indien de getuige door de rechter-commissaris is gehoord, zal hij ter zitting in appel en hoger beroep moeten worden opgeroepen. Indien de getuige eerst ter zitting in eerste aanleg zijn verklaring heeft ingetrokken, anders heeft verklaard of heeft geweigerd te verklaren, zal hij ter zitting in hoger beroep moeten worden opgeroepen, alvorens zijn verklaring tot bewijs kan worden gebezigd. Indien de getuige wordt opgeroepen en hetzij daar verschijnt, hetzij daar niet verschijnt en verdere oproeping zinloos is gebleken, staat het de rechter vrij om de in het opsporingsonderzoek afgelegde verklaring

voor bewijs te bezigen. In HR 12 september 2006, *NbSr* 2006, 393/NJB 2006, 1824 ging het om de beschuldiging van het opzettelijk aanwezig hebben van MDMA en een getuige die in eerste instantie verklaarde dat de verdachte daarmee bekend was. Ten overstaan van de rechter-commissaris verklaarde de getuige evenwel dat hij de naam van verdachte ten onrechte noemde en dat daar waar hij de naam van verdachte noemde, hij steeds dezelfde andere persoon noemde. In cassatie wordt erover geklaagd dat de bij de politie afgelegde verklaring tot bewijs wordt gebezigd, gezien het hiervoor genoemde arrest van de Hoge Raad. Deze laatste deelde die mening niet. De desbetreffende verklaring is naar het oordeel van de Raad immers niet het enige bewijsmiddel waaruit de betrokkenheid van de verdachte rechtstreeks kan volgen. Het hof heeft immers mede tot bewijs gebezigd een verklaring van de verdachte en de aanwezigheid van in de tenlastelegging genoemde voorwerpen in een bij het huis behorende schuur (geschikt voor de productie van MDMA), waarvoor de verdachte geen aannemelijke verklaring zou hebben gegeven. De verklaring van de verdachte luidde dat hij de schuur verhuurde aan een voor hem onbekende man voor 2 x f 500. Daarmee lijken de garanties die de Hoge Raad in 1994 inbouwde, in belangrijke mate gereduceerd te zijn tot een benadering waarin de garanties alleen in zeer uitzonderlijke gevallen tot gelding komen. Zie ook HR 12 september 2006, *NbSr* 2006, 401 (betreffende de vraag of de getuige haar verklaring nadien ten overstaan van de rechter-commissaris introk of op essentiële punten ontlastend verklaarde).

Zie omtrent het horen van getuigen ook de uitspraak van het EHRM in Haas tegen Duitsland 17 november 2005, NJ 2007, 150 m.nt. Schalken, betreffende de beperkte uitoefening van het onderzochtingsrecht van de verdediging. Het EHRM concludeert daarbij dat, hoewel, de veroordeling van RAF-terroriste Monika Haas met name is gebaseerd op de verklaring van getuige Said S. en op de verklaringen van anonieme informanten die door de verdediging in geen enkel stadium van de procedure konden worden gehoord, geen sprake is van schending van art. 6 lid 1 en lid 3 onder d EVRM, nu de verklaring van Said S. met uiterste behoedzaamheid werd beoordeeld en de veroordeling mede is gebaseerd op een aantal andere bewijsmiddelen.

Bewijsrechtelijk moeilijk te duiden is HR 9 mei 2006, *NbSr* 2006, 277. Verdachte wordt beschuldigd van bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht begaan jegens B op 26 mei 2003, door met een aardappelschilmesje op haar af te lopen en tegen haar te roepen: 'Ik ga je steken.' Het hof verklaarde het feit bewezen. Het enige bewijsmiddel dat verwijst naar 26 mei 2003 is een proces-verbaal van politie waarin B verklaart over hetgeen die datum gebeurde, en een proces-verbaal van politie waarin de verbalisant verklaart dat mevrouw op 27 mei 2003 verklaarde over bedreiging door haar man. Die verklaringen komen evenwel van dezelfde bron. In cassatie wordt geklaagd over schending van art. 342 lid 1 Sv. De Hoge Raad casseert echter niet, maar stelt dat het middel (dat de bewezenverklaring van dit feit slechts op één bewijsmiddel berust) feitelijke grondslag mist. Waarin die feitelijke grondslag voor een bewezenverklaring op meer dan één bewijsmiddel gelegen is, laat zich ook na meerdere keren lezen van het arrest niet (eenvoudig) ontdekken.

Kennelijke leugenachtigheid (en leugendetector)

Kennelijke leugenachtigheid vormt één van de elementen van het oordeel van de Hoge Raad in Lucia de B. (HR 14 maart 2006, *NbSr* 2006, 144). Het hof nam als onderdeel van zijn bewijsoverwegingen in beschouwing dat verdachte voor een

aantal ten laste gelegde feiten kennelijk leugenachtige verklaringen aflegde. Die vermeende leugenachtigheid wordt door het hof mede in de beschouwingen betrokken ten aanzien van een aantal andere ten laste gelegde feiten. De Hoge Raad vindt daar niets mis mee: gelet op de gelijksoortige context waarin alle bewezen verklaarde feiten zijn begaan, is het niet onbegrijpelijk dat het hof bij de beoordeling van die overige feiten op deze omstandigheid acht heeft geslagen. Naar het oordeel van de Hoge Raad kon het hof bovendien het verzoek van de verdediging tot het horen van een getuige-deskundige over de mogelijkheden van een leugendetector test afwijzen (want redelijkerwijze niet in de belangen geschaad) omdat de uitslag van een dergelijke test niet bruikbaar is voor enige in de strafzaak te nemen beslissing. Het is volgens de Hoge Raad een feit van algemene bekendheid dat de toepassing van de leugendetector met het oog op de waarheidsvinding uiterst omstreden is wegens de onbetrouwbaarheid ervan. Dat dit laatste ook geldt voor de conclusie van het hof dat een verdachte onwaarheden zou spreken, hoewel de kennelijkheid daarvan niet gegeven is, vermeldt de Hoge Raad niet.

Nemo tenetur en het bewijs

HR 19 september 2006, *NbSr* 2006, 427/NJ 2007, 39 m.nt. Reijntjes/NJB 2006, 1636 gaat over een bedrijfsafvalwater-rapportage (BAWR) die door bedrijven zelf wordt aangeleverd in het kader van de milieuvergunning. Volgens verdachte in de desbetreffende zaak zouden de resultaten van een dergelijke rapportage niet voor bewijs mogen worden gebezigd, omdat daarbij niet de Aanwijzing bemonstering en analyse milieueliciten zou zijn nageleefd. De Hoge Raad deelde die conclusie niet: de Wet verontreiniging oppervlaktewateren en de daarop gebaseerde regelgeving bevatten geen regels met betrekking tot de te hanteren onderzoeksmethode in het kader van het toezicht op de naleving van de in art. 30a Wvo gegeven voorschriften en de opsporing van overtredingen. De Aanwijzing, die dergelijke regels wel bevat, heeft wat betreft het nemen van monsters in het kader van het bestuurlijk toezicht slechts het karakter van

advies. De Wvo staat er daarom niet aan in de weg dat bij een vervolging en veroordeling ter zake van overtreding van art. 30a Wvo wordt uitgegaan van de resultaten van een in het kader van het bestuurlijk toezicht door het bedrijf zelf verzamelde gegevens, ook al zou daarbij niet zijn gehandeld overeenkomstig de Aanwijzing. De Hoge Raad oordeelde in genoemd arrest dat het gebruik van dergelijke gegevens evenmin in strijd is met het nemo teneturbeginsel: in het Nederlandse recht is niet een onvoorwaardelijk recht of beginsel verankerd dat een verdachte op geen enkele wijze kan worden verplicht tot het verlenen van medewerking aan het verkrijgen van voor hem mogelijk bezwarend bewijsmateriaal. Wel brengt art. 29 Sv met zich mee dat de verdachte niet verplicht kan worden tot het afleggen van een verklaring omtrent zijn betrokkenheid bij een strafbaar feit. Voorts ligt in art. 6 EVRM besloten dat, indien ten aanzien van de verdachte sprake is van een 'criminal charge', deze het recht heeft 'to remain silent' en 'not to incriminate oneself'. Dat geldt niet voor degene die, zonder verdenking van enig strafbaar feit dan wel een 'criminal charge', op grond van een strafrechtelijk gesanctioneerd vergunningsvoorschrift verplicht is gegevens te verstrekken. Dat op grond van die gegevens mogelijk een verdenking ter zake van enig strafbaar feit kan rijzen, doet daar niets aan af.

Zie over het nemo teneturbeginsel ook Jalloh tegen Duitsland, EHRM 11 juli 2006, NJB 2006, 1676, waarin het EHRM bepaalde dat gebruik tot bewijs van via schending van art. 3 EVRM (gedwongen medische behandeling met het oog op bewijsverkrijging) in strijd is met het recht op een eerlijk proces, alsmede met het nemo teneturbeginsel, ook al gaat het in principe om bewijs dat onafhankelijk van de wil van de verdachte bestaat.

Onderbouwde standpunten

Zijn standaardarrest over het recente art. 359 lid 2 Sv wees de Hoge Raad op 18 april 2006 (*NbSr* 2006, 157/NJ 2006, 393 m.nt. Buruma/NJB 2006, 886). De Hoge Raad wijst er daarbij op dat de verwerping van door de verdediging gevoerde verweren met betrekking tot

de voorvragen van art. 348 Sv, de kwalificatie en een beroep op een wettelijke strafvermindering- of strafuitsluitingsgrond op grond van art. 358 lid 3 Sv in het vonnis reeds gemotiveerd dient te worden. Thans geldt dat op grond van art. 359 lid 2 Sv ook indien het Openbaar Ministerie terzake een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt inneemt en de rechter daarvan in zijn vonnis afwijkt. Voorts moet sinds de invoering van art. 359 lid 2 Sv worden gereageerd op uitdrukkelijk onderbouwde standpunten aangaande de bewijsbeslissing en de beslissing over oplegging van een straf of maatregel, indien de rechter bij zijn beslissing van die standpunten afwijkt (onafhankelijk van de vraag door wie die standpunten worden ingenomen). De Hoge Raad wijst er daarbij op dat niet elk ter zitting ingenomen standpunt bij niet-aanvaarding noopt tot motivering. Daarvoor is vereist dat het standpunt duidelijk, door argumenten geschraagd en voorzien van een ondubbelzinnige conclusie naar voren dient te worden gebracht ten overstaan van de feitenrechter en dat dit standpunt (bij voorkeur) schriftelijk wordt vastgelegd. Voorts bepaalt de Hoge Raad dat de motiveringsplicht alleen geldt bij niet-aanvaarding van ter zitting ingenomen uitdrukkelijk onderbouwde standpunten, dat de motiveringsplicht niet geldt indien in de einduitspraak niet wezenlijk van dat standpunt wordt afgeweken en dat de omvang van de motiveringsplicht voorts afhankelijk is van de aard van het onderwerp en de mate waarin van het standpunt wordt afgeweken. In elk geval gaat de motiveringsplicht niet zover dat bij niet-aanvaarding op elk detail van de argumentatie moet worden ingegaan.

Nadien is een stroom van jurisprudentie gevolgd over de vraag wat dan onder de term 'uitdrukkelijk onderbouwd standpunt' valt en wanneer van een voldoende motivering kan worden gesproken. De Hoge Raad concludeerde in het overgrote deel van de gevallen dat de feitenrechter geen steken liet vallen. HR 12 september 2006, *NbSr* 2006, 396/*NJ* 2007, 121 m.nt. Schalken/*NJB* 2006, 1588 betreft een raadsman die in hoger beroep bepleitte dat de uitkomst van een geuridentificatieproef niet als

bewijs kon dienen. Het hof beschouwde dat niet als uitdrukkelijk onderbouwd standpunt en hoefde dat naar het oordeel van de Hoge Raad ook niet te doen. Het hof beschouwde evenmin als uitdrukkelijk onderbouwd standpunt het argument dat de verdachte ten tijde van het bewezen verklaarde feit niet op de plaats van het misdrijf aanwezig kon zijn geweest. Ten onrechte, aldus de Hoge Raad: verwezen werd naar de gsm-gegevens van de telefoon van verdachte, de reisafstand tussen de plek waar de verdachte een uur vóór de ramkraak was en de plaats waar de kraak zich voordeed, alsmede naar de afwezigheid van sporen die zouden kunnen duiden op aanwezigheid van verdachte. Daarop had het hof ex art. 359 lid 2 Sv uitdrukkelijk moeten reageren.

Een op de voet van art. 311 lid 1 Sv overgelegde vordering van het OM levert overigens als zodanig geen uitdrukkelijk onderbouwd standpunt op, zo bepaalde de Hoge Raad in HR 3 oktober 2006, *NbSr* 2006, 422. De afwijking van die vordering behoeft dan ook niet te worden gemotiveerd. Dat staat er echter, zo voegde de Hoge Raad toe, niet aan in de weg dat zich een geval kan voordoen dat de door de rechter opgelegde straf in zodanige mate afwijkt van de vordering, dat de strafoplegging zonder nadere motivering onbegrijpelijk is (zodat toch gemotiveerd moet worden).

Het is overigens niet noodzakelijk dat de feiten en omstandigheden waarop de rechter zich beroept bij de weerlegging van een beroep op een strafuitsluitingsgrond of een anderszins onderbouwd standpunt uit de gebezigde bewijsmiddelen moeten volgen dan wel dat de rechter met voldoende mate van nauwkeurigheid het wettige bewijsmiddel moet aangeven waaraan die feiten en omstandigheden zijn ontleend. Zie HR 13 juni 2006, *NbSr* 2006, 246/*NJ* 2006, 371.

Een klassiek bewijsverweer in de vorm van een meer- en vaartverweer leidde tot cassatie in HR 20 december 2005, *NbSr* 2006, 8. Verdachte was ten laste gelegd dat hij een aanvraagformulier rechtsbijstand valselijk had opgemaakt, omdat hij daarin niet opgaf dat hij een auto bezat. Hij verweerde zich met verwijzing

naar het feit dat het kentekenbewijs van de auto weliswaar op zijn naam stond, maar dat hij dat auto niet feitelijk in zijn bezit had op het desbetreffende moment. Het hof verwierp dat verweer en motiveerde dat met verwijzing naar het feit dat als een kentekenbewijs op naam van iemand staat, deze de auto meestal ook in zijn bezit heeft als bedoeld in de Algemene Bijstandswet. Dat was naar het oordeel van de Hoge Raad wel erg (te?) kort door de bocht.

Vrijheid in waardering en selectie

In HR 19 december 2006, *NbSr* 2007, 1 herhaalde de Hoge Raad nog eens dat ingeval de rechter die over de feiten oordeelt het ten laste gelegde bewezen acht, het aan de rechter is voorbehouden om, binnen de door de wet getrokken grenzen, van het beschikbare materiaal datgene tot bewijs te bezigen wat deze uit het oogpunt van betrouwbaarheid daartoe dienstig voorkomt en terzijde te stellen wat hij voor het bewijs van geen waarde acht. Deze beslissing inzake de selectie en waardering die, behoudens bijzondere gevallen, geen motivering behoeft, kan in cassatie niet met vrucht worden bestreden. Hetzelfde heeft te gelden in het tegenovergestelde geval dat de rechter op grond van de aan hem voorbehouden selectie en waardering van het bewijsmateriaal tot de slotsom komt dat vrijspraak moet volgen. De nadere motivering van de vrijspraak maakt de gegeven beslissing niet onbegrijpelijk doordat het beschikbare bewijsmateriaal – al dan niet op grond van een andere uitleg van gegevens van feitelijke aard – een andere bewijsbeslissing toelaat. Dat dit uitgangspunt tot gevolg kan hebben dat de ene verdachte van een openlijke geweldpleging wordt vrijgesproken omdat er geen bewuste samenwerking zou zijn tussen de twee verdachten, terwijl de tweede verdachte ter zake van diezelfde openlijke geweldpleging vervolgens wordt veroordeeld, volgt (onder meer) uit HR 6 december 2005, *NbSr* 2006, 13.

Contra-expertise

Het is standaardjurisprudentie dat indien de verdachte het aan zichzelf te wijten heeft dat het tegenonderzoek als bedoeld in (bijvoorbeeld) de WVV niet

plaatsvindt (omdat hij de kosten daarvan niet tijdig heeft voldaan), de resultaten van het eerste onderzoek gewoon voor bewijs kunnen worden gebezigd. In HR 21 maart 2006, *NbSr* 2006, 135/NJ 2006, 224 had de verdachte bij de politie de kosten van afname van bloed voor het tegenonderzoek betaald, maar niet de daarmee verband houdende kosten van het NFI. De herinnering die hem daarbij door het NFI werd gezonden, werd verstuurd naar het door hem opgegeven postadres van vrienden, en niet aan zijn detentieadres. Toen betaling uitbleef, werden de monsters voor tegenonderzoek vernietigd, niettegenstaande het bepaalde in art. 14 Regeling bloed- en urineonderzoek (oud), waarin is bepaald dat dergelijke monsters een jaar worden bewaard. Het hof oordeelde dat beide omstandigheden niet aan een veroordeling in de weg stonden. Zo ook de Hoge Raad.

Dwangmiddelen

Bloedproef

De vraag of nu feitelijk gebruik was gemaakt van een dwangmiddel, althans een vordering mee te werken (aan een bloedproef) was aan de orde in HR 12 september 2006, *NbSr* 2006, 401/NJ 2006, 564 m.nt. Reijntjes/NJB 2006, 1585. De verdachte (zelf een politiemans) werd na te hebben geblazen gevraagd medewerking te verlenen aan een ademanalyse. Hij ging vervolgens vrijwillig mee naar het politiebureau. Aldaar aangekomen werd hem voor de kamer waarin de bewuste apparatuur was opgesteld, verzocht te wachten (de sleutel om de kamer te openen moest gehaald worden). Daarop verliet hij het bureau. Hij werd vervolgd wegens overtreding van art. 184 lid 1 Sr. Het hof veroordeelde hem, maar naar het oordeel van de Hoge Raad ten onrechte. Uit de gebezigde bewijsmiddelen kan namelijk niet worden afgeleid dat de verdachte een bevel is gegeven: hem is gevraagd medewerking te verlenen, waarna hij vrijwillig is meegegaan. Alleen de bestuurder die het in art. 163 lid 1 WVV 1994 gegeven bevel is gegeven, is verplicht mee te werken aan de ademanalyse. Evenmin kan naar het (impliciete) oordeel van de Hoge Raad worden gesproken van het belemmeren

of vrijdelen van een ter uitvoering van art. 8 en/of 163 WVV ondernomen handeling, zodat het arrest moet worden vernietigd.

Cameratoezicht

Een al wat ouder arrest die niettemin het vermelden waard is (omdat hij recent werd gepubliceerd en geannoteerd), is EHRM 17 juli 2003, NJ 2006, 40 (Perry tegen Verenigd Koninkrijk). Het handelt daarbij om het gebruik van een bewakingscamera in het politiebureau voor identificatiedoeleinden. Het EHRM geeft aan dat het gebruik van camera's in het publieke domein als zodanig geen inbreuk maakt op het privéleven. Dat kan anders zijn indien de data systematisch en permanent worden opgenomen. In dit geval gaat het om een beveiligingscamera op het politiebureau, bedoeld om duidelijke opnamen van verdachten te maken en deze beelden te gebruiken voor identificatiedoeleinden. Het EHRM bepaalde dat het maken van dergelijke beelden en het gebruik daarvan voor een dergelijk doel vooraf aan de verdachte kenbaar gemaakt moeten worden en dat de verdachte om toestemming moet worden gevraagd.

DNA

Op grond van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden kan bij een onherroepelijk veroordeelde DNA materiaal worden afgenomen en verwerkt. Volgens de MvT dient de officier van justitie, alvorens een bevel tot afname te geven, telkens de persoonlijke belangen van de veroordeelde af te wegen tegen de maat-

schappelijke belangen van veiligheid. De jurisprudentie laat zien dat rechters op die bevoegdheid met name kritisch zijn, waar het jeugdigen betreft. Zie onder andere Rb. Almelo 8 maart 2006, *NbSr* 2006, 214; Rb. Arnhem 11 april 2006, *NbSr* 2006, 221; Rb. Maastricht 7 februari 2006, *NbSr* 2006, 230; Rb. Middelburg 5 april 2006, *NbSr* 2006, 232-233; Rb. Arnhem 9 mei 2006, *NbSr* 2006, 266; Rb. Almelo 3 mei 2006, *NbSr* 2006, 292 en Rb. Amsterdam 14 april 2006, *NbSr* 2006, 301. De Rechtbank Roermond kwam tot eenzelfde conclusie in het geval van een 85-jarige man die veroordeeld werd tot een voorwaardelijke taakstraf van 80 uren wegens mishandeling, zwaar lichamelijk letsel tot gevolg hebbend: Rb. Roermond 27 juli 2006, *NbSr* 2006, 366. Tegen de beschikking op het bezwaarschrift staat geen cassatie open: HR 30 mei 2006, *NbSr* 2006, 262/NJ 2006, 313/NJB 2006, 1176.

Tappen

HR 31 januari 2006, *NbSr* 2006, 78/NJB 2006, 411 betreft het tappen van telecommunicatie en de daarbij in acht te nemen proportionaliteit en subsidiariteit. Volgens de verdediging zou de politie naar aanleiding van de CIE informatie direct zijn gaan tappen, zonder te trachten feiten te verzamelen met 'klassiek rechercheren'. De Hoge Raad wijst er in dat verband op dat het wettelijk systeem van toedeling van bevoegdheden in het geval van art. 126m Sv zodanig is dat de bevoegdheid een dergelijk bevel te verlenen toekomt aan de officier van justitie (met machtiging van de rechter-commissaris). Dat betekent dat

ik laat 'm altijd graag effe doorlopen...

het primair aan de officier van justitie is om te beoordelen of het onderzoek het opsporingsmiddel dringend vordert. De rechter-commissaris dient dat vervolgens te toetsen. Aan de zittingsrechter staat vervolgens de rechtmatigheid van de toepassing ter beoordeling. Dat systeem heeft tot gevolg dat de zittingsrechter (slechts) de vraag dient te beantwoorden of de rechter-commissaris in redelijkheid tot zijn oordeel omtrent de machtiging heeft kunnen komen, alsmede of het gebruik door de officier van justitie van zijn bevoegdheid met die machtiging in overeenstemming en ook overigens rechtmatig is. Zie ook HR 21 november 2006, *NbSr* 2006, 454/*NJ* 2007, 233 (met noot Mevis).

Dat laatste was naar het oordeel van de Rechtbank Den Haag niet het geval in de zaak, waarin met geheimhouders gevoerde telefoongesprekken getapt werden, terwijl die tapverslagen zeer geruime tijd in het strafdossier zaten. Omdat de desbetreffende stukken op het moment van beoordeling door de rechtbank niet meer in het dossier aanwezig waren, was de rechtbank niet in staat om te toetsen in hoeverre genoemde gesprekken richtinggevend waren (geweest) voor het opsporingsonderzoek. De Rechtbank verklaarde het OM daarop niet-ontvankelijk. Het Hof Den Haag bleek een andere mening toegedaan en wees de zaak terug. Het oordeelde dat de rechtbank moet beoordelen of en in hoeverre de vastgestelde schending doordat telefoongesprekken van verdachten met hun raadsliden

zijn getapt, dienen te worden verdisconteerd in de strafmaat, indien aan alle overige voorwaarden voor bestraffing is voldaan. Het hof oordeelde ook dat de desbetreffende processen-verbaal en tapverslagen geen processtuk zijn, en dat evenmin zijn geworden doordat de A-G ervan kennis heeft genomen. Voorts oordeelde het hof dat de stukken niet aan het dossier dienen te worden toegevoegd, teneinde recht te doen aan de belangen van de verdediging. Zie Hof Den Haag 9 februari 2006, *NbSr* 2006, 118. De idee dat het in het absolute belang van de verdediging is dat verdachten in volstrekt vertrouwen en vertrouwelijkheid met hun raadsliden moeten kunnen communiceren en ten minste het recht zouden moeten hebben om te weten wat er dan met de A-G daarover is gecommuniceerd (althans wat de A-G daarvan heeft kunnen inzien), is kennelijk een stap te ver.

Undercoveragenten (en zwijgrecht)

Opnieuw ter beoordeling van de Hoge Raad stond op 28 maart 2006 de zaak van Paul van O., die tijdens zijn verblijf in het huis van bewaring geconfronteerd werd met een undercoveragent, die zich als medegedetineerde ('Ko') voordeed. In zijn arrest d.d. 9 maart 2004, *NJ* 2004, 263 m.nt. Schalken/*NbSr* 2004, 157 oordeelde de Hoge Raad dat een dergelijke situatie het gevaar in zich draagt dat de verdachte op zodanige wijze feitelijk komt te verkeren in een verhoorsituatie, waarbij de waarborgen van een formeel verhoor ontbreken, en aldus verklaringen worden verkregen die in strijd met art. 29 Sv zijn afgelegd. Uitgangspunt moet zijn dat de toepassing om die reden eerst in aanmerking komt als de bijzondere ernst van het misdrijf zulks rechtvaardigt en andere wijzen van opsporing redelijkerwijs niet voorhanden zijn. Of in die situatie is gehandeld in strijd met art. 29 Sv hangt af van de concrete omstandigheden van het geval, waarbij onder meer betekenis toekomt aan de proceshouding van de verdachte, de aard en intensiteit van de ondernomen activiteiten en de mate waarin die handelingen tot de desbetreffende verklaringen hebben geleid. Na verwijzing oordeelde het hof dat in casu niet aannemelijk was dat de

verdachte in deze zaak in een dergelijke situatie was gebracht. Er werd weliswaar psychische druk op de verdachte uitgeoefend (door de vraag of hij te vertrouwen was), maar niet aannemelijk is volgens het hof dat het antwoord betreffende het aandeel van verdachte in de dood van zijn vrouw direct en gericht werd uitgelokt en evenmin dat het een herhaling betreft van wat hem in de mond werd gelegd (door Ko). De Hoge Raad oordeelde dat het oordeel van het hof geen blijk geeft van een onjuiste rechtsopvatting en evenmin onbegrijpelijk is. HR 28 maart 2006, *NbSr* 2006, 174/*NJ* 2007, 38 m.nt. Schalken.

Voorlopige hechtenis

Na jaren van soebatten door strafrechtadvocaten over het feit dat ook naar het oordeel van het EHRM de straf die op het feit staat, niet bepalend kan zijn voor de vraag of de rechtsorde ernstig is geschokt als bedoeld in art. 67a Sv, is inmiddels ook de Hoge Raad overstag: voor de beantwoording van de vraag of wat betreft de invoer van (2,2 kg) cocaïne op Schiphol de rechtsorde ernstig is geschokt, is niet beslissend de straf die op dat feit is gesteld. Zie HR 21 maart 2006, *NbSr* 2006, 132/*NJ* 2006, 246 m.nt. Schalken/*NJB* 2006, 764.

In de literatuur wordt inmiddels al geruime tijd betoogd, dat het Nederlandse stelsel van voorlopige hechtenis in strijd is met het EVRM en de uitgangspunten die door het EHRM daarbij voorop worden gesteld. Kort samengevat is dat uitgangspunt dat de verdachte het recht heeft om in vrijheid zijn berechting af te wachten en dat alleen indien sprake is van één van de vier limitatief opgesomde gronden (collusiegevaar, vluchtgevaar, recidive en gevaar voor verstoring van de openbare orde¹) zijn vrijheid kan worden benomen. Feitelijk betekent dit dat zou moeten worden toegewerkt naar een ruimer gebruik van alternatieve wegen om de aanwezigheid van de verdachte bij de inhoudelijke behandeling te verzekeren, bijvoorbeeld door middel van het gebruik van waarborgsommen. Daarover, althans over de

¹ Zie *Czarnecki tegen Polen*, EHRM 28 juli 2005, *NJCM-Bulletin* 2005, p. 49-57 m.nt. van Van Kempen en Kristen.

vraag wanneer die waarborgsom dient te worden teruggegeven, wees de Hoge Raad arrest op 12 september 2006, *NbSr* 2006, 400/NJB 2006, 1582. Op grond van art. 86 lid 3 Sv dient een waarborgsom te worden teruggegeven indien de voorlopige hechtenis wordt opgeheven. In dit geval werd de (geschorste) voorlopige hechtenis niet opgeheven, maar werd de einduitspraak onherroepelijk. Dat leidde niet tot teruggave van de waarborgsom. Terecht, zo oordeelde de Hoge Raad: de enkele omstandigheid dat de einduitspraak onherroepelijk wordt, waardoor het bevel tot voorlopige hechtenis zijn kracht verliest, brengt niet mee dat de waarborgsom dient te worden teruggegeven. Ook dan kan immers – indien een vrijheidsstraf is opgelegd die de duur van de ondergane voorlopige hechtenis overtreft – het voortduren van de zekerheid noodzakelijk zijn om de in art. 80 lid 2 onder 2 Sv genoemde voorwaarde, namelijk dat de betrokkene zich niet aan de tenuitvoerlegging van die straf onttrekt.

In Hof Amsterdam 22 maart 2006, *NbSr* 2006, 197 werd het hof geconfronteerd met een hoger beroep tegen de beslissing tot (verlenging) van de gevangenhouding. Tijdens de behandeling van dat hoger beroep werd een verzoek gedaan tot schorsing van de voorlopige hechtenis. Het hof wijst erop dat het (gesloten) stelsel van rechtsmiddelen aldus is opgezet dat de verdachte één keer in hoger beroep kan tegen een beslissing tot (verlenging van) gevangenhouding en één keer van de afwijzing van het verzoek tot schorsing van de voorlopige hechtenis. In dat licht is geen plaats voor een tot het hof gericht verzoek tot schorsing van de voorlopige hechtenis ter gelegenheid van de behandeling van het hoger beroep tegen de verlenging.

Datzelfde gesloten stelsel leidde bij de Rechtbank Amsterdam in zijn uitspraak d.d. 10 maart 2006, *NbSr* 2006, 218 tot een niet-ontvankelijkheidsverklaring van de officier van justitie, die een vordering deed tot uitbreiding van de voorlopige hechtenis naar de deelneming ex art. 140 Sr. Dat deed hij nadat de vordering gevangenhouding voor een deel was afgewezen. Zonder nieuwe be-

zwaren vormt dat evenwel naar het oordeel van de Rechtbank Amsterdam een verkapt appel en dat strookt niet met het gesloten stelsel van rechtsmiddelen.

Het gesloten stelsel van rechtsmiddelen staat er overigens niet aan in de weg dat het hof in hoger beroep op basis van de ten tijde van het onderzoek bekende feiten een zelfstandig oordeel vormt over de verdenking bij de beoordeling van de rechtmatigheid van de doorzoeking en het daardoor verkregen bewijs. Aldus kan het gebeuren dat de rechter-commissaris tot het oordeel komt dat de inverzekeringstelling onrechtmatig was omdat er onvoldoende verdenking bestond, terwijl het hof nadien tot de conclusie komt dat er wel voldoende verdenking bestond en dat de doorzoeking rechtmatig was. Zie HR 13 juni 2006, *NbSr* 2006, 255/NJ 2006, 623. Zie ook de noot van Klip bij NJ 2006, 623.

Opmerkelijk in dit kader is Hof Amsterdam 22 februari 2006, *NbSr* 2006, 198. Het betrof daar een inverzekeringstelling, die afliep zonder dat de bewaring reeds was bevolen. Tussen de inverzekeringstelling en het bevel bewaring verstrijken vier uren. Namens verdachte wordt vervolgens tegen de verantwoordelijke officier van justitie aangifte gedaan wegens wederrechtelijke vrijheidsberoving. De hoofdofficier bericht de raadsman daarop dat hij niet tot een verzoekschrift ex art. 510 Sv zal overgaan, omdat volgens de hoofdofficier op het moment dat de bewaring werd gelast vast is komen te staan dat klager niet wederrechtelijk van zijn vrijheid is beroofd. Het hof denkt daar anders over. Vaststond dat het doen voortduren van de vrijheidsbeneming buiten de termijn in strijd was met de regels van het Wetboek van Strafvordering. Het feit dat in enkele uitzonderlijke situaties door de rechter een brugdetentie van korte duur aanvaardbaar is geacht, betekent volgens het hof niet dat geen sprake kan zijn van wederrechtelijke vrijheidsberoving. En weliswaar acht het hof niet ondenkbaar dat opzet op

Wij zouden het bijzonder op prijs stellen als u het gekibbel over de rechtmatigheid van ons vermoeden zoudt willen opschorten tot het moment dat wij de schuld van verdachte hebben bewezen!

de wederrechtelijkheid niet bewezen kan worden, gelet op het belang van art. 5190 Sv en het belang van klager bij een rechtmatige vrijheidsberoving. Het hof beveelt het Openbaar Ministerie om een verzoekschrift ex art. 510 Sv in te dienen bij de Hoge Raad.

Inhoud deel 2

- Horen van getuigen
- Klaagschrift tegen niet-vervolgen
- Ontnemingsprocedure
- Rechtshulp
- Rechtsmiddelen
 - Hoger beroep
 - Verzet (in Wet mulder-zaken)
- Strafoplegging
- Vormverzuimen en artikel 359a Sv
 - Aanhouding
 - Binnentreden en doorzoeking
 - Briefgeheim
 - BVD/AIVD
 - Controle- versus opsporingsbevoegdheden
 - DNA
 - Startinformatie
- Verschoningsrecht
- Verzoekschriften ex artikel 89 Sv en 591a Sv
- Wraking
- Wet- en regelgeving

**JONGE BALIE CONGRES 2007
RECHT & RELIGIE:**

VAN GOD | LOS?

DATUM: 1&2 NOVEMBER 2007
LOCATIE: NH LEEUWENHORST
TE NOORDWIJKERHOUT
INSCHRIJVEN: WWW.JONGEBALIECONGRES.NL

Voor niet-advocaatstagiaires: **Kluwer Opleidingen verzorgt PO-cursussen in samenwerking met de Jonge Balie Congrescommissie. Voor cursusaanbod en inschrijving zie www.jongebaliecongres.nl.**

Wetenschapper vindt

**'De oorlogs-
tribunalen zijn in
zichzelf gekeerd,
overtuigd van het
eigen gelijk'**

**'Niemand maakt zich druk
over omdraaiing van de
bewijslast van aanklager naar
verdediging, bij de voorlopige
hechtenis'**

Foto's: Emilie Hudig

Leon Heuts
journalist

'Het is opgelost', zegt hoogleraar internationaal strafrecht Göran Sluiter niet zonder ironie. In de oratie die hij eind juni aan de Universiteit van Amsterdam uitsprak stuurde Sluiter nog aan op een *clash* met het Joegoslavië-tribunaal; het tribunaal zou een 'censuur-eenheid' hebben. Sluiter kwam tot deze constatering nadat hij, samen met tribunaalmedewerker Alexander Zahar, een 'kri-

tisch-opbouwend' manuscript had geschreven over het functioneren van het tribunaal, en deze ter autorisatie had voorgelegd aan de griffie van het hof.

Sluiter, desgevraagd: 'We ontvingen het manuscript retour, met de eis om 166 correcties door te voeren. Die correcties waren met *highlights* in de tekst aangegeven, zonder nadere uitleg. Dat noem ik elimineren van kritiek'. Sluiter begon een '*mobilisation of shame*', waarna het tribunaal deels inbond; het boek *International Criminal Law - A Critical Introduction* wordt deze maand uitgegeven bij Oxford Press. Toch kan de concessie niet

toedekken dat medeauteur Zahar een officiële reprimande kreeg en werd gepasseerd voor een promotie. Sluiter: 'Zahar gaat binnenkort in Australië aan het werk. Zo'n gebeurtenis ontnam hem de lust nog veel langer bij het tribunaal te werken'.

Volgens Sluiter typeert de gebeurtenis de cultuur rond tribunalen. Die is in 'zichzelf gekeerd, overtuigd van het eigen gelijk'. Terwijl een jonge generatie academici uitermate kritisch is over het opereren van de oorlogs-tribunalen én het permanente Internationaal Strafhof, dat dit jaar met de zaak tegen de

Congolese militieleider Thomas Lubanga écht van start gaat. Kritiek die niet mals is; Sluiter stelt bijvoorbeeld dat mede door de gebrekkige ontwikkeling van het strafprocesrecht fundamentele mensenrechten worden geschonden. Omdat er volgens hem niet éénduidig een nationaal rechtsstelsel, dat zichzelf heeft bewezen, als model wordt gekozen, maar ‘compulsief’ wordt gezocht naar een consensus van verschillende rechtssystemen, komt een effectieve en eerlijke rechtspleging in het gedrang. Ook de positie van advocaten is nog altijd beroerd.

Maar voordat Sluiter dat verder toelicht, wil hij één ding duidelijk stellen: deze kritiek hoort bij de volwassenwording van het internationale strafrecht, en niet met het dood verklaren ervan. ‘Internationaal strafrecht beoogt het straffeloos weggelaten met grove mensenrechtenschendingen tegen te gaan. En dat is een nobel doel. De *rule of law* geldt voor iedereen, ook voor Milošević. Maar de paradox wil dat juist deze strijd tegen mensenrechtenschendingen precies leidt tot het schenden ervan. Dat is het *white knight-syndrome*. De gedachte “wij zijn met zoiets goeds bezig. Dus niet zeuren.” Er is geen behoefte aan azijnpijssers. Dus maakt niemand zich

druk over bijvoorbeeld ellenlange voorarresten. Of omdraaiing van de bewijslast van aanklager naar verdediging met betrekking tot de voorlopige hechtenis. Het is opmerkelijk dat zelfs NGO’s als Amnesty International hierover zwijgen. Blijkbaar geldt daar ook dat het nobele doel de troebele praktijk moet toedekken. Sterker nog: mede door de lobby van mensenrechtenorganisaties neigt men er naar om slachtoffers deel te maken van strafzaken bij het Internationaal Strafhof. Ook dat klinkt weer heel nobel – maar men denkt niet na over de gevolgen voor het strafproces.. Zoals een Britse collega opmerkt: “It is difficult enough without them.” De gevolgen voor het strafproces laten zich raden: onacceptabel lange vrijheidsberoving nog voor er vonnis is gesproken. Nederland, waar het Internationaal Strafhof immers is gevestigd, zou zich daar veel strenger over moeten uitlaten. Art. 5 EVRM, dat handelt over vrijheidsberoving, is in het geding. Maar ook in het nieuwe zetelverdrag dat de Nederlandse regering onlangs sloot met het hof, is dat onvoldoende gebeurd.’

Op eigen houtje

In dat zetelverdrag is de positie van advocaten verbeterd, maar volgens Sluiter

nog altijd onvoldoende. Sluiter: ‘Vooral over de immuniteit van advocaten maak ik me nog steeds grote zorgen. Er is geen overtuigende internationale Orde van Advocaten, noch een goed functionerend tuchtrecht. Dat heeft gevolgen voor de kwaliteit van de advocaten, die af en toe – lang niet altijd – erbarmelijk is. Volgens het recht van het ICC heeft het nationale tuchtrecht voorrang voor advocaten, dus voor een Nederlandse advocaat geldt als eerste het Nederlandse tuchtrecht. Die kant moeten we niet op. Advocaten moeten niet naast internationale advocaten ook nog Britse of Nederlandse advocaten zijn. Waar dat toe leidt, blijkt wel uit het begin van het proces tegen Charles Taylor, toen Taylor zijn advocaat Karim Khan ontsloeg. De rechter droeg hem op om te blijven, maar Khan pakte zijn spullen en vertrok – mede omdat hij anders problemen zou krijgen met de Engelse Orde, die stelt dat een verdachte het recht heeft zijn advocaat te ontslaan. Wat zou er mooier zijn geweest dan dat de rechter op dat moment had gezegd: “Met het nationale recht hebben we niets te maken. Dit is een internationaal proces”.

De positie van advocaten in het internationale strafrecht is hoe dan ook niet goed. Het beginsel tussen *equality of arms* tussen verdediging en aanklagers is bij internationale straftribunalen ver te zoeken. De verdediging wordt namelijk niet als orgaan van het tribunaal aangemerkt, waardoor advocaten meteen al op een enorme achterstand worden gezet. In tegenstelling tot de aanklager, die gesteund wordt door een internationale organisatie en alleen daarom al toegang kan krijgen tot – bijvoorbeeld – nationale archieven, moet de verdediging op eigen houtje ontlastend bewijs bij elkaar scharrelen.’

Waarom, ondanks de gebrekkige rechtsgang en de slechte positie van advocaten, toch internationaal strafrecht? Sluiter: ‘Ik onderschrijf – ondanks al mijn kritiek – de woorden van hoogleraar mensenrechten Theo van Boven. Je hebt in deze wereld nog steeds meer kans gearresteerd te worden als je een brood hebt gestolen, dan als je genocide hebt gepleegd. Dat kan niet.’

Krans & van Hilten Advocaten

Krans & van Hilten Advocaten is een middelgroot advocatenkantoor in het centrum van Den Haag. Bij het kantoor werken op dit moment 15 advocaten. Het kantoor is enerzijds groot genoeg om gespecialiseerd te werken en anderzijds klein genoeg om individuele dienstverlening te bieden.

De praktijk van **Krans & van Hilten Advocaten** is gevarieerd. Speerpunten van het kantoor zijn familierecht, vastgoed in brede zin, arbeidsrecht en letselschade. Mediation en arbitrage vormen belangrijke onderdelen van de praktijk. Het kantoor is commercieel, met aandacht voor de maatschappelijke rol van de advocaat. Cliënten zijn particulieren, ondernemingen en instellingen.

Werken bij **Krans & van Hilten Advocaten** betekent werken in een plezierige en informele omgeving met ruimte voor andere activiteiten binnen en buiten kantoor en een goede balans tussen werken en vrije tijd. Voor medewerkers en partners behoort part-time werken tot de mogelijkheden.

Krans & van Hilten Advocaten is op zoek naar stagiaires/medewerkers voor met name de volgende praktijken:

- vastgoed
- arbeidsrecht
- letselschade

Sollicitaties kunnen worden gericht aan mr. J.P. van den Berg (jjvdberg@kransenvanhilten.nl), bij wie ook informatie kan worden verkregen.

Krans & van Hilten Advocaten

Parkstraat 30
Postbus 801
2501 CV Den Haag
telefoon: 070 - 361 70 02
telefax : 070 - 361 60 32
www.kransenvanhilten.nl

Geen aftrek advocaatkosten bij arbeidsconflicten

Belastingvrij vergoeden

Op 10 augustus 2007 sprak de Hoge Raad uit dat bij arbeidsconflicten de proces- en advocaatkosten niet kunnen worden afgetrokken van de belasting. Onder welke voorwaarden is een belastingvrije vergoeding van deze kosten kansrijk?

.....
G.W.B. van Westen

advocaat te Amsterdam¹
.....

De Wet inkomstenbelasting 2001 (hierna: de Wet IB 2001) kent, anders dan haar voorganger, geen 'aftrekbare kosten' meer. De werknemers in de procedures waarover de HR op 10 augustus jl. besliste, stelden zich tegenover de Belastingdienst echter op het standpunt dat proces- en advocaatkosten bij arbeidsconflicten niettemin in aftrek moeten worden toegelaten omdat dergelijke kosten volgens de belastingwetgeving wel belastingvrij kunnen worden vergoed. Zij beriepen zich in de procedures op ongerechtvaardigde

.....
¹ Gerard van Westen is compagnon bij Stibbe te Amsterdam.

discriminatie door de wetgever. In de fiscale rechtspraak zijn voorbeelden te vinden waarbij de belastingrechter een bepaling in een belastingwet toetst aan het gelijkheidsbeginsel op basis van artikel 26 IVBPR en artikel 14 EVRM, in verbinding met artikel 1 van het Eerste Protocol van het EVRM. Een beroep op het gelijkheidsbeginsel slaagt als de belastingrechter ongerechtvaardigde ongelijke behandeling van gelijke gevallen constateert. Van ongerechtvaardigde ongelijke behandeling is sprake als daarvoor een objectieve en redelijke rechtvaardiging ontbreekt.

De A-G kwam in de aan de onderhavige uitspraken voorafgaande conclusies steeds tot het oordeel dat in geval van proces- en advocaatkosten bij arbeidsconflicten sprake is van 'evidente disproportionaliteit tussen enerzijds de ongelijke behandeling en anderzijds het belang van een doelmatige belastingheffing'. Met dat laatste wordt bedoeld op de vereenvoudiging die is bereikt door het schrappen van alle aftrekbare kosten. En daarom vond de A-G dat het gelijkheidsbeginsel voldoende was geschonden om alsnog aftrek van deze kosten toe te staan.

De Hoge Raad oordeelde anders. In de wetshistorie is de aftrekbaarheid van proces- en advocaatkosten uitdrukkelijk aan de orde geweest, overigens in één adem met de aftrekbaarheid van de kosten van muziekinstrumenten voor leden van een orkest en de kosten van toga's voor rechters en geestelijken. De

wetgever vond al deze kostensoorten geen inbreuk waard op de nieuwe Wet IB 2001, waarin geen 'aftrekbare kosten' meer voorkomen. Volgens de Hoge Raad komt aan de fiscale wetgever een ruime beoordelingsvrijheid toe bij de vraag of sprake is van gelijke gevallen en zo ja: of er een objectieve en redelijke rechtvaardiging is voor ongelijke behandeling. De Hoge Raad voegt hieraan toe dat het oordeel van de wetgever dient te worden geëerbiedigd tenzij dat oordeel van redelijke grond ontbloomt is. Met betrekking tot de proces- en advocaatkosten luidt de uitspraak – zonder verdere motivering – dat de door de wetgever gemaakte keuze in de ogen van de Hoge Raad niet ontbloomt is van een redelijke grond. En dat betekent: geen aftrekbare kosten.

Hoewel deze uitspraken teleurstellend zijn voor de praktijk passen zij zowel in de systematiek van de Wet IB 2001 als in de fiscale rechtspraak van de afgelopen jaren. In zoverre acht ik de uitspraken niet verrassend, al hield de fiscale wereld even de adem in na de publicatie van de andersluidende conclusies van de A-G.

Geen negatief loon

In de procedure was ook nog gesteld dat wanneer aftrek als 'aftrekbare kosten' niet mogelijk zou zijn, dan alsnog aftrek als zogenoemd 'negatief loon' mogelijk zou moeten zijn. Het voert in het kader van deze bijdrage te ver om de

.....

Bij een ontslagvergoeding moet worden benadrukt dat de integrale vergoeding voor advocaatkosten evenals de proceskostenvergoeding op schadevergoeding doelt

.....

problematiek rond het begrip ‘negatief loon’ nader uit te leggen. Ik mag misschien volstaan met de constatering dat de Hoge Raad oordeelde dat de aan de orde zijnde proces- en advocaatkosten plegen te worden gemaakt ‘ter verwerving of behoud van inkomsten uit arbeid’. Deze formulering betrof het vroegere wettelijke begrip ‘aftrekbare kosten’. Volgens de Hoge Raad blijkt nergens in de wetshistorie dat het de bedoeling was dat in de Wet IB 2001 de kosten ter verwerving of behoud van inkomsten voortaan als ‘negatief loon’ moeten worden aangemerkt. ‘Negatief loon’ betreft bijna altijd een betaling waartoe een werkgever een werknemer kan verplichten krachtens de arbeidsovereenkomst, zoals terugbetaling van te veel betaald loon of betaling van een boete, wegens schending van een concurrentiebeding. Bij de onderhavige kosten is daarvan geen sprake, ook al betreft het wellicht noodzakelijke en zelfs onvermijdelijke kosten voor een werknemer.

Niet expliciet

In de conclusies van de A-G zijn verder nogal wat opmerkingen te vinden die suggereren dat belastingvrije vergoeding voor proces- en advocaatkosten bij arbeidsconflicten zonder meer mogelijk is. Daarbij wordt dan wel de kanttekening geplaatst dat belastingvrije vergoeding in de praktijk niet zo voor de hand ligt omdat juist bij arbeidsconflicten de (ex-)werkgever daarvoor niet zal voelen. Toch zou de praktijk hierin aanleiding kunnen zien – meer nog dan thans al gebeurt – bij ontslagvergoedingen voortaan een gedeelte te bestemmen als belastingvrije kostenvergoeding. Ik ben er echter niet zeker van dat de Belastingdienst daarmee makkelijk akkoord zal gaan. Niet alleen door de aard van dat beestje maar ook op basis van de bepalingen van de Wet op de Loonbelasting 1964 (hierna: de Wet LB). Om dezelfde reden acht ik het dubieus of de belastingrechter belastingvrije vergoeding van proces- en advocaatkosten altijd zal accepteren.

De systematiek is als volgt: de Wet LB bepaalt dat alles wat een werkgever betaalt aan zijn werknemer belast loon is. Vervolgens noemt de Wet LB een

aantal uitzonderingen op dit algemene uitgangspunt, onder andere voor zogenoemde ‘vrije vergoedingen’. Vrije vergoedingen zijn volgens de wettekst ‘vergoedingen die naar algemene maatschappelijke opvattingen niet als een beloningsvoordeel worden ervaren, één en ander volgens de in of krachtens Hoofdstuk IIA, Wet LB gestelde normeringen en beperkingen’. Volgens deze systematiek is bijvoorbeeld een zakelijke kilometervergoeding belastingvrij tot het bekende bedrag van € 0,19 en voor het meerdere belastbaar. Een ander voorbeeld is de gelimiteerde vergoeding voor kosten van een verhuizing om zakelijke redenen. Er is echter nergens een expliciete normering voor proces- en advocaatkosten bij een arbeidsconflict opgenomen. Wel is een expliciete vrijstelling genoemd voor outplacementkosten, waaronder soms advocaatkosten kunnen vallen. In het algemeen kun je met de outplacementvrijstelling echter niet altijd uit de voeten in geval van een arbeidsconflict.

Bespreken bij onderhandeling

Omdat een expliciete vrijstelling ontbreekt moet men terugvallen op één van de twee algemene hoofdregels van Hoofdstuk IIA, Wet LB: belastingvrij zijn ‘vergoedingen ter bestrijding van kosten (...) ter behoorlijke vervulling van de dienstbetrekking’. Het lijkt evident dat advocaatkosten in geval van een arbeidsconflict niet door deze zeef heen komen. De tweede hoofdregel – in feite een herhaling van het zojuist beschreven algemene uitgangspunt – luidt: belastingvrij zijn ‘andere vergoedingen voor zover zij naar algemene maatschappelijke opvattingen niet als beloningsvoordeel worden ervaren’. Deze entree lijkt meer perspectief te bieden voor vergoeding van proces- en advocaatkosten bij arbeidsconflicten. Het eerste addertje dat onder dit gras

schuilt is dat de rechtspraak voor belastingvrije vergoedingen eist dat deze ‘afzonderlijk’ zijn overeengekomen bij de arbeidsovereenkomst. In het ideale geval zou dat al bij het aangaan van de arbeidsovereenkomst moeten zijn afgesproken. Dat is voor de praktijk natuurlijk geen realistische aanbeveling. In elk geval dient afzonderlijke vergoeding van de onderhavige kosten te worden besproken tijdens de onderhandelingen over de beëindigingsbijeenkoms c.q. de ontslagvergoeding en beslist niet pas daarna. Dat zou fiscaal gezien fout kunnen gaan.

‘Geen laatste loonbetaling’

Het tweede aandachtspunt betreft het karakter van onderhavige vergoedingen. Een proceskostenvergoeding die op grond van artikel 237 e.v. Rv wordt opgelegd heeft in wezen het karakter van een (gedeeltelijke) schadevergoeding. Hoewel de (ex-)werkgever die proceskostenvergoeding betaalt, is deze betaling geen belast loon. Daarvoor is de relatie met de dienstbetrekking te ver weg. In de praktijk worden bij beëindigingsovereenkomsten echter vrijwel altijd de volledige advocaatkosten vergoed, of in elk geval meer dan de rechter aan proceskostenvergoeding zou hebben toegekend. Dat meerdere zou wellicht *wel* belast loon kunnen zijn.

Waarom zou de werkgever meer betalen dan wat de rechter hem zou hebben opgelegd? Betaalt hij dat meerdere in de hoedanigheid van schadeplichtige of in die van (ex-)werkgever? In geval van bijvoorbeeld een ontslagvergoeding dient men daarom te benadrukken dat de integrale vergoeding voor advocaatkosten vanuit dezelfde gedachte voortkomt – vergoeding van geleden schade – als de proceskostenvergoeding ex artikel 237 e.v. Rv. En dus dat de (integrale) betaling van de advocaatkosten – anders dan de ontslagvergoeding zelf – niet berust op de gedachte van een laatste loonbetaling. Pas dan is sprake van een afzonderlijk vastgestelde kostenvergoeding die tevens naar maatschappelijke opvattingen niet wordt ervaren als een beloningsvoordeel, ook niet voor zover de vergoeding uitgaat boven het bedrag dat de rechter zou hebben toegekend.

Je hebt je advocatenopleiding afgerond. Je hebt de energie om je horizon te verbreden, je bent niet bang om gebaande paden te mijden en begrijpt dat succes en ambitie vooral schuilen in de zoektocht naar nieuwe oplossingen.

Je hebt je de afgelopen jaren gespecialiseerd in het effectenrecht. Je gefocust op de daarmee gerelateerde transactiepraktijk. Je spreekt vloeiend Engels en wilt je horizon verbreden. Grijp dan deze unieke kans bij NautaDutilh Londen.

Londen calling.

NautaDutilh ziet vakkennis als basis en koestert nieuwsgierigheid als drijvende kracht. Gelooft in de wil om conventies door te lichten. Om er een winnend idee tegenover te zetten: scherpere antwoorden, betere oplossingen. Bij voorkeur verrassend, innovatief. Alles voor het beste resultaat.

Ben jij zo'n effectenrechtsspecialist en onconventioneel denker? Stuur dan je motivatiebrief en CV naar kalsbeek@drbgroep.nl of neem voor meer informatie contact op met mr. Nicolette Kalsbeek-Pijlselman van Dycke Röell Breedveld (executive search), T. +31 (0)70 3617009.

NautaDutilh Londen zoekt:

Advocaat (M/V), specialist in het effectenrecht.

Je gaat voor een of meer jaren als advocaat op het kantoor in Londen werken om vervolgens naar de praktijkgroep bankrecht van een van onze Nederlandse vestigingen te rouleren.
www.nautadutilh.com

● **NautaDutilh**

ADVOCATEN · NOTARISSEN · BELASTINGADVISEURS
Amsterdam Brussel Londen Luxemburg New York Rotterdam

Mijlpaalarrest

Mr. Van Gastel kijkt terug op Loeffen/Mees en Hope

Willem van Nielen
redactielid

‘**M**r. Loeffen was mijn stagiaire en werd kort na zijn beëdiging tot curator benoemd in het lege faillissement van aannemersbedrijf Meerhuys B.V. Wij zijn toen samen naar de flinke villa van de DGA van Meerhuys B.V. gegaan, die zei dat er niets te halen viel. Ik ben toen dieper gaan graven en constateerde dat kort voor faillissement een bedrag van f 750.000 werd overgeboekt van de bankrekening van (zustersvennootschap) APO B.V. naar de debetrekening van Meerhuys B.V. De vordering van Meerhuys B.V. op APO werd daarmee betaald en de vordering van de bank – Mees & Hope – op Meerhuys ging door verrekening teniet. De boeking kende de vreemde vermelding “overboeking conform overleg ter afdekking van de rekening-courant”.

Door deze betaling – die de bank mogelijk maakte door APO te financieren – werd de curator een actief uit handen geslagen. Had ik nog een vordering gehad op APO, dan had ik het faillissement van APO kunnen aanvragen. De bank en de DGA zouden dan hebben betaald, omdat zij een faillissement op dat moment met onderhandse executie van de vele onroerende goederen van APO absoluut niet konden gebruiken. Voor mij was duidelijk dat paulianeus

gehandeld was. De bank meende dat geen sprake was van een ‘voldoening’ van een schuld door de gefailleerde, zoals art. 47 Fw voorschrijft. Vandaar dat in april 1982 werd gedagvaard. Op dat moment realiseerde ik mij niet dat deze dagvaarding zo’n juridische impact zou hebben. Uiteindelijk werd de verrekening door de Hoge Raad in 1988 in het bekende arrest Loeffen q.q./Mees en Hope I inderdaad als betaling van een schuld in de zin van artikel 47 Fw aange-merkt. Er was paulianeus gehandeld.

Terugverwezen werd naar het Hof Arnhem. Kort voor mijn pleidooi werd het arrest-Loeffen q.q./Mees en Hope I gepubliceerd met commentaar van prof. Van der Grinten en prof. Schoordijk, die – terwijl de zaak al onder de rechter was – beiden aangaven dat de curator weleens een pyrrusoverwinning kon hebben behaald, omdat het nog maar de vraag was of sprake was van benadeling. Ik had stellig de indruk dat het hof de publicaties had gelezen. Mijn pleidooi, waarin ik trachtte duidelijk te maken dat wel zeker van benadeling sprake was geweest, mocht in het geheel niet baten. Ik werd bepaald niet ondersteund door het gegeven dat inmiddels ook APO was gefailleerd.

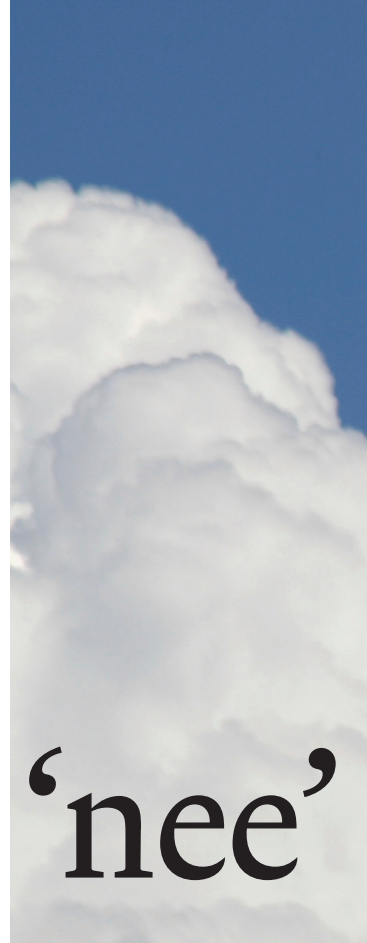
Wederom gingen wij in cassatie, waarna de A-G voor ons positief concludeerde

en ik op de dag van de uitspraak zelfverzekerd telefonisch contact opnam met de griffie van de Hoge Raad. Na tien jaar procederen moest ik vernemen dat de curator alle vorderingen waren ontzegd, met veroordeling in de kosten van het geding. Uiteraard was de teleurstelling groot; enige verzachting was dat de fiscus zich garant had gesteld voor de kosten. Het faillissement is opgeheven bij gebrek aan baten. Loeffen werkt nog steeds op mijn kantoor en heeft twee mooie arresten op zijn naam staan. Met de DGA van Meerhuys is het kennelijk goed afgelopen; hij heeft inmiddels een groot aannemingsbedrijf in onze regio weten op te bouwen.’

De kern van Loeffen/Mees en Hope

De curator kan betalingen die de schuldenaar vóór zijn faillissement verplicht heeft verricht ex. art. 47 Fw aantasten, indien de schuldeiser wist van de faillissementsaanvraag of indien hij samenspande met de schuldenaar (‘overleg’). Indien de schuldenaar een betaling ontvangt op zijn bankrekening met een debetstand en de bank verrekent deze betaling met het debetsaldo, kan de curator ook deze verrekening ten laste van de bank met art. 47 Fw aantasten (Loeffen/Mees en Hope I). Art. 47 Fw vereist voorts dat de boedel is benadeeld (aldus Loeffen/Mees en Hope II).

De onafhankelijkheid van advocaten staat onder druk en over hun taak en attitude wordt de laatste tijd driftig gedebatteerd. De hedendaagse advocaat dreigt als ondernemer een verlengstuk te worden van zijn cliënt. Nederlands bekendste jurist, Hugo de Groot, schreef al over de ‘getabberde roofvogel’ die tegelijk als ‘priester van het recht’ dienstbaar en onafhankelijk moet zijn. Maar hij begreep ook dat de advocaat ervan droomt nog eens omhoog te vallen.

Attitude van de advocaat¹

De advocaat moet ‘nee’

J.P. Heering²
advocaat te Den Haag

‘Wie nooit nee kan zeggen, zal noodzakelijkerwijs dikwijls mistasten.’

Dit dichtte Hugo Grotius meer dan vier eeuwen geleden over de taak en houding van de advocaat.

De attitude van de advocaat is de laatste tijd veelvuldig onderwerp van reflectie en debat. Op 8 mei jl. heeft de Orde zelfs een symposium aan dat onderwerp gewijd. Tijdens dat symposium waren verontrustende geluiden te horen. Zo stelde oud-deken Jeroen Brouwer dat de advocaat die zich alleen laat sturen door markt en geld een probleem heeft met

de legitimatie van zijn morele handelen. Hoogleraar arbeidsrecht Evert Verhulp vroeg zich af hoe onafhankelijk advocaten nog kunnen zijn van bepaalde grotere cliënten en stelde verder dat de Orde verantwoordelijk is voor de kwaliteit en de integriteit van de advocatuur, waaraan het momenteel nogal zou schorten.

De filosoof Ad Verbrugge opende een weidser perspectief met de constatering dat het toegenomen individualisme in de samenleving haaks staat op de dienstbaarheid, die men van advocaten mag verwachten. De balie heeft volgens hem dan ook steeds vaker te kampen met advocaten die eigen prestige, macht en aanzien belangrijker vinden dan hun beroep. De roeping raakt op de achtergrond, het beroep verwordt tot middel en daarmee is de beroepseer in het geding; vandaar de noodzaak tot herbezinning, aldus Verbrugge.³

Te dure hoeren

Verbrugge staat niet alleen in zijn kritiek. Niet slechts op congressen en bij de borreltafel vallen kritische geluiden waar te nemen, maar ook in de vader-

landse dagbladpers worden vraagtekens gezet bij de attitude van de advocaat: ‘Te dure pakken, te dure restaurants, te dure huizen, te dure hoeren; Hollandse topadvocaten zijn pijnlijk zichtbaar omhoog gevallen – en omdat een groot deel van Nederland inmiddels een beetje omhoog is gevallen en de rest ervan droomt om ooit nog eens omhoog te vallen, zijn zowel criminelen als topadvocaten in Nederland mateloos populair’, zo schreef de columnist Bas Heijne niet lang geleden.⁴

Als Heijne maar enigszins gelijk heeft – en meer hoeft je niet te hebben als columnist – ziet het er wat zorgelijk uit voor onze beroepsgroep, althans voor een aanzienlijk deel daarvan. De mythe van Icarus zal u ongetwijfeld bekend zijn. Wie te steil omhoog wil klimmen, komt jammerlijk ten val. Ook omhoog gevallen advocaten vallen ooit weer terug – en meestal door de mand. Het kan ons allemaal gebeuren, topadvocaat of niet, want het echec ligt voor iedereen altijd op de loer. Wie ambitieus is wil echter omhoog in het leven, die wil vliegen.

1 Deze tekst is een bekorte versie van de rede gehouden op 22 juni jl. t.g.v. de Sluitingszitting die de Haagse balie jaarlijks organiseert. De originele tekst van de rede is gepubliceerd in het Haagse baliebulletin *Aan de Orde*, 15e jaargang nr. 3 (juli 2007).

2 De auteur promoveerde in 1992 op een studie van Grotius' werk *De veritate religionis christianae*. De handelseditie verscheen in 2003 onder de titel: *Hugo Grotius as apologist for the Christian Religion, a study of his work De veritate religionis christianae (1640)*, Brill Leiden/Boston. Sinds 1995 werkt Jan Paul Heering als advocaat in Den Haag, momenteel bij BarentsKrans NV.

3 *Advocatenblad* 2007-8, 1 juni 2007, p. 308.

4 *NRC Handelsblad* van 24 februari 2007.

kunnen zeggen

Weinig advocaten zullen gespeend zijn van ambitie, al is het maar omdat bij gebreke daarvan een voor elke praktijk dodelijke inertie dreigt toe te slaan. Aan de andere kant maakt te veel ambitie blind: hardlopers zijn doodlopers. Het valt niet mee het juiste midden te vinden tussen ambitie en luciditeit. De advocaat is doorgaans vooral ambitieus en droomt ervan omhoog te vallen, maar loopt daarbij het risico het tragikomische lot van Icarus te zullen delen en reddeloos in zee te storten. Want ieder die zichzelf of zijn rol te serieus neemt,

.....
Bij gebrek aan ambitie dreigt een voor elke praktijk dodelijke inertie toe te slaan
.....

wordt op den duur lachwekkend. Tussen het sublieme van het succes en het lachwekkende van het echec zit echter vaak maar een kleine stap, zoals Heinrich Heine reeds met de nodige ironie placht op te merken. Dat hebben sommige topadvocaten de laatste tijd aan den lijve moeten ondervinden. De vraag rijst intussen welke houding

de advocaat dan wel zou passen. Voor een antwoord daarop lijkt het dienstig terug te grijpen op een klassieke auteur.

Schrale dank

Hugo de Groot (1583-1645), ofwel Grotius zoals hij buiten de Nederlandstalige wereld vooral wordt genoemd, behoort zoals bekend samen met Rembrandt en Spinoza tot de grootste coryfeeën van de Gouden Eeuw. Elke jurist zal verder weten dat De Groot de vader is van het zeerecht en blijvende bijdragen heeft geleverd aan het volkerenrecht en natuurrecht, maar misschien weet u niet dat hij tevens dichter was, filoloog, historicus, bijbelexegete en theoloog. Wat vermoedelijk ook niet iedereen zal weten is dat Hugo de Groot een aantal jaren als advocaat in Den Haag heeft gewerkt en bovendien enkele behaarswaardige dingen heeft gezegd over de attitude van de advocaat.

In welke omstandigheden werd De Groot advocaat?⁵ Hij legde op 13 de-

.....

5 Bij wat volgt put ik uit de onlangs verschenen, prachtige biografie van Henk Nellen: *Hugo de Groot. Een leven in strijd om de vrede, 1583-1645*, 2007, p. 69-75; alsook uit het zeer instructieve artikel van Edwin Rabbie getiteld 'De Haagse jaren van Hugo de Groot (1599-1613)', verschenen in de bundel *Den Haag met recht een stad: Elf*

cember 1599 – amper 16 jaar en een jaar daarvoor als doctor in de rechten gepromoveerd aan de universiteit van Orleans – de eed af als advocaat bij het Hof van Holland, Zeeland en Westfriesland te Den Haag. Twee dagen later deed hij hetzelfde bij de Hoge Raad. Hij had – zo jong als hij was – op dat moment al een glanzende universitaire loopbaan achter de rug en zelfs een internationale reputatie als letterkundige opgebouwd. Toen hij zich op 11-jarige leeftijd aan de Universiteit van Leiden als student aandiende, had hij reeds een aantal Latijnse gedichten op zijn naam staan. Doordat vader Jan de Groot in financiële problemen kwam te verkeren, was het al snel met het prettig studieuze leven van zoon Hugo gedaan. Er moest brood op de plank komen. De jonge Grotius kreeg van zijn vader te horen dat hij maar beter als advocaat aan de slag kon gaan. Toch verdiende een gemiddelde advocaat niet veel in die tijd. De tarieven waren laag en de beroepsgroep was enorm aan het uitdijen, met als gevolg dat menig beginnend advocaat op de armoedegrens balanceerde.

.....

juridische portretten, 1997, p. 43-52.

Melkanders lichaam

De betekenis van De Groots *Inleidinge tot de Hollandsche Rechtsgeleerheid* kan voor onze civiele rechtspraktijk nauwelijks worden onderschat. Het is nog steeds goed leesbaar, en aardig is bijvoorbeeld De Groots omschrijving van het huwelijk als een contract tot 'gebruickmaking van melkanders lichaam'. Belangrijker is dat De Groot in dit werk vrijwel alle gebruikelijke Latijnse juridische termen door Nederlandse woorden verving. In totaal muntte hij zo 508 Nederlandse juridische termen, die de basis werden voor de Nederlandse rechtspraktijk tot diep in de negentiende eeuw en nog langer in voormalige koloniën zoals Zuid-Afrika en Suriname. Op dit moment schijnen van de 508 door Grotius ingevoerde begrippen nog 221 termen in gebruik te zijn, waaronder zich bevinden 'aanwas' (van bezit), 'huisraad', 'inboedel', en 'schuldeiser'. Zo werd De Groot de grondlegger van de Nederlandse juridische vaktaal.⁶

Het lukte Grotius als jonge advocaat intussen al vrij snel zich van zijn talrijke confrères te onderscheiden. In een brief aan zijn vriend Lingelsheim van 25 januari 1604 schrijft hij: 'Ik krijg niet weinige zaken onder handen en zeker ook belangrijke'. Hij vertelt verder dat hij zich door studie en aandacht voor stijl en retorica wilde onderscheiden van zijn confrères, die hij als 'een horde praatjesmakers' (*plebs rabularum*) kwalificeert. Zij raffelden hun betogen monotoon af. Van echte welsprekendheid hadden ze geen enkel benul, zodat ze hun toevlucht moesten nemen tot een grote mond om een volkomen gebrek aan inhoud te maskeren. Het gemis aan overtuigingskracht bij de meeste pleiters ligt volgens Grotius aan een combinatie van een gebrek aan ervaring en tijd. Voordat een advocaat aan zijn praktijk begint heeft hij doorgaans geen zin om de regels van de welsprekendheid te leren; als hij eenmaal in de praktijk zit ontbreekt het hem aan tijd om zich retorisch te bekwamen, aldus De Groot.⁷

Tegenover zijn vriend Heinsius klaagde hij over het ondankbare en tijdrovende advocatenwerk. Bij de

tegenpartij oogstte hij haat, bij de cliënt schrale dank en bij het publiek nauwelijks enige roem. Zijn optreden in rechte werkte bovendien, aldus nog steeds De Groot, slechts in één richting: hij was als advocaat wel in staat om kwalijke partijen een halt toe te roepen, maar het ontbrak hem aan de mogelijkheden goede en eerbare partijen evenredig te bevoordelen.⁸ Vele jaren later schreef hij in een aantekening bij Matteüs 5:40 over de ellende die met rechtszaken gepaard gaat: chagrijn, sluwe streken, verdaging zonder einde, onkosten, gebrek aan tijd voor serieuze zaken en ten slotte haatgevoelens. Ellende die iedereen onmiddellijk voor een minnelijke schikking zou moeten doen kiezen, aldus De Groot.⁹ Dat hij niet zo geschikt was voor het procederen zag hij zelf wel in. Hij beschikte naar eigen zeggen over een vreedzaam gemoed, dat niet zo paste bij de in deze branche gebruikelijke twistziekte.¹⁰

Getabberde roofvogels

Wat was nu De Groots opvatting over de taak en attitude van de advocaat? We hebben al gezien dat Grotius zich krانig afzette tegen een groot deel van zijn confrères. Dat waren wat hij noemde de *vulturiole togatuli* ofwel 'getabberde roofvogels': zijn breedsprakige, rumoerige confrères, de schreeuwelijkerds die een gebrek aan inhoud compenseerden met veel lawaai en poeha. Wat stelt De Groot daar tegenover?

Hij heeft zijn opvatting over de taak van de advocaat verwoord in een Latijns gedicht getiteld 'Over de taak van de advocaat' (zie hier rechtsboven).¹¹ Het is De Groot in dit gedicht mijns inziens in de eerste plaats te doen om de betrouwbaarheid en de integriteit van de advocaat. De advocaat dient te zijn als een *iuris sacerdos*: priester van het recht, die vertrouwen moet vestigen in zijn naam bij de arme cliënten die im-

8 BW I no. 108; zie Nellen, p. 75.

9 O.Th. II, I, p. 63.

10 Henk Nellen, p. 74-75.

11 De Groot schreef dit gedicht voor het eerst in 1602 in het album amicorum van de student Samuel Rademacher, maar was er kennelijk zo content mee dat hij het in de daaropvolgende jaren nog ten minste tweemaal in de boeken van andere jeugdige lieden noteerde. Zie Edwin Rabbie, p. 44.

6 Henk Nellen, p. 356-357.

7 *Briefwisseling Hugo Grotius*, ed. P.C. Molhuysen, B.L. Meulenbroek, H.J.M. Nellen en C.M. Ridderikhoff, [RGP], Den Haag, 1928 e.v. (verder: BW), I no. 49; zie Rabbie, p. 44.

mers hun hele ziel en zaligheid aan hem toevertrouwen. De term 'priester van het recht' is ontleend aan de *Digesten* van Ulpianus. De Groot zegt in dit gedicht dat de advocaat als priester vertrouwen moet vestigen in zijn naam door niet met zijn cliënten mee te praten. Van de advocaat mag distantie worden gevraagd, een kritische, onafhankelijke houding. 'Pleit eerst bij uzelf tegen de u toevertrouwde zaak en geef er als een streng arbiter uw voorvonnis over'.

Grotius spoorde de advocaat aan de zaak eerst met objectieve blik te bekijken om er zijn 'voorvonnis' over te geven. De advocaat dient stevig in eigen schoenen te staan en zijn oor niet te laten hangen naar de cliënt. 'Wees ervoor beducht het recht af te meten naar de wensen uwer cliënten'. De advocaat moet er met andere woorden voor waken het verlengstuk van zijn cliënt te worden. Wie alles maar aanneemt en nooit nee kan zeggen, kan niet anders dan vaak de fout ingaan – aldus de slotregel van het gedicht, vrij vertaald. Dat is een kwestie van integriteit en onafhankelijkheid. Een immer ja-knikkende priester is integer noch onafhankelijk.

Uit het gedicht wordt duidelijk dat het De Groot ernst was met de ook in zijn tijd in de advocateneed opgenomen clause, die tegenwoordig luidt dat de raadsman 'geen zaak zal aanraden

.....
**Advocaten hadden van echte
welsprekendheid geen benul,
zodat ze hun toevlucht moesten
nemen tot veel poeha**
.....

of verdedigen die hij in gemoede niet gelooft rechtvaardig te zijn'.¹³ Door dit uitgangspunt serieus te nemen vestigt de advocaat vertrouwen in zijn naam en kan hij een priester van het recht zijn, dat wil zeggen een bescheiden maar onafhankelijk dienaar, die behoedzaam

12 De vertaling is van W.J.M van Eysinga. Het origineel luidt aldus: *De officio advocati. Qui sancta sumis arma civilis togae, Cui se reorum capita, fortunae, decus, Tutanda credunt, nomini praesta fidem/Luris sacerdos: ipse dic causam tibi/Litemque durus arbiter praeiudica, Voto clientum iura metiri time/Nec quod colorem patitur, id iustum puta; Peccet necesse est saepe qui nunquam negat.*

13 Edwin Rabbie, p. 45.

Over de taak van de advocaat¹¹

.....
Gij die de geheiligde wapenen van het
advocatenberoep opneemt,
Wien zich leven, fortuin en eer der
beklaagden toevertrouwen,
Wees als een priester van het recht uw naam trouw,
Pleit eerst bij u zelf tegen de u toevertrouwde zaak,
en geef er als een streng arbiter uw voorvonnis over.
Wees er voor bevreesd het recht af te meten naar de
wensen uwer cliënten,
En acht niet rechtvaardig hetgeen den uiterlijken schijn
slechts voor zich heeft.
Diegeen moet noodzakelijkerwijs dikwijls mistasten,
die nooit nee kan zeggen.¹²
.....

met de hem toevertrouwde belangen omgaat. Een priester is, als het goed is tenminste, niet te koop. Hij bemiddelt in de toegang tot het hogere en is als zodanig vooral dienaar – zij het met de nodige autonomie en onafhankelijkheid. Kortom: het begrip 'priester van het recht' duidt op een attitude van dienstbaarheid en onafhankelijkheid.

Ondernemerschap en onafhankelijkheid

Aan dienstbaarheid ontbreekt het echter nogal eens bij de moderne (top)advocaat, zo wordt door buitenstaanders als de filosoof Verbrugge terecht geconstateerd. De hedendaagse advocaat is geneigd zichzelf vooral als een ondernemer te zien. Hij oefent zijn praktijk uit in de vennootschappelijke verbanden van bv's, nv's en holdings, en wel in verschillende hoedanigheden – waaronder die van directeur-groootaandeelhouder. Dat werkt allicht verwarrend, want dan ligt het voor de hand dat je je als advocaat ook zelf een ondernemer gaat voelen – met alle trots en bravoure van dien. Want is het niet heerlijk om te grote broeken aan te hebben in te dure pakken, in te dure restaurants en te dure huizen te zitten, om van de andere door Bas Heijne genoemde excessen nog maar te zwijgen? De ondernemende advocaat dient ver-

volgens een zogeheten *business plan* op te stellen, want wie A zegt moet ook B zeggen. Dan wordt het echt menens met de ondernemersmentaliteit, zij het dat de ondernemende advocaat met dit bij tijd en wijle ronkende stuk vol anglicismen de realiteit van zijn professie uit het oog dreigt te verliezen.

Verstaat u mij niet verkeerd: met ondernemerschap en *business plans* is op zichzelf natuurlijk niets mis. In 1925 wijdde de Nederlandse Advocaten-Vereeniging een vergadering aan de vraag of de advocatuur een *officium nobile* is dan wel een 'zaak van de negotie'. De leden van deze vergadering kozen vrijwel unaniem voor de eerste opvatting en meenden dat advocaten zich niet mochten richten op het verwerven van een zo groot mogelijk inkomen, omdat dit onverenigbaar was met het doel en de taak van de advocatuur: de verwezenlijking van het recht. Het lijkt geen twijfel dat die opvatting inmiddels ver achter ons ligt en ik ben er niet op uit om oude tijden te doen herleven. Het ondernemerschap is niet meer weg te denken in de huidige advocatuur en het heeft dan ook geen enkele zin zich daartegen te verzetten, als men dat al zou willen. De advocatuur is in de afgelopen halve eeuw allengs gewoon 'een zaak van de negotie' ofwel *business* geworden. Ik meen echter dat de advocaat zichzelf

als ondernemer nu ook weer niet al te serieus moet nemen, anders wordt hij niet alleen lachwekkend maar, wat erger is, hij dreigt ook te vervreemden van zowel zijn metier als zijn clientèle. Een advocaat is immers in wezen, en zo zien zijn cliënten hem doorgaans ook, een dienstverlener. Dienstbaarheid is dan ook essentieel voor de advocatuur, zoals Ad Verbrugge terecht opmerkte. Een houding die niet hoeft te leiden tot slaafsheid of onderdanigheid, maar heel wel gepaard kan gaan met autonomie en onafhankelijkheid.

Onafhankelijkheid is een klassieke waarde die echter steeds meer onder druk is komen te staan. Het ideaal van autonomie lijkt in de praktijk geheel te zijn verdrongen door het adagium: de klant is koning. De marktwerking heeft van de advocaat in toenemende mate een verlengstuk van zijn cliënt gemaakt. Aldus komt het beeld van de advocaat

.....

Dienstbaarheid is essentieel voor de advocatuur, en hoeft niet te leiden tot onderdanigheid maar kan gepaard gaan met onafhankelijkheid

.....

als *hired gun* al snel om de hoek kijken en dreigt de professie stuurloos te worden. Terecht wordt de onafhankelijkheid dan ook nog steeds gezien als een kernwaarde van de advocatuur, ja als het kroonjuweel onder de kernwaarden. Zowel de Commissie-Van Wijnen als de Orde heeft het belang van de onafhankelijkheid van de advocaat krachtig onderstreept. Evert Verhulp vroeg zich echter af hoe de ondernemende advocaat nog onafhankelijk kan zijn van bepaalde grotere cliënten. Daar zit, lijkt mij, inderdaad een spanningsveld.

Toch prijst De Groot juist een onafhankelijke houding aan van de advocaten opzichte van zijn cliënt. De ondernemende advocaat hoede zich er derhalve voor al te snel ja en amen te zeggen – als een priester die de kluts kwijt is – op de verzoeken van zijn (grote) cliënt, anders

zal hij niet alleen dikwijls mistasten maar mogelijk ook problemen krijgen met de legitimatie van zijn handelen, zoals oud-deken Jeroen Brouwer terecht aangaf. De advocaat heeft immers een (publieke) verantwoordelijkheid die verder reikt dan belangenbehartiging. Die verantwoordelijkheid vormt de morele kern van zijn beroepsuitoefening. Het omgaan daarmee vergt soms een eierdans. In het spanningsveld tussen onafhankelijkheid en ondernemerschap zal de advocaat van geval tot geval zijn verantwoordelijkheid dienen te nemen.¹⁴ Dat zijn niet altijd eenvoudige afwegingsprocessen, zeker niet voor dromende geesten.

Oorlog juist beginnen

Een zin uit Grotius' *De iure belli ac pacis* heeft een wel heel bijzonder *Nachleben* gekregen – vooral in Den Haag. Die zin luidt, letterlijk vertaald: 'Waar oordelen ontbreken, begint de oorlog' (*Ubi iudicia deficiunt, incipit bellum*). In het begin van de vorige eeuw werd deze zin aangebracht in de zittingszaal van de Hoge Raad. De bekende historicus Johan Huizinga vertaalde deze zin even fraai als onjuist aldus: 'Waar rechterlijke beslissingen tekort schieten, begint de gewelddadige strijd'. In die vertaling was de spreuk een prachtig motto om de Hoge Raad aan te sporen zijn werk behoorlijk te doen. Ook politici laten zich erdoor stichten, want de spreuk is ook te vinden in de hal van de Tweede Kamer. De argeloze lezer zal er een aanmaning in zien om geschillen toch vooral via de rechter op te lossen en als een aansporing aan de rechter om zijn werk serieus te nemen, omdat anders eigenrichting en oorlog dreigen. Wellicht is zelfs de Hoge Raad door die vertaling op het verkeerde been gezet en verkeert hij daarover nog steeds in (heilzame) verwarring.

Als het citaat in zijn oorspronkelijke context van *De iure belli* wordt teruggeplaatst, blijkt echter dat De Groot juist het tegenovergestelde bedoelde. Het gaat niet om de voorkoming van oorlog en eigenrichting, maar juist om een belangrijk beginsel van oorlogsrecht dat aan de basis van het door hem ontwikkelde systeem ligt, namelijk: waar enige jurisdictie ontbreekt – zoals op volle zee, is men volgens het natuurrecht gemachtigd een oorlog te beginnen om zelf zijn recht af te dwingen.¹⁵

14 Vgl. M.A. Loth en A.M.P. Gaakeer, *Ethiek en het juridisch beroep*, 2007, p. 98-102.

15 Henk Nellen, a.w., p. 69. Overigens, de doorwerking van dit encyclopedisch werk, *De iure*

Dromen

Na acht jaar advocatuur koos Hugo de Groot voor een ambtelijke en politieke carrière. Hij bleek echter niet uit het goede hout gesneden om een groot politicus te worden. Bovendien werd Grotius ongewild de speelbal in de strijd tussen remonstranten en contra-remonstranten. Het lot van Icarus bleef hem dan ook niet bespaard. In 1618 werd De Groot meegesleurd in de val van Van Oldenbarnevelt en gearresteerd op verdenking van onder meer landverraad en hoogverraad. Hij werd tot levenslange gevangenisstraf en confiscatie van al zijn bezit veroordeeld. In gevangenschap op Slot Loevesteijn schreef hij werken die van blijvend belang zouden zijn zoals *Bewijs van den waren godsdienst* en *Inleidinge tot de Hollandse Rechtsgeleerheid* (zie kader). De Groot wist met behulp van zijn vrouw echter na een paar jaar te ontsnappen en vestigde zich vervolgens in Parijs. Hij trad in Zweedse dienst als ambassadeur van koningin Christina, en schreef de werken waarmee hij zich wereldroem heeft verworven zoals *De iure belli ac pacis* (zie kader).

Later in zijn leven keek Grotius met genoegen terug op de periode waarin hij als advocaat de rechtspraktijk in Den Haag beoefende. Toen zijn zoon Pieter als beginnend advocaat in Den Haag hem in 1639 om raad vroeg, antwoordde Grotius 'dat er geen betere weg is tot het verkrijgen van aanzien en vermogen' dan de advocatuur.¹⁶ En met deze uitspraak, waarin De Groot het priesterschap geheel lijkt te zijn vergeten en het métier als een zaak der negotie beschouwt, zijn we weer terug bij het begin van dit verhaal: de advocaat die ervan droomt nog eens omhoog te vallen. Kennelijk gunde Grotius zijn zoon die droom.

Waarom zouden wij elkaar die droom dan niet gunnen?

.....

belli ac pacis, laat zich tot in het huidige kabinetsbeleid voelen, nu het daarin gehanteerde begrip 'gemeenschapszin' is terug te voeren op De Groots beroemde notie van *appetitus societatis*.

16 Vgl. BW XI no. 4009; Edwin Rabbie, p. 52.

Moordkuil

Irritaties, klachten en andere felle berichten over grote en kleine misstanden kunt u kwijt in deze rubriek.

Zeker niet te duur

Marianne Dumont

advocaat te Rotterdam

Onafhankelijkheid behoort tot de kernwaarden van ons beroep, en daarvoor is geld nodig. De advocaat verdient dat met zijn uren-schrijverij.¹ Nu behoren de advocaten die de laatste maanden in de media roepen dat advocaten te duur zouden zijn, zelf tot de veelverdieners van de balie. Mr. Drion hanteert een uurtarief van € 330 (alle bedragen excl. btw), nog te vermeerderen met de *leverage* van een of meerdere medewerkers die voor hem werken. Mr. Steinz verdient € 220 per uur + *leverage* + 1% van de verkoopprijs van Frans onroerend goed (hij houdt zich bezig met het begeleiden van cliënten die een huis in Frankrijk willen kopen). Mr. Drion en mr. Steinz – de laatste maakte zich samen met VVD'er Fred Teeven recent in *Trouw* ook zorgen om de toegang tot het recht – houden zich dus bepaald niet met toevoegingscliënten bezig. Geen enkele keer geven zij aan welk uurtarief dan wel gehanteerd zou moeten/mogen worden. Als deze advocaten van mening zijn dat hun eigen uurtarieven te hoog zijn voor particulier of MKB, dan zijn zij toch vrij om een lager uurtarief in rekening te brengen?

Vóór 1997 gold het referentietarief.

1 Hierover is al eeuwenlang het nodige over te doen; zie de Advocatenstaking in 1659, beschreven in *Advocatenblad* 1918-1.

De Orde sloot voor de berekening van het basisuurloon aan bij het norminkomen van een rechter in een in de provincie gelegen rechtbank. Het referentietarief bedroeg in 1996 f 260/€ 171,14. Jaarlijks kon men 1200 declarabele uren schrijven waarvoor dan wel ongeveer 2000 uur gewerkt moest worden.² Dit komt neer op een omzet van € 205.368. Geïndexeerd met 3% is dat in 2007 € 236,89 per uur. In het *Vademecum* 1989 staat te lezen dat rekening gehouden moest worden met een kostenpercentage van 40. Volgens een onderzoek in 1998 van het CBS en de ING sector-rapportage uit 2003 bedroegen de kosten van een advocatenkantoor inmiddels 61% van de omzet.³ Van de kleine kantoren (85% van de advocaten) hanteren zeer velen uurtarieven tot € 200. De winst in 2007 van een eenpitter die € 185,41 per uur in rekening brengt en 1200 declarabele uren per jaar draait, bedraagt aldus € 88.996 bruto. Volgens een recent onderzoek van Elsevier/Berenschot verdient de president van de Hoge Raad in 2007 € 130.000 en een kantonrechter in de grote stad € 92.000.

Kortom, ik kan niet inzien dat een klein kantoor met een uurtarief van gemiddeld € 190 nou zoveel te duur is, zeker gezien de kosten die het in stand houden van een kantoor meebrengt.⁴ De Orde zou dit uurtarief weer als inofficieel 'referentietarief' kunnen hanteren.

2 Zie prof. mr. F.A.W. Banner, *Beroep: Advocaat, in de ban van de Balie*, Kluwer 2005, p. 217 en 219; en diverse *Vademecums* voor 1997. Niet alle werktijd kan de advocaat aan de cliënt besteden.

Ook advocaten die bij een groot duur kantoor werkten en voor zichzelf zijn begonnen, een groeiend aantal, zijn blij dat zij niet meer die absurd hoge tarieven in rekening hoeven te brengen aan de particulier en MKB ('dezelfde ik voor de helft van de prijs').

Van belang is ook de gebruikte tijds-eenheid. De Recofa-normen voor faillissementen (sinds 1990) gaan uit van een minimumeenheid van zes minuten per verrichting. Die normen worden jaarlijks *in overleg* met de rechtbanken en Orde vastgesteld; zo worden ook de salarissen van curatoren en vereffenaars vastgesteld. Dat uurtarief is per 2007 vastgesteld op € 176 in overleg met de Orde. Dit wordt afhankelijk van de ervaring van de advocaat vermenigvuldigd met 1,3 en kan dus op € 228 uitkomen bij meer dan twaalf jaar ervaring.

Als de Orde en de rechtbanken het er blijkbaar over eens zijn dat een uurtarief van € 176 tot € 228 acceptabel is, bij overigens kwetsbare failliete burgers en emotionele erfgenamen, wat is er dan in de gewone civiele praktijk met veelal dezelfde advocatuurlijke werkzaamheden mis met soortgelijke of lagere uurtarieven?

• *Reacties: Dumont@planet.nl*

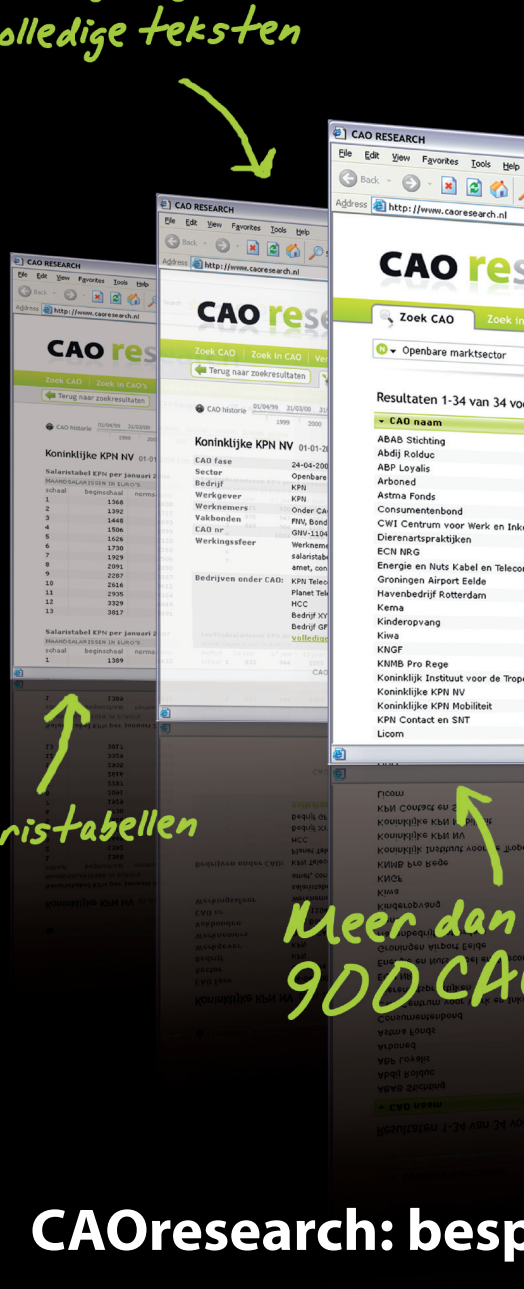
3 Banner, a.w., p. 219 gaat uit van 30-40% winst op het uurtarief.

4 Banner, a.w., p. 217.

Op zoek naar CAO-informatie? Stop met zoeken!

Uiterst gebruiksvriendelijk

Puntsgewijs én volledige teksten

Full tekst zoeken

Vergelijken

CAOresearch: bespaart tijd en geld!

Voor alle mogelijkheden ga naar www.caoresearch.nl/demo

.....

Terugblik op het tuchtrecht in 2006

In deze editie van de jaarlijkse terugblik op het tuchtrecht onder meer aandacht voor het tuchtrecht in cijfers, 'veelklagers', klachten tegen de maatschap, procureursbijstand en misleiding.

Het bureau van de orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Auditbureau (kwaliteitszorg)	070-335 35 71 / 82	audit@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
BalieNet-certificaten	070-335 35 71/26 / 92	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 71 / 86	helpdesk@advocatenorde.nl

Opleiding	Telefoonnummer	E-mailadres
Beroepsopleiding (09.00-12.00 uur)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58 / 78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (PO)	070-335 35 58 / 78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (onthefingen)	070-335 35 41 / 89	jz@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41 / 89	jz@advocatenorde.nl

Neuhuyskade 94, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
Telefoonnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 35
Faxnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 31

.....

M. Pirinu

beleidsadviseur Nederlandse Orde van Advocaten

.....

Tegenover een daling van het totaal aantal beslissingen staat een significante stijging van het aantal schorsingen. Net zoals in voorgaande jaren waren enkele advocaten, zogenaamde 'veelplegers', verantwoordelijk voor meerdere beslissingen, zodat de cijfers op dit punt een enigszins vertekend beeld geven. Voorts zijn de cijfers met betrekking tot de schrapingen en schorsingen alleen gebaseerd op de beslissingen van de Raden van Discipline. Het is derhalve mogelijk dat in hoger beroep een andere maatregel is (of nog zal worden) opgelegd.

Veelklagers

Naast veelplegers bestaan er ook veelklagers. Bij deze categorie klagers verdwijnt de oorspronkelijke klacht tegen de advocaat geleidelijk uit beeld. De pijlen worden in dat geval veelal gericht tegen de degenen die bij de behande-

Publicatie

Een door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak gemaakte selectie van de beslissingen van de Raad en het Hof van Discipline wordt geanonimiseerd in het *Advocatenblad* gepubliceerd. Deze beslissingen worden tevens opgenomen in de databank 'Disciplinaire en andere uitspraken' op de website van de Orde. Daarnaast zijn in deze databank door de Orde verzorgde samenvattingen opgenomen van een selectie van beslissingen vanaf 2004. De in dit artikel genoemde beslissingen zijn in de databank opgenomen.

ling van de klacht zijn betrokken.

Voor de Raad van Discipline Arnhem (d.d. 24 april 2006, 04-21, 04-13, 06-01) was de maat vol. Klager had, na ongegrondverklaring van zijn klacht tegen zijn advocaat, klachten ingediend tegen de leden-advocaten van de betrokken Raad van Discipline en tegen diverse instruerende deken, omdat zij de klachten tegen deze leden en collega-deken onvoldoende zouden hebben onderzocht. De Raad oordeelde dat klager misbruik maakte van zijn klachtrecht en verklaarde hem niet-ontvankelijk.

Ten onrechte, volgens het Hof van Discipline (d.d. 1 december 2006, (onder meer) 4576), dat van oordeel was dat het feit dat klager reeds vele andere klachten had ingediend tegen advocaten in

hun hoedanigheid van deken of lid een Raad van Discipline op zichzelf niet meebracht dat hij niet in zijn klacht zou kunnen worden ontvangen. Vervolgens heeft het Hof de klacht ongegrond verklaard. Het optreden als deken of als tuchtrechter staat behoudens hoge uitzondering niet onder de controle van het advocatentuchtrecht. Dit brengt tevens mee dat de taak van de deken in deze gevallen zeer beperkt is, omdat hij niet hoeft in te gaan op een klacht over gedragingen waarover de tuchtrechtelijke controle zich niet uitstrekt. Een deken kan wel een tuchtrechtelijk verwijt gemaakt worden bij onzorgvuldig beheer van op de dekenrekening gestorte gelden en bij onvoldoende toezicht op personeel dat met dat beheer belast is (Hof van Discipline d.d. 22 september 2006, 4514, *Advocatenblad* 9).

Veelklagers maken doorgaans ook veelvuldig gebruik van de mogelijkheid om leden van de Raden van Discipline te wraken. De wrakingskamer van de Raad van Discipline Amsterdam (14 augustus 2006, 06-33) oordeelde dat sprake was van misbruik van het wrakingsrecht

Het totaal aantal beslissingen is ten opzichte van 2005 met bijna 10% gedaald. Een cijfermatig overzicht.

	2005	2006
Beslissingen Raden en Hof van Discipline	1081	976
Schrappingen	11	14
Onvoorwaardelijke schorsingen	12	26
Voorwaardelijke schorsingen	27	37

FORT ADVOCATEN

Ondernemingsrecht Vastgoedrecht

Fort Advocaten is een succesvol kantoor in Amsterdam-Zuid met 50 medewerkers, van wie 25 advocaten. Het kantoor is gelegen aan het sfeervolle Vondelpark. Door slagvaardig en deskundig optreden heeft Fort Advocaten een stevige reputatie opgebouwd op het gebied van ondernemingsrecht, vastgoedrecht, arbeidsrecht en bestuursrecht.

Vastgoedrecht

Advocaat-medewerker Bouwrecht

Wij zoeken in het kader van de uitbreiding van onze civielrechtelijke bouwrechtpraktijk een advocaat-medewerker. Je bent een enthousiaste persoonlijkheid die analytisch denkt en leergierig is. Je vindt het leuk om zelfstandig te procederen en te adviseren. Je bent commercieel ingesteld en ziet het als een uitdaging om de bouwrechtpraktijk samen met andere advocaten verder uit te breiden. Bij ons krijg je de kans om op het hoogste niveau mee te doen.

Voor meer informatie kun je contact opnemen met Jørgen den Houting.

Stagiair(e) Vastgoed

Je bent gedreven, direct en slagvaardig. Een goede mix van eigenschappen voor degene die wij zoeken. Bij ons kun je adviseren, procederen en deel uitmaken van een professioneel team. Je kunt direct zelfstandig aan de slag, onder begeleiding van ervaren advocaten.

Voor meer informatie kun je contact opnemen met Katinka Verdurmen.

Bestuursrecht

Stagiair(e)

Ben jij een creatief persoon met doorzettingsvermogen, die bereid is zich vergaand te specialiseren? Ben je ook in staat om effectief om te gaan met wet- en regelgeving en heb je lef om zelfstandig bezwaar- en beroepsprocedures te doen? Dan krijg je bij ons alle kansen om je ambities vorm te geven.

Voor meer informatie kun je contact opnemen met Rob IJsendijk.

EE
STEVIG
VOOR S

Bij Fort Advocaten krijg je de kansen die je verdient. Een aansprekende praktijk en een boeiend opleidingsprogramma vormen het fundament voor specialisatie in één van onze rechtsgebieden. Ambitieuze doorzetters vinden bij Fort Advocaten een collegiale cultuur waar ruimte is voor vakmatige ontplooiing en inbreng van eigen ondernemerschap. Kortom: een ideale basis om door te groeien.

Arbeidsrecht

Gevorderde stagiair(e) of beginnend advocaat-medewerker

Zelfstandig adviseren en procederen in alle facetten van het arbeidsrecht, dat is wat wij van je vragen. Onze cliënten moeten blindelings op je kunnen vertrouwen, je bezit de eigenschappen die nodig zijn om zelfstandig te werken. Ook voor deze vacature geldt dat je de kans krijgt om op het hoogste niveau mee te doen. Wat wij vragen voor deze functie is 2 tot 4 jaar kennis en ervaring met het Arbeidsrecht en de ambitie om een Postacademische opleiding te volgen.

Voor meer informatie kun je contact opnemen met Jeroen Dijkman.

Ondernemingsrecht

Stagiair(e)

Vindingrijk, vooruitziend, zakelijk en doelgericht. Dat zijn de eigenschappen voor de stagiair(e) die wij zoeken. Persoonlijke en professionele ontwikkeling vinden wij belangrijk en daarom kun je direct zelfstandig aan de slag op het gebied van ondernemings- en faillissementsrecht, onder de begeleiding van ervaren advocaten.

Voor meer informatie kun je contact opnemen met Frits Kemp of Terry Steffens.

N
E BASIS
SUCCES

in het geval van een klager die de Raad al jaren bezighield met klachten over hetzelfde feitencomplex. De wrakingskamer bepaalde dat een volgend, op dezelfde grondslag dan wel in dezelfde context gedaan verzoek tot wraking niet in behandeling zou worden genomen.

Schorsing

Het is vaste jurisprudentie van de tuchtrechter dat een geschorste advocaat op geen enkele wijze de juridische praktijk mag uitoefenen, waaronder ook de praktijk waarvoor geen procureursbijstand is voorgeschreven. Dit geldt ook voor andere schorsingen dan die als een tuchtrechtelijke maatregel op grond van artikel 48 Advocatenwet zijn opgelegd.

Het Hof van Discipline (d.d. 13 januari 2006, 4377) heeft dit bevestigd in een zaak waarin een advocaat die op grond van artikel 60b Advocatenwet – de procedure inzake de onbehoorlijke praktijkuitoefening – voor onbepaalde tijd was geschorst. Ook een advocaat wiens stage bij gebreke van een patroon is geschorst, mag geen juridische werkzaamheden verrichten en zich niet als advocaat voordoen. Dit kwam een stagiaire zonder patroon, die bij de politie de indruk had gewekt dat men met een advocaat van doen had, op een schrapping te staan (Hof van Discipline d.d. 17 februari 2006, 4422). Het Hof overwoog daarbij dat een advocaat in het strafproces een bijzondere positie inneemt en bijzondere voorrechten geniet. Mede daarom moeten de justitiële autoriteiten er zonder meer op kunnen vertrouwen dat degene die zich aan hen als advocaat bekend heeft gemaakt ook daadwerkelijk gerechtigd is in die hoedanigheid op te treden.

Ten slotte dient ook een advocaat, die wegens faillissement op grond van artikel 16 Advocatenwet van rechtswege is geschorst, zich te onthouden van juridische werkzaamheden (Raad van Discipline Amsterdam d.d. 11 juli 2006, 06-029).

Klacht tegen een maatschap

Het Hof van Discipline heeft meerdere malen uitgemaakt dat een klacht tegen een advocatenmaatschap kan worden ingediend. De Raad van Discipline Den

Bosch (d.d. 27 december 2003, 42-2003) oordeelde in dit kader dat een klacht tegen een maatschap ontvankelijk is indien de klacht te maken heeft met de kantoororganisatie als zodanig. De Raad verklaarde de klacht tegen de maatschap vervolgens gegrond en legde aan één van de aan de maatschap verbonden advocaten de maatregel van enkele waarschuwing op ‘omdat hij zich nadrukkelijk als kantoorleider manifesteert’.

Het Hof van Discipline (d.d. 27 juni 2005 en 17 maart 2006, 3999, *Advocatenblad* 8) overwoog echter dat het enkele feit dat dat deze advocaat kantoorleider zou zijn geweest geen toereikende grond kon zijn voor de oplegging van een tuchtrechtelijke maatregel ter zake van de aan de maatschap verweten gedragingen. Nader onderzoek diende plaats te vinden of betrokkene één van de advocaten was die verantwoordelijk konden worden gehouden voor deze gedragingen.

Een klacht kan tevens tegen niet met name genoemde leden van het dagelijks bestuur van een maatschap worden ingediend. Het dagelijks bestuur is echter niet aansprakelijk voor de wijze waarop andere leden van die maatschap de belangen van hun cliënten behartigen. Voorts bestaat er volgens de hoogste tuchtrechter, anders dan de Raad van Discipline Den Haag (d.d. 23 februari 2006, 2441/04.195) van oordeel was, geen algemene verplichting om klachten in behandeling te nemen. De wijze waarop het dagelijks bestuur behoort te reageren wanneer het wordt benaderd door een cliënt van een van de advocaten van het kantoor hangt af van het doel dat de cliënt daarbij voor ogen staat en de eventuele verzoeken die hij doet (Hof van Discipline d.d. 8 januari 2007, 4520).

Schikkingsonderhandelingen, Gedragsregel 13

Een advocaat die zonder toestemming van de advocaat van de wederpartij en zonder overleg met de deken, onder overlegging van confraternele correspondentie, in dagvaardingen gewag had gemaakt van door partijen gevoerde schikkingsonderhandelingen, beriep zich – daarop aangesproken – op de

wettelijke substantiëringsplicht zoals omschreven in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. De Raad van Discipline Den Bosch (d.d. 28 augustus 2006, 166-2005) oordeelde echter dat de substantiëringsplicht de werking van de gedragsregels niet opzijzet.

Ook het verweer dat dat het niet ging om schikkingsonderhandelingen tussen advocaten, maar om een aanbod van partijen, werd verworpen. Verweerder had verslag gedaan van onderhandelingen tussen partijen waarbij de betrokken advocaten over en weer namens partijen hebben onderhandeld. Dat het uiteindelijk de partijen zelf zijn geweest die een aanbod hebben gedaan, doet hier niets aan af.

Schikkingsonderhandelingen tussen een curator en een advocaat zijn overigens geen onderhandelingen ‘tussen advocaten’ als bedoeld in Gedragsregel 13 (Hof van Discipline d.d. 11 september 2006, 4565). Een curator heeft een taak en verantwoordelijkheid die wezenlijk verschilt van die van een advocaat. Dat de betreffende curator tevens de advocaat was die de processtukken redigeerde, brengt niet mee dat hij zich als curator gehouden was om zich in die processtukken te gedragen naar Gedragsregel 13.

Procureursbijstand

Gedragsregel 35, lid 2 bepaalt dat een opdracht die beperkt is tot het enkele verlenen van procureursbijstand slechts mag worden aanvaard van een advocaat. Het is derhalve niet toegestaan een niet-advocaat in staat te stellen inhoudelijk een zaak te behandelen waar procureurstelling is vereist. Dit geldt temeer indien deze derde een geschrapte advocaat is. De Raad van Discipline Den Bosch (d.d. mei 2006, 107-2005) overwoog in dit kader dat het tuchtrecht in het leven is geroepen om een behoorlijke beroepsuitoefening door advocaten te waarborgen. Door een geschrapte advocaat in staat te stellen desalniettemin als zodanig te laten optreden wordt het tuchtrechtelijk systeem ondermijnd. De Raad rekende dit de betrokken advocaat in ernstige mate aan. Het is volgens het Hof van Discipline (d.d. 9 februari 2007, 4645) wel toege-

staan om in een cassatieprocedure op te treden als ‘postbusadvocaat’. Gelet op het feit dat de mogelijkheid van cassatie in verschillende opzichten beperkt is en de cassatieprocedure een afzonderlijke regeling kent, omvat de processuele bijstand die van een advocaat bij de Hoge Raad verwacht mag worden méér dan die van een procureur in feitelijke aanleg.

Van de postbusadvocaat mag echter niet zonder meer verwacht worden dat hij zich – ongevraagd – inhoudelijk in de zaak verdiept. De opdrachtgevende advocaat blijft verantwoordelijk voor de behandeling van de zaak. Dit is anders indien reeds op eerste gezicht vastgesteld kan worden dat aan de advocaat bij de Hoge Raad toezonden stukken ernstige gebreken kleven. Hij dient zich in dat geval daarover met zijn opdrachtgever te verstaan en eventueel de opdracht terug te geven.

Misleiding

De belangrijkste eigenschap voor advocaten is naar het oordeel van het Hof van Discipline d.d. 12 januari 2007, 4648) integriteit. Een stagiaire die zijn stageverslag willens en wetens onjuist invult door in strijd met de waarheid te verklaren dat hij het certificaat van de Beroepsopleiding zou hebben behaald en ondertekent als ware het een verslag van zijn patroon, beschikt niet over die eigenschap. Het Hof van Discipline bekrachtigde daarom de beslissing van de Raad van Discipline Amsterdam waarbij aan de stagiaire de maatregel van schrapping was opgelegd. Het Hof overwoog daarbij – in verband met de door de stagiaire geschetste moeilijke privé- en werkomstandigheden – dat deze hem niet disculpeerden. Het beroep van advocaat is bepaald niet zonder spanningen en soms zelfs stress; juist dan komt het erop aan de rug recht te houden, aldus het Hof.

Milder was het Hof van Discipline (d.d. 15 september 2006, 4646) in de kwestie waarbij een advocaat zich in zijn hoedanigheid van curator schuldig had gemaakt aan financiële malversaties, zoals het in privé opnemen van een bedrag van de faillissementsrekening en het ‘wegdeclarereren’ van nagekomen

baten. De Raad van Discipline Den Haag (d.d. 26 juni 2006, 2642/06.29) zag daarin een een reden tot schrapping van betrokkene. Het Hof van Discipline achtte deze maatregel te zwaar en legde een onvoorwaardelijke schorsing van één jaar op. Het Hof nam daarbij onder meer in aanmerking dat de advocaat bereid was zich te onderwerpen aan maatregelen waarbij door of namens de deken extra toezicht op zijn praktijkuitoefening zou worden uitgeoefend.

Ook minder streng dan de Raad van Discipline Den Haag was het Hof van Discipline (d.d. 13 november 2006, 4630) in de zaak waarin de betrokken advocaat brieven van de rechtbank, geschreven in andere zaken, zodanig met de fotokopieermachine had gemanipuleerd dat een kopie-exemplaar ontstond waarop niet de oorspronkelijke zaaknaam, maar door een door hem gefabriceerde zaaknaam was vermeld. Met gebruik van deze vervalste brieven deelde hij zijn cliënten mee dat hun zaak aanhangig was en dat de rechtbank nog niet tot een beslissing was gekomen. Eén van de cliënten, die vond dat de zaak te lang duurde, beklagde zich daarop bij de rechtbank, waarna de valsheid in geschrifte aan het licht kwam. De Raad van Discipline legde de advocaat daarvoor een onvoorwaardelijke schorsing van zes maanden op. Het Hof van Discipline zette – rekening houdend met de omstandigheden van het geval – de maatregel om in een deels voorwaardelijke schorsing.

Een integer advocaat neemt de grootst mogelijke zorgvuldigheid in acht om te voorkomen dat hij betrokken wordt bij criminele handelingen. De Bruyninckx-richtlijnen vormen daarbij een goed en bruikbaar richtsnoer volgens het Hof van Discipline (d.d. 3 november 2006, 4551). Dit brengt mee dat wanneer een cliënt meedeelt dat hij een substantieel bedrag, dat geen betrekking heeft op een door de advocaat behandelde zaak, op de derdenrekening wil laten storten, de advocaat te kennen dient te geven dat hij deze betaling niet kan accepteren.

Varia

I. Het beginsel van hoor en wederhoor houdt in dat partijen in de gelegenheid worden gesteld om hun standpunten naar voren te brengen. Voorts, dat zij moeten kunnen kennisnemen van alle stukken die aan de beslissing ten grondslag worden gelegd en dat voldoende in de gelegenheid worden gesteld om op die stukken te reageren. Anders dan de Raad van Discipline van oordeel was, brengt dit beginsel volgens het Hof van Discipline (d.d. 14 mei 2007, 4752) niet mee dat een advocaat-bindend adviseur steeds aan partijen de gelegenheid moet bieden om door de bindend adviseur in eigen persoon te worden gehoord.

II. Een advocaat mag zijn cliënt onder omstandigheden adviseren niet (verder) op de vragen van de rechter-commissaris te antwoorden (Hof van Discipline d.d. 12 februari 2007, 4607). Het uitgangspunt is dat ook de partijgetuige verplicht is te antwoorden. Een advocaat van een partijgetuige dient zijn cliënt op zijn wettelijke rechten en plichten te wijzen. Er kunnen zich echter situaties voordoen waarin strijd bestaat tussen enerzijds de rol van advocaat als behartiger van de belangen van zijn cliënt en anderzijds die waarin hij geacht wordt te staan voor een goede rechtsbedeling in het algemeen zoals die in het wettelijk stelsel tot uitdrukking is gebracht.

III. Gedragsregel 33 schrijft voor dat de advocaat ervoor moet zorgen dat de organisatie en inrichting van zijn kantoor in overeenstemming zijn met de eisen van een goede praktijkuitoefening. Deze bepaling betreft onder meer de bereikbaarheid van een advocaat. Dit staat er niet aan in de weg dat een advocaat te kennen mag geven alleen schriftelijk te willen communiceren en telefonisch niet bereikbaar is (Raad van Discipline Den Haag d.d. 13 december 2006, 2568/06.45). Het begrip organisatie impliceert dat de advocaat een op zijn cliëntenkring en soort van zaken toegesneden mogelijkheid moet schep- pen voor communicatie.

IV. Wat een advocaat niet betaamt is het dreigen om de kosten die samenhangen met een tegen hem ingediende tuchtklacht te verhalen op de klager

(Raad van Discipline Leeuwarden d.d. 13 juni 2006, 47/05, bekrachtigd Hof van Discipline d.d. 16 april 2007, 4631). Dit is een onoirbare manier om de klager te bewegen de klacht in te trekken c.q. niet door te zetten. Voor een dergelijk verhaal bestaat in beginsel ook geen rechtsgrond, aldus het Hof van Discipline. Het is een advocaat wel toegestaan om ter zake van zijn declaraties beslag te leggen onder een cliënt. Echter, de advocaat die het tot een veiling en openbare verkoop van het woonhuis van een cliënt laten komen voor een declaratie

van € 3.500, kan een tuchtrechtelijk verwijt gemaakt worden. De Raad van Discipline Den Haag (d.d. 26 juni 2006, 130-2005) bestrafte de betrokken advocaat daarvoor met een berisping. Het Hof van Discipline (d.d. 24 november 2006, 4649) was echter van oordeel dat het handelen van de advocaat grote gevolgen had gehad voor de persoonlijke levenssfeer van de klager terwijl de advocaat er geen blijk van gaf het onjuiste van zijn handelen in te zien en zette de maatregel om in een voorwaardelijke schorsing van een maand.

V. Op grond van Gedragsregel 2 dient de advocaat te vermijden dat zijn vrijheid en onafhankelijkheid in de uitoefening van het beroep in gevaar kunnen komen. Deze regel brengt mee dat de advocaat een professionele distantie ten aanzien van de zaak dient te bewaren, ook indien hij als advocaat voor zichzelf optreedt in een privékwestie (Raad van Discipline Den Haag d.d. 12 juni 2006, 2605/05.162 en verder, bekrachtigd Hof van Discipline d.d. 5 maart 2007, 4642).

.....

Veranderingen Beroepsopleiding met ingang van de voorjaarscyclus 2007

Zoals eerder gecommuniceerd, onder andere in het Advocatenblad (2006-15) is met ingang van 1 maart 2007, de voorjaarscyclus 2007, een aantal wijzigingen in de Beroepsopleiding doorgevoerd. Gebleken is dat veel advocaat-stagiaires en patroons nog niet goed op de hoogte zijn van de veranderingen. Vandaar dat we op deze plaats alle wijzigingen nog een keer op een rijtje zetten.

Het doel van de veranderingen is verhoging van de kwaliteit en praktijkgerichtheid van de opleiding. De veranderingen gelden voor elke advocaat-stagiaire, die met ingang van de voorjaarscyclus 2007 met de Beroepsopleiding is gestart. De veranderingen komen op het volgende neer:

- de cursusedagen vergen meer zelfstudie en voorbereiding door de advocaat-stagiaire;
- de lesstof in de cursusboeken is het uitgangspunt voor de toets;
- het accent komt meer op de vaardigheden te liggen:
 - nieuwe cursusedag Basis communicatie Praktijkleer;

- meer ruimte voor oefeningen tijdens Praktijkleerblokken;
- invoering van Eindgesprek Praktijkleer tussen advocaat-stagiaire en trainers;
- revisie van het cursusedeel Schriftelijke Vaardigheden (met verplichte huiswerkopdracht);
- een extra cursusedeel Gedragsrecht is opgenomen in combinatie met Intervisie¹ (met verplichte huis-

.....

¹ Intervisie is gestructureerd collegiaal overleg, waarbij aan de hand van een praktijksituatie, ingebracht door een van de deelnemers (de zogenoemde consultvrager), door middel van het stellen van vragen en het geven van analyses door de overige deelnemers, de consultvrager inzicht krijgt in zijn handelen en veronderstellingen.

- werkopdracht);
- het cursusedeel Belastingrecht is verplaatst naar de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO), waardoor de toets Belastingrecht is komen te vervallen;
- het cursusedeel Jaarrekeninglessen is verminderd van twee cursusedagen naar één cursusedag;
- geen vrijstelling meer voor het onderwijs van het cursusedeel Praktijkleer (inclusief Basiscommunicatie Praktijkleer en Eindgesprek Praktijkleer) en met ingang van de najaarscyclus 2007 ook niet meer voor het onderwijs van het cursusedeel Intervisie/Gedragsrecht;
- geen vrijstelling voor de toetsen behoudens uitzonderingsgevallen;
- de toetsen worden strikter nagekeken;
- na de reguliere toets zijn slechts twee herkansingen per cursusedeel mogelijk (zodat ten aanzien van de toetsen geldt: *'three strikes and you are out'*);
- de eerste toets en de eerste herkansing per cursusedeel volgen verplicht aansluitend op het onderwijs;
- de 'terme de grâce' bij het doen van toetsen tijdens schrapping (artikel 14

lid 4 Stageverordening 2005) dient gemotiveerd te worden aangevraagd bij de Algemene Raad.

Toelichting: beperking toetskansen

Met ingang van de voorjaarscyclus 2007 is het aantal toetskansen beperkt tot drie per cursusonderdeel (één reguliere toets en twee herkansingen). De eerste toets dient aansluitend aan het gevolgde onderwijs te worden afgelegd en tevens moet de eerste herkansing aansluitend worden afgelegd. Een toetskans gaat onder andere verloren:

- wanneer een advocaat-stagiaire vanwege te veel absentie tijdens de cursusdagen is uitgesloten van de toets en de cursusdag(en) alsnog moet volgen;
- wanneer een advocaat-stagiaire de eerste twee toetsmomenten niet aansluitend aan het gevolgde onderwijs aflegt;
- wanneer een advocaat-stagiaire is ingeschreven voor een toets en deze toets niet aflegt;
- wanneer een advocaat-stagiaire een onvoldoende behaalt.

De regel dat de advocaat-stagiaire verplicht is deel te nemen aan de eerste cursuscyclus die na zijn inschrijving start, blijft gelden. Aanmelding hiervoor door de advocaat-stagiaire is en blijft noodzakelijk. Voor de advocaat-stagiaire vanaf de voorjaarscyclus 2007 is nieuw dat wanneer hij niet voldoet aan deze regel en met een latere cyclus start, hij één van de drie toetskansen verliest. De consequentie van het niet in drie keer behalen van een voldoende voor een toets is dat de advocaat-stagiaire zijn Beroepsopleiding niet kan voltooien en daarmee ook geen Stageverklaring kan verkrijgen.

Vorbereiding en participatie Beroepsopleiding

Het succes van de opleiding staat of valt met de daarin door de advocaat-stagiaire geïnvesteerde tijd en aandacht. In de regel blijkt dat reeds na verloop van enkele maanden de noden van de praktijk steeds meer beslag gaan leg-

gen op de advocaat-stagiaire. Echter, de ervaring leert dat de advocaat-stagiaire die zich onvoldoende heeft voorbereid op de cursusonderdelen (in het bijzonder de huiswerkopdrachten) waarschijnlijk onvoldoende resultaten zal behalen bij de toetsing. Aangezien met ingang van de voorjaarscyclus 2007 de toetsen strikter worden nagekeken en de herkansingsmogelijkheden worden beperkt, is een actieve deelname van de advocaat-stagiaire en medewerking van patroon en kantoor noodzakelijk voor het welslagen van de opleiding.

Vrijstelling

Ingevolge de Stageverordening 2005 zal voor het afleggen van toetsen in beginsel geen vrijstelling worden verleend. In de verordening is bepaald dat slechts vrijstelling van het volgen van onderwijs kan worden verleend. In de toelichting wordt dit beleid nader uiteengezet. Voor het cursusonderdeel Introductie in de Advocatuur is (al langer) geen onderwijsvrijstelling mogelijk. Vanaf het voorjaar 2007 geldt hetzelfde voor het cursusonderdeel Praktijkleer (inclusief Basiscommunicatie Praktijkleer en Eindgesprek Praktijkleer). Met ingang van de najaarscyclus 2007 geldt voorts dat geen onderwijsvrijstelling mogelijk is voor het cursusonderdeel Intervisie/ Gedragsrecht.

Toets Burgerlijk Procesrecht

In tegenstelling tot de overige toetsen is vanaf de najaarscyclus 2007 de toets Burgerlijk Procesrecht in het kader van een pilot geen open boek-examen meer. Dit betekent dat het tijdens het afleggen van de toets Burgerlijk Procesrecht op 16 november 2007 enkel nog de wetteksten kunnen worden geraadpleegd. Naslagwerken (inclusief Tekst & Commentaar) evenals de cursusboeken van de Orde en kopieën en/of uitdraaien van internet en aantekeningen zijn niet toegestaan.

Restitutieregeling

Bij vrijstelling van onderdelen van de Beroepsopleiding is restitutie van cursus- en examengelden na afronding van de Beroepsopleiding mogelijk. Op basis van de voormalige restitutieregeling was het nagenoeg onmogelijk om

een deel van het cursusgeld gerestitueerd te krijgen. Het vrijstellingsbeleid is met ingang van de voorjaarscyclus 2007 zodanig aangepast dat sprake is van 'you pay for what you get'. Dit betekent dat een advocaat-stagiaire in aanmerking komt voor restitutie voor elk niet-gevolgd cursusonderdeel van de Beroepsopleiding waarvoor vrijstelling is verleend. Een verzoek dient schriftelijk te worden ingediend. De hoogte van het bedrag dat gerestitueerd wordt hangt af van het cursusonderdeel van de Beroepsopleiding waarvoor vrijstelling wordt verleend.

Cursusonderdeel Belastingrecht

Voor het cursusonderdeel Belastingrecht geldt dat iedere advocaat-stagiaire die met de Beroepsopleiding is gestart vóór de voorjaarscyclus 2007 (dus tot en met de najaarscyclus 2006) nog het onderwijs dient te volgen én de toets in dit cursusonderdeel met goed gevolg dient af te leggen. Dit is óók het geval als het onderwijs ingehaald moet worden of de toets herkanst dient te worden. Hiertoe zullen gedurende de stageperiode zoveel herkansingsmogelijkheden worden geboden als nodig zijn. Hier geldt dus niet de nieuwe regel: 'three strikes and you are out'. Er zal niet op enig moment een generaal pardon worden verleend en het zal dus niet mogelijk zijn dat de advocaat-stagiaire die vóór de voorjaarscyclus 2007 is gestart met de Beroepsopleiding de toets niet met goed gevolg behoeft af te leggen.

• Nadere informatie

Advocatenblad 2006-8 (p. 386), 2006-14 (p. 704), 2006-15 (p. 749), 2007-8 (p. 307) en 2007-11. Het bovenstaande is een samenvatting van de doorgevoerde veranderingen voor de Beroepsopleiding. Een volledig overzicht is te raadplegen op de website van de Orde (www.advocatenorde.nl/advocaten/opleiding/algemeen—informatie—beroepsopleiding).

VSO

Beslag- en executierecht

VSO-cursus Beslag- en Executierecht

08-10-2007 09:30 - 19:30
09-10-2007 09:00 - 17:00

Plaats Zeist
Doelgroep VSO/PO

Niveau *
Instelling CPD Radboud Universiteit Nijmegen,
tel. 024-3612022

Docent(en) mr. E. Loesberg, mr. R.J.G. Mengelberg, mr. G.J.P. Molkenboer, mr. J.W. Westenberg

Cursusprijs € 695 geen btw
Opleidingspunten
13 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
13 Totaal

Failissements- en insolventierecht

Afwikkeling van Insolventies

07-11-2007 09:30 - 16:00
14-11-2007 09:30 - 16:00

21-11-2007 09:30 - 16:00

Plaats Leiden
Doelgroep VSO/PO

Niveau **
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896

Docent(en) mr. E. Loesberg, mr. M.H.J. van Maanen
Cursusprijs € 1.885 exclusief btw

Opleidingspunten
15 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
15 Totaal

Onroerendgoedrecht

Grondexploitatiewet en WRO/BRO

20-09-2007 09:30 - 17:00

Plaats Utrecht
Doelgroep VSO

Niveau **
Instelling Vereniging voor Vastgoed Juristen,
tel. 030-2121667

Docent(en) mr. J.F. de Groot, mr. J. Hoekstra, prof. mr. J. Struiksma
Cursusprijs n.n.b.

Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Personen- en familierecht

Actualiteiten Echtscheiding

02-10-2007 09:30 - 17:00
16-10-2007 09:30 - 17:00

Plaats Woerden/Baarn
Doelgroep VSO/PO

Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3150760

Docent(en) mr. F. Schonewille, mr. P.M. Siegman, P.A.J.T. van Teeffelen, prof. mr. P. Vlaardingbroek, mr. L.H.M. Zonnenberg

Cursusprijs
VSO € 1.295 exclusief btw
PO € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
10 Totaal

Straf(proces)recht

Basicursus Penitentiair recht

07-12-2007 09:45 - 16:45
21-12-2007 09:45 - 16:45

Plaats Utrecht
Doelgroep VSO/PO

Niveau *
Instelling OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314

Docent(en) mr. J.P. Balkema, mr. H.M.S. Cremers, mr. T. Liefwaard, mr. U. van de Pol, mr. M.J.M. Verpalen

Cursusprijs
VSO € 745 geen btw
PO € 795 geen btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
10 Totaal

PO

Aansprakelijkheidsrecht

Aansprakelijkheid commissarissen-bestuurders en beroepsbeoefenaren

16-11-2007 09:30 - 17:00

Plaats Amsterdam
Doelgroep PO

Niveau **
Instelling Elsevier Congressen,
tel. 070-4415745

Docent(en) mr. drs. A.R.J. Croiset-van Uchelen, mr. C.H.R.H. van Dijk, mr. G. Klink, mr. A. Knigge, mr. R.J. Schimmelpenninck, prof. mr. J. Spier, drs.

B.B.A. Vroom
Cursusprijs € 799 exclusief btw
Opleidingspunten

05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Arbeidsrecht

Leergang Arbeidsrecht

21-09-2007 09:30 - 16:15
04-10-2007 09:30 - 16:15

16-11-2007 09:30 - 16:15
06-12-2007 09:30 - 16:15

17-01-2008 09:30 - 16:15
07-02-2008 09:30 - 16:15

06-03-2008 09:30 - 16:15
11-04-2008 09:30 - 16:15

16-05-2008 09:30 - 16:15
12-06-2008 09:30 - 16:15

Plaats Zeist
Doelgroep PO
Niveau ***
Instelling Raadgevend Bureau Becker,
tel. 030-6931277

Docent(en) mr. R. Andriessen, mr. A. van Dijk, mr. Y. Dissel, mr. M. van Eck, mr. W. van Heest,

mr. H. Klinckhamers, mr. E. Nunes, mr. J. Pel, mr. H. Uhlenbroek, mr. M. Visser, Price Waterhouse Coopers, mr. J. Zwemmer
Cursusprijs € 5.990 exclusief btw
Opleidingspunten
50 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
50 Totaal

Masterclass Ontslag in de publieke sector

10-10-2007 09:00 - 16:30

Plaats Utrecht
Doelgroep PO

Niveau *
Instelling RPMS Management Informatie,
tel. 020-4213767

Docent(en) mr. A. van Engelen, mr. J.W. Sentrop, mr. K. Weijling
Cursusprijs € 995 exclusief btw

Opleidingspunten
06 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Grensoverschrijdende Arbeid

23-10-2007 09:30 - 17:00
24-10-2007 09:30 - 17:00

30-10-2007 09:30 - 17:00

Plaats Utrecht
Doelgroep PO

Niveau ** Actualiteiten
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974889
Docent(en) F. Dekker, mr. C.L.J.R.

Douven, mr. J. Heuts, mr. F. Schröder, drs. J.J.G. Sijstermans
Cursusprijs € 2.199 exclusief btw

Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Masterclass Ontslag

13-11-2007 09:00 - 17:00

Plaats Amsterdam
Doelgroep PO

Niveau *
Instelling RPMS Management Informatie,
tel. 020-4213767

Docent(en) mr. M. Diebels, mr. W. Wetzels
Cursusprijs € 995 exclusief btw

Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Van Contract tot Ontslag

13-11-2007 09:30 - 16:45

Plaats Rotterdam
Doelgroep PO

Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974889

Docent(en) drs. A. van Delft, mr. M. Heerma van Voss, mr. J. Sap, mr. C. Staudt-Bos, mr. M. Tanja, mr. D. Wentink-Kolk

Cursusprijs € 899 exclusief btw
Opleidingspunten
06 Juridisch

- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Masterclass Tips en Trucs in het Arbeidsrecht

21-11-2007 09:00 - 16:30

Plaats Utrecht
Doelgroep PO

Niveau *
Instelling RPMS Management Informatie,
tel. 020-4213767

Docent(en) mr. D. Griffiths, mr. J. Janse de Jonge

Cursusprijs € 995 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Van Contract tot Ontslag

22-11-2007 09:30 - 16:30

Plaats Rotterdam
Doelgroep PO

Niveau **
Instelling Euroforum,

tel. 040-2974889
Docent(en) mr. C. Staudt-Bos
Cursusprijs € 799 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Actualiteiten en fiscale aspecten in het Arbeidsrecht

27-11-2007 in overleg

Plaats nog onbekend
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568

Docent(en) drs. L. Jansen, mr. J. Schulp
Cursusprijs € 645 exclusief btw

Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Overname, reorganisatie en ontslag - Medezeggenschapsrechtelijke aspecten

29-11-2007 09:45 - 16:30

Plaats Utrecht
Doelgroep PO

Niveau *
Instelling OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314

Docent(en) mr. drs. A.B. van Els, mr. drs. dr. J. Heinsius, prof. mr. L.C.J. Sprengers
Cursusprijs € 470 geen btw

Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Samenloop schadevergoeding letselschade en ontslagvergoedingen

06-12-2007 12:30 - 17:30

Plaats Utrecht
Doelgroep PO

Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3150760

Docent(en) mr. W.A. van Veen
Cursusprijs € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Arbitrage

GIW-woningen: nieuw arbitragerecht - nieuwe contracten

31-10-2007 10:00 - 16:30

In deze rubriek het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). De door de Orde erkende opleidingsinstellingen naast PO-cursussen kunnen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren.

Opleidingen

Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau * Actualiteiten
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3150760
Docent(en) mr. P.L. Alers, mr. R. van Veen
Cursusprijs € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Beslag- en executierecht
VSO-cursus Beslag- en Executierecht
08-10-2007 09:30 – 19:30
09-10-2007 09:00 – 17:00
Plaats Zeist
Doelgroep VSO/PO
Niveau *
Instelling CPO Radboud Universiteit Nijmegen,
tel. 024-3612022
Docent(en) mr. E. Loesberg, mr. R.J.G. Mengelberg, mr. G.J.P. Molkenboer, mr. J.W. Westenberg
Cursusprijs € 695 geen btw
Opleidingspunten
13 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
13 Totaal

Bestuurs(proces)recht
Publiek Private Samenwerking (PPS): DBFM
28-11-2007 10:00 – 17:30
Plaats Rotterdam
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling ORP Erasmus Universiteit Rotterdam,
tel. 010-4081597
Docent(en) mr. M. Ham, mr. F. van der Kroef, mr. B. Meesters, mr. J. Mieris, mr. A. van Wasenaer
Cursusprijs € 650 geen btw
Opleidingspunten
06 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

Juridische update ruimtelijk bestuursrecht
04-12-2007 10:00 – 16:45
Plaats Rotterdam
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974889
Docent(en) prof. mr. A. Freriks, mr. J. Hoekstra, mr. M. Klijnstra, mr. F. Otten, mr. M. van Rijswijk, mr. M. Soppe, dr. C. van Zundert
Cursusprijs € 849 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch

– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Bouwrecht
Werken met het nieuwe Besluit Bodemkwaliteit
14-11-2007 09:30 – 16:30
15-11-2007 09:30 – 16:30
Plaats Eindhoven
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Studiecentrum voor Bedrijf & Overheid,
tel. 040-2974889
Docent(en) drs. ing. C. Algra, drs. A. Orbons, drs. L. Stax
Cursusprijs € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
09 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
09 Totaal

Burgerlijk (proces)recht
Het nieuwste burgerlijk procesrecht – Masterclass – Locatie Rhodos
30-09-2007 12:00 – 14:00
01-10-2007 08:30 – 13:00
02-10-2007 08:30 – 13:00
03-10-2007 08:30 – 13:00
04-10-2007 08:30 – 13:00
Plaats Rhodos
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling PAO Eggens Instituut UvA,
tel. 020-5253407
Docent(en) mr. dr. L.P. Broekveldt, mr. A.C. Enkelaar, prof. mr. A.S. Hartkamp, mr. J.L.R.A. Huydecoper, mr. A.S. Rueb
Cursusprijs € 2.650 inclusief btw
Opleidingspunten
16 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
16 Totaal

Agentuur en distributie in de EU
14-11-2007 12:00 – 17:15
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en) mr. F. Leefflang, mr. M. Wallart, mr. T.H.M. van Wechem
Cursusprijs € 525 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Procederen in hoger beroep
22-11-2007 13:30 – 18:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Kluwer Opleidingen,

tel. 0570-673568
Docent(en) mr. M.F.J. Haak, mr. P.J.M. von Schmidt auf Altenstadt
Cursusprijs € 595 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Incasseren van buitenlandse geldvorderingen
28-11-2007 10:00 – 17:30
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en) mr. R. Dujardin, mr. M. Muller RA, mr. L. Strikwerda, prof. mr. dr. P. Plas, mr. M. Zilinsky
Cursusprijs € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
06 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

Actualiteiten onrechtmatige daad
30-11-2007 13:00 – 17:30
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en) mr. H. de Boer, mr. R. van Maanen
Cursusprijs € 555 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Faillissements- en insolventierecht
Intellectuele Eigendom en faillissement
11-10-2007 12:30 – 17:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Juridisch PAO Utrecht,
tel. 030-2537022/7032
Docent(en) prof. mr. T.H.C.J.A. van Engelen, prof. mr. R.D. Vriezendorp
Cursusprijs € 495 geen btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Afwikkeling van Insolventies
07-11-2007 09:30 – 16:00
14-11-2007 09:30 – 16:00
21-11-2007 09:30 – 16:00
Plaats Leiden
Doelgroep VSO/PO
Niveau **

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

- * *Basisniveau* (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).
- ** *Verdiepingsniveau* (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).
- *** *Specialisatieniveau* (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. E. Loesberg, mr. M.H.J. van Maanen
Cursusprijs € 1.885 exclusief btw
Opleidingspunten
15 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
15 Totaal

Fiscaal recht
Herstructurering
26-10-2007 09:30 – 12:45
In overleg 09:30 – 12:45
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Euroforum Uitgeverij BV,
tel. 040-2925963
Docent(en) mr. A.M. du Burck, drs. R.A.W.P. Latour, mr. J.A. Petrie, drs. A.S. Ribot, mr. drs. P.E.C. Vossenbergh
Cursusprijs € 1.695 exclusief btw
Opleidingspunten
03 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Basiscursus Vastgoed, BTW en overdrachtsbelasting
14-11-2007 14:00 – 18:30
Plaats Hilversum
Doelgroep PO
Niveau * Actualiteiten
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3150760
Docent(en) E. van den Elsen, mr. A.J. de Ruiter
Cursusprijs € 645 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Verdiepingscursus Vastgoed, BTW en overdrachtsbelasting
21-11-2007 14:00 – 18:30
Plaats Hilversum
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande Studiedagen,

tel. 070-3150760
Docent(en) E. van den Elsen, mr. A.J. de Ruiter
Cursusprijs € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Gezondheidsrecht
Marktwerking in de gezondheidszorg
29-11-2007 14:30 – 20:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Juridisch PAO Utrecht,
tel. 030-2537022/7032
Docent(en) mr. H.H.M. Debets, mr. C.T. Dekker, dr. J.W. van de Gronden, prof. mr. dr. J.G. Sijmons
Cursusprijs € 575 geen btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Huurrecht
Huurprijzen & Servicekosten
13-11-2007 09:30 – 16:30
27-11-2007 09:30 – 16:30
Plaats Noordwijk
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974889
Docent(en) mr. A.M. Kloosterman, mr. P.G.A. van der Sanden
Cursusprijs € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
08 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
08 Totaal

Huurprijzen & Servicekosten
13-11-2007 09:30 – 16:30
27-11-2007 09:30 – 16:30
Plaats Zoetermeer
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974889
Docent(en) mr. E. van der Hoeven, drs. ing. G. Jaarsma, mr. A.M. Kloosterman, mr. P.G.A.

van der Sanden
Cursusprijs € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

ICT- en telerecht
Praktijdag Teleconsumentenrecht
07-12-2007 10:00 – 16:30
Plaats Leiden
Doelgroep PO
Niveau * Actualiteiten
Instelling PAO Universiteit Leiden,
tel. 071-5278666
Docent(en) mr. B. van Aarnhem,
mr. S.J.C. ten Asbroek, prof.
mr. R.E. van Esch, mr. dr. G.J.
Zwenne
Cursusprijs € 425 geen btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Intellectuele eigendom
Licensing Course 2007
05-11-2007 09:00 – 22:00
06-11-2007 09:00 – 15:00
Plaats Eindhoven
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling LES Benelux,
tel. 0343-575397
Docent(en) dr. B. Bird, Y. Bot-
teman ILM, dr. D. Groenewegen,
mr. K. Nachtrab, mr. A. Norris,
mr. W. Pors, B. Smailes
Cursusprijs € 475 geen btw
Opleidingspunten
12 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

Letselschade
*Schadevaststelling bij onderne-
mers met letsel*
12-10-2007 09:30 – 16:45
02-11-2007 09:30 – 16:45
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Nederlands Rekencen-
trum Letselschade,
tel. 070-3603353
Docent(en) M.J. Neeser
Cursusprijs € 995 exclusief btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

*Overlijdensschadeberekening ex.
artikel 108 BW*
16-11-2007 09:30 – 16:45
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Nederlands Rekencen-

trum Letselschade,
tel. 070-3603353
Docent(en) M.J. Neeser
Cursusprijs € 595 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Schadevergoeding letselschade
23-11-2007 10:00 – 17:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Studiecentrum Rechts-
pleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) mr. C.H. van Dijk, mr.
A.J. Verheij
Cursusprijs € 348 inclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

*Letselschadeberekening ex artikel
107 BW*
30-11-2007 09:30 – 16:45
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Nederlands Rekencen-
trum Letselschade,
tel. 070-3603353
Docent(en) M.J. Neeser
Cursusprijs € 595 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Ondernemingsrecht
Leergang Ondernemingsrecht
21-09-2007 09:30 – 16:15
04-10-2007 09:30 – 16:15
16-11-2007 09:30 – 16:15
06-12-2007 09:30 – 16:15
17-01-2008 09:30 – 16:15
07-02-2008 09:30 – 16:15
06-03-2008 09:30 – 16:15
11-04-2008 09:30 – 16:15
16-05-2008 09:30 – 16:15
12-06-2008 09:30 – 16:15
Plaats Zeist
Doelgroep PO
Niveau ***
Instelling Raadgevend Bureau
Becker,
tel. 030-6931277
Docent(en) mr. dr. R.I.V.F.
Bertrams, mr. R.G.M. Dahmen,
mr. W.W. De Nijs Bik, mr. R.A.
Duk, mr. E.E.G. Gepken-Jager,
mr. drs. R.M. Hermans, prof. mr.
J.B. Huizink, mr. W. Jarigsmas,
nog niet bekend, prof. mr. W.J.
Oostwouder, mr. J. Pas, prof.
mr. G.T.M.J. Raaijmakers, drs. P.
Rongen, mr. dr. E.M. Vermeulen,
prof. J.B. Wezeman, mr. J.H.M.

Willems
Cursusprijs € 5.990 exclusief btw
Opleidingspunten
50 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
50 Totaal

Overige rechtsgebieden
*Masterclass Mediarecht – locatie
Rhodos*
13-10-2007 12:30 – 17:30
14-10-2007 08:30 – 13:00
15-10-2007 08:30 – 13:00
16-10-2007 08:30 – 13:00
17-10-2007 08:30 – 13:00
Plaats Rhodos
Doelgroep PO
Niveau * Actualiteiten
Instelling PAO Eggen Instituut
UvA,
tel. 020-5253407
Docent(en) mr. C.H.R.A. Alber-
ding Thijm, mr. A.C. Enkelaar,
mr. E.M. Polak, mr. R.S. Le Poole,
prof. mr. G.A.I. Schuijt
Cursusprijs € 2.650 geen btw
Opleidingspunten
16 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
16 Totaal

*4e Nederlands-Duits Advocaten-
symposium*
09-11-2007 09:30 – 19:00
10-11-2007 09:30 – 14:00
Plaats Keulen
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Nederlandse Orde van
Advocaten,
tel. 070-3353570
Docent(en) mr. J. Baron van Till,
mr. A.G. Castermans, mr. dr. A.
Hagedorn, dr. T. Klingbeil, dr. R.
Mauer, mr. D. de Snoo, dr. M.
Streck, dr. Y. Strothmann, mr. A.
Westerdijk
Cursusprijs € 500
Opleidingspunten
09 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
09 Totaal

*Beleggen in vastgoed en vast-
goedtransacties*
13-11-2007 10:00 – 16:35
Plaats Bussum
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974889
Docent(en) drs. W.J.A. Amber-
gen, prof. dr. T. Berkhout, mr.
I.H.M. Galavazi, drs. J. Glaude-
mans, mr. B. Linnartz, mr. drs.
W.A.P. Nieuwenhuizen, mr. drs.
R.P. Slot
Cursusprijs € 899 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch

– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

De Nieuwe Aanbestedingswet
22-11-2007 10:00 – 17:00
Plaats Den Haag
Doelgroep PO
Niveau ***
Instelling Studiecentrum voor
Bedrijf & Overheid,
tel. 040-2974889
Docent(en) mr. R.G.T. Bleeker,
mr. drs. E. Brinkman, M. Daa-
nen, I. Hardebol, N. Trappen-
burg, H. Wijnen, mr. G.W.A. van
de meent
Cursusprijs € 899 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

*De 2e Dag van het Merken- en
Modellenrecht*
28-11-2007 10:00 – 17:00
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974889
Docent(en) prof. mr. M. de Cock
Buning, prof. mr. W.A. Hoyng,
prof. mr. dr. A.W.J. Kamperman
Sanders, mr. S. Klos, prof. mr.
J.H. Spoor, mr. J. Vandekerck-
hove, mr. J.M. Voorberg
Cursusprijs € 899 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Personen- en familierecht
Actualiteiten Echtscheiding
02-10-2007 09:30 – 17:00
16-10-2007 09:30 – 17:00
Plaats Woerden/Baarn
Doelgroep VSO/PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande Studie-
dagen,
tel. 070-3150760
Docent(en) mr. F. Schonewille,
mr. P.M. Siegman, P.A.J.T. van
Teuffelen, prof. mr. P. Vlaardin-
gerbroek, mr. L.H.M. Zonnenberg
Cursusprijs
VSO € 1.295 exclusief btw
PO € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

**Ruimtelijke-ordeningsrecht en
milieurecht**
*De nieuwe omgevingsvergun-
ning in aantocht*
06-11-2007 10:00 – 16:45

Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande Studie-
dagen,
tel. 070-3150760
Docent(en) mr. dr. A.G.A. Nijme-
ijer, mr. ing. B. Rademaker
Cursusprijs € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

*Het bestemmingsplan in de
praktijk*
29-11-2007 12:15 – 18:00
13-12-2007 12:15 – 18:00
Plaats Eindhoven
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Studiecentrum voor
Bedrijf & Overheid,
tel. 040-2974889
Docent(en) mr. A.W. Klaassen
Cursusprijs € 1.649 exclusief btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

Straf(proces)recht
*Actualiteiten rondom de voorlo-
pige hechtenis*
15-11-2007 09:30 – 16:30
Plaats Woerden
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande Studie-
dagen,
tel. 070-3150760
Docent(en) mr. P. Frielink, P. van
der Kruijs, mr. H.E.G. Peters,
prof. mr. J. Reijntjes
Cursusprijs € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

*Up-to-date cursus Strafrecht Des
Indes Den Haag*
15-11-2007 16:00 – 20:00
Plaats Den Haag
Doelgroep PO
Niveau *** Actualiteiten
Instelling De Brink, Juridische
Raadgevers,
tel. 06-23116254
Docent(en) prof. mr. J.W. Fok-
kens, prof. mr. T.M. Schalken
Cursusprijs € 295 exclusief btw
Opleidingspunten
03 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Opleidingen

Straf(proces)recht

16-11-2007 09:30 - 16:00
23-11-2007 09:30 - 16:00
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974889
Docent(en) prof. mr. T.H.A. de Roos
Cursusprijs € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
08 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
08 Totaal

Actualiteiten Straf(proces)recht

16-11-2007 10:00 - 16:00
23-11-2007 10:00 - 16:00
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974889
Docent(en) prof. mr. dr. T.H.A. de Roos, mr. A.E.M. Rottgering
Cursusprijs € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
10 Totaal

Verdiepingscursus

Jeugdstra(proces)recht
30-11-2007 09:45 - 16:45
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en) mr. L.C. Dubbelman, dr. N. Duits, mr. M.P.G. Rietbergen
Cursusprijs € 470 geen btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Basiscursus Penitentiair recht

07-12-2007 09:45 - 16:45
21-12-2007 09:45 - 16:45
Plaats Utrecht
Doelgroep VSO/PO
Niveau *
Instelling OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en) mr. J.P. Balkema, mr. H.M.S. Cremers, mr. T. Liefwaard, mr. U. van de Pol, mr. M.J.M. Verpalen
Cursusprijs
VSO € 745 geen btw
PO € 795 geen btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
10 Totaal

Vreemdelingenrecht

Masterclass Vreemdelingenrecht in Montenegro
08-10-2007 21:00 - 21:30
09-10-2007 08:30 - 13:00
10-10-2007 08:30 - 13:00
11-10-2007 08:30 - 13:00
12-10-2007 08:30 - 13:00
Plaats Montenegro
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling PAO Eggens Instituut UvA,
tel. 020-5253407
Docent(en) mr. G.J.K. van Andel, mr. A.C. Enkelaar, mr. C. Everaert, prof. mr. H.U. d'Oliveira, mr. D. Oomen
Cursusprijs € 1.650 inclusief btw
Opleidingspunten
16 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
16 Totaal

Tweedaagse cursus Europees Migratierecht

13-11-2007 10:15 - 16:45
20-11-2007 10:15 - 16:45
Plaats Leiden
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Instituut voor Immigratierecht,
tel. 071-5277535
Docent(en) prof. mr. P. Boeles, dr. M.K. Bulterman, nog niet bekend
Cursusprijs € 695 geen btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
10 Totaal

Het gebruik van de taalanalyse in het asielrecht

27-11-2007 09:30 - 17:30
Plaats Nijmegen
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling CPO Radboud Universiteit Nijmegen,
tel. 024-3612022
Docent(en) dr. T. Cambier-Langeveld, mr. T. de Munnik, dr. J. ten Thije, dr. M. Verrips, dr. K.M. Zwaan
Cursusprijs € 575 geen btw
Opleidingspunten
06 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

De EG-migratierechtlijnen in de rechtspraak

30-11-2007 09:45 - 16:30
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau ***
Instelling OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314

Docent(en) mr. dr. H. Oosterom-Staples, mr. A. Pahlad Singh
Cursusprijs € 585 geen btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

ADR/Mediation

Verdieping Comprehensive Transformative Mediation Training
13-11-2007 09:30 - 17:00
14-11-2007 09:30 - 17:00
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau ***
Instelling Amsterdams ADR Instituut,
tel. 020-5253749
Docent(en) C. Bloom
Cursusprijs € 995 geen btw
Opleidingspunten
- Juridisch
12 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
12 Totaal

Aanscherpen van Persoonlijke Mediationvaardigheden

13-11-2007 10:00 - 17:00
Plaats Bilthoven
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Mediation & Training Network The Lime Tree,
tel. 030-2255910
Docent(en) I. Siegel
Cursusprijs € 495 geen btw
Opleidingspunten
- Juridisch
05 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Mediation - een kwestie van vragen

22-11-2007 10:00 - 17:00
Plaats Bilthoven
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Mediation & Training Network The Lime Tree,
tel. 030-2255910
Docent(en) mr. K.C.N.M. Bakx, I. Siegel
Cursusprijs € 495 geen btw
Opleidingspunten
- Juridisch
05 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Mediation in de Nederlandse multiculturele samenleving

23-11-2007 10:00 - 17:00
Plaats Bilthoven
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Mediation & Training Network The Lime Tree,
tel. 030-2255910
Docent(en) E. Salama, prof. J.

van Zwieten RA
Cursusprijs € 495 geen btw
Opleidingspunten
- Juridisch
05 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Psychologische aspecten in de mediation

07-12-2007 10:00 - 17:00
Plaats Bilthoven
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Mediation & Training Network The Lime Tree,
tel. 030-2255910
Docent(en) drs. A.M. de Graaf
Cursusprijs € 495 geen btw
Opleidingspunten
- Juridisch
05 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Intervisie

Training Intervisie
07-12-2007 09:30 - 17:15
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en) mr. R. Boesjes, mr. L. Kerklaan, C. van der Zwan
Cursusprijs € 660 geen btw
Opleidingspunten
- Juridisch
06 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Overige vaardigheden

Project Finance
15-10-2007 08:45 - 17:00
16-10-2007 09:00 - 17:00
17-10-2007 09:00 - 17:00
18-10-2007 09:00 - 17:00
19-10-2007 09:00 - 17:00
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau ***
Instelling Amsterdam Institute of Finance,
tel. 020-5200160
Docent(en) prof. A.K. Costin, prof. C.C.P. Wolff MBA Ph.D.
Cursusprijs € 4.500 geen btw
Opleidingspunten
- Juridisch
30 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
30 Totaal

Snellesen - Mindmapping - Geheugentraining - Creatief denken

20-11-2007 09:30 - 17:00
27-11-2007 09:00 - 17:00
18-12-2007 09:00 - 17:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **

Instelling Euroforum,
tel. 040-2974889
Docent(en) J. Cliteur MBA
Cursusprijs € 1.999 exclusief btw
Opleidingspunten
- Juridisch
18 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
18 Totaal

Snellesen - Mind Mapping en Geheugentechnieken voor juristen

21-11-2007 09:00 - 18:00
Plaats Hilversum
Doelgroep PO
Niveau ***
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3150760
Docent(en) G. Essers
Cursusprijs € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
- Juridisch
06 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Talen

Legal English
18-10-2007 13:00 - 17:30
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en) drs. A. Mellor
Cursusprijs € 545 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Legal English

14-11-2007 09:30 - 16:30
21-11-2007 09:30 - 16:30
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974889
Docent(en) A. Mellor
Cursusprijs € 1.799 exclusief btw
Opleidingspunten
- Juridisch
10 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
10 Totaal

Beëdigd als advocaat en procureur

Alofs, mr. P.C.G.M., Prinsenkade 10 (4811 VB) postbus 2269 (4800 GG) Breda, tel. 076-5225260, fax 076-5226559, e-mail p.alofs@mannaerts-appels.nl

Amersfoort, mr. J.B.C. van, Amstelplein 8-a (1096 BC) postbus 94700 (1090 GS) Amsterdam, tel. 020-3016301, fax 020-3016333, e-mail amsterdam@cms-dsb.com

Amstelveen, mw. mr. G.H., Hollandisch Diep 69 (2904 EP) Capelle aan den IJssel, tel. 010-2270129, fax 010-4582665, e-mail info@catsman-weijer.nl

Anker, mw. mr. B. van den, Statenlaan 55 (5223 LA) postbus 1714 (5200 BT) Den Bosch, tel. 073-6927777, fax 073-6927789, e-mail info@banning.nl

Baks, mw. mr. D.R.D.A., Hofplein 33 (3011 AJ) postbus 21548 (3001 AM) Rotterdam, tel. 010-2822999, fax 010-2822990, e-mail baks@brglegal.com

Beens, mw. mr. P., Lage Mosten 7 (4822 NJ) postbus 3115 (4800 DC) Breda, tel. 076-5490590, fax 076-5490591, e-mail info@lawton.nl

Berg, mw. mr. N. van de, Lage Mosten 7 (4822 NJ) postbus 3115 (4800 DC) Breda, tel. 076-5490590, fax 076-5490591, e-mail info@lawton.nl

Berge, mw. mr. S.F.M. ten, Westplein 12-14 (3016 BM) postbus 23156 (3001 KD) Rotterdam, tel. 010-4400500, fax 010-2250709, e-mail tenberge@dvdw.nl

Berkhof, mr. A.C.F., Oostelijke Achterweg 82 (3241 CM) postbus 50 (3240 AB) Middelharnis, tel. 0187-485000, fax 0187-486162, e-mail acberkhof@denhol-lander.nl

Berkhout, mr. D.F., Strawinsky-laan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460606, fax 020-5460123

Blom, mr. M.P.A., Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172000, fax 010-2172700

Bonenkamp, mr. H.J.M., Stationsweg 137 (2515 BM) Den Haag, tel. 070-7504670

Bos, mr. M.A., Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58188 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506803, fax 020-5506903, e-mail maurits.bos@kvdl.nl

Boshouwers, mw. mr. C.C.B., Jan Luijkenstraat 100 (1071 CV) Amsterdam, tel. 020-6768066, fax 020-6768088

Broeck, mw. mr. E. van den, St. Caniussingel 19-f (6511 TE) postbus 1126 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3810810, fax 024-3810820, e-mail info@poelmannvandenbroek.nl

Broersma, mr. F.A., Anna Paulownastraat 105 (2518 BD) Den Haag, tel. 070-3925367, fax 070-3925368, e-mail info@yldirim-advocaten.nl

Bruinsma-Woudstra, mw. mr. W.A., Willemskade 5 (8911 AW) postbus 835 (8901 BP) Leeuwarden, tel. 058-2120005, fax 058-2155860, e-mail beekadvocaten@planet.nl

Buggenum, mw. mr. V.P.H.M. van, Rietbeemdenborch 14-18 (5241 LG) postbus 281 (5240 AG) Rosmalen, tel. 073-5234245, fax 073-5234298, e-mail vera.vanbuggenum@pellicaan.nl

Bungener, mr. A.F., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 020-6741111, e-mail alf.bungener@allenoverly.com

Caria, mr. L., Regelandisstraat 15 (8022 BN) Zwolle, tel. 038-4524224, fax 038-4524424

Cohen, mw. mr. N.E.L., Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800

Damen, mr. J.P., Kapitein Hatterasstraat 23-g (5015 BB) postbus 4203 (5004 JE) Tilburg, tel. 013-5440400, fax 013-5446464, e-mail info@vdt-advocaten.nl

Dekkers, mw. mr. A., Mariahoek 4 (3511 LD) postbus 19282 (3501 DG) Utrecht, tel. 030-2313494, fax 030-2313322, e-mail adekkers@kuipersc.nl

Deurenberg, mw. mr. M.A.M., Dr Holtropaan 42 (5652 XR) postbus 8727 (5605 LS) Eindhoven, tel. 040-2501414, fax 040-

2501450, e-mail advocaten@boskampwillems.nl

Dogan, mw. mr. Z., Strawinsky-laan 3127 (1077 ZX) postbus 75306 (1070 AH) Amsterdam, tel. 020-3017377, fax 020-3017350, e-mail doganz@eu.gtlaw.com

Doubi, mr. drs. A., Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999

Drok, mw. mr. D.M., Admiraleitskade 50 (3063 ED) postbus 4302 (3006 AH) Rotterdam, tel. 010-2725324, fax 010-2725447, e-mail mdrok@akd.nl

Dungen, mw. mr. E. van den, Kapitein Hatterasstraat 23-g (5015 BB) postbus 4203 (5004 JE) Tilburg, tel. 013-5440400, fax 013-5446464, e-mail info@vdt-advocaten.nl

Dijk, mr. T.A. van, Weena 750 (3014 DA) postbus 1110 (3000 BC) Rotterdam, tel. 010-2240000, fax 010-4148444, e-mail info@nautadutilh.com

Dijkstra, mw. mr. M.N.J.H., Beemdstraat 1-a (5653 MA) postbus 7153 (5605 JD) Eindhoven, tel. 040-2380510, fax 040-2380519, e-mail info@hermanidesdevries.nl

Elings, mw. mr. N.J.R.M., Alexanderveld 93 (2585 DB) postbus 85715 (2508 CK) Den Haag, tel. 070-3115022, fax 070-3520669, e-mail elings@stv-advocaten.nl

Engelen, mr. A., M., Spoorstraat 75 (5831 CK) postbus 11 (5830 AA) Boxmeer, tel. 0485-574244, fax 0485-575869, e-mail advocaten@vandekam.nl

Engelen, mw. mr. S. van, Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800, e-mail info@loyensloeff.com

Ensink, mr. R.J.G., Apen-nijnenweg 11 (5022 DT) postbus 449 (5000 AK) Tilburg, tel. 013-5840840, fax 013-5840845, e-mail rensink@hpla.nl

Esch, mw. mr. M.E.C. van, Jachthavenweg 121 (1081 KM) postbus 75265 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-6789560, fax 020-7954560, e-mail esch@van-doorne.com

Esch, mw. mr. R. van, Jan van Goyenkade 9 (1075 HP) postbus

83032 (1080 AA) Amsterdam, tel. 020-4202000, fax 020-4203555, e-mail vanesch@brantjesveerman.nl

Euson, mw. mr. S.I., Wasse-naarseweg 80 (2596 CZ) postbus 90636 (2509 LP) Den Haag, tel. 070-3286329, fax 070-3248389, e-mail sonaida.euson@hol-landlaw.nl

Euverman, mw. mr. M.A.M., Parklaan 17 (3016 BA) postbus 23052 (3001 KB) Rotterdam, tel. 010-2770300, fax 010-2770423, e-mail euverman@schaaprdm.nl

Exterkate, mr. A.J., Vughterweg 49 (5211 CK) postbus 44 (5201 AA) Den Bosch, tel. 073-6278080, fax 073-6278090, e-mail denbosch@vil.nl

Falkena, mr. B., Amstelplein 1 (1096 HA) postbus 94142 (1090 GC) Amsterdam, tel. 020-4629300, fax 020-4629333, e-mail info.amsterdam@nortonrose.com

Feenstra, mw. mr. I.S., Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58188 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506660, fax 020-5506760, e-mail irene.feenstra@kvdl.nl

Fens, mw. mr. J.J., Bezuidenhoutseweg 205 (2594 AJ) postbus 95323 (2509 CH) Den Haag, tel. 070-3475121, fax 070-3838903

Flohil, mw. mr. E.C., Willemsparkweg 34 (1071 HG) postbus 15553 (1001 NB) Amsterdam, tel. 020-6754400, fax 020-6716500, e-mail emilie@donkadvocaten.nl

Geel, mw. mr. I.L. van, Heuvelstraat 14 (5751 HN) postbus 41 (5750 AA) Deurne, tel. 0493-352070, fax 0493-352071, e-mail info@goorts-coppens.nl

Geer, mw. mr. L.M.H. van de, Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785368, fax 020-5785812, e-mail info@de.geer@loyensloeff.com

Griens, mw. mr. J.M.F., St. Caniussingel 19-f (6511 TE) postbus 1126 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3810810, fax 024-3810820, e-mail info@poelmannvandenbroek.nl

Haan, mr. B. de, Nieuwburen 32 (8531 EH) postbus 50 (8530 AB) Lemmer, tel. 0514-563770, fax 0514-566264, e-mail info@bruinsmaadvocaten.nl

Haan, mw. mr. M. de, Anna van Saksenlaan 30 (2593 HT) postbus 93455 (2509 AL) Den Haag, tel. 070-3746300, fax 070-3746333, e-mail haan@ekelmansen-meijer.nl

Haentjens, mr. M., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325

Herfkens, mw. mr. M.A., Gustav Mahlerplein 50 (1082 MA) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-6056000, fax 020-6056700, e-mail m.herfkens@houthoff.com

Hoekstra, mr. T.D.E., Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999, e-mail tjeerd.hoekstra@cliffordchance.com

Hussem, mw. mr. M.M.C.M., Eindhoveneweg 128 (5582 HW) postbus 193 (5580 AD) Waalre, tel. 040-2215015, fax 040-2214225, e-mail info@boomen.nl

Jacobs, mw. mr. J.A.P., Molenstraat 117-119 (5342 CA) postbus 117 (5340 AC) Oss, tel. 0412-637379, fax 0412-633255, e-mail info@vanzandvoort.com

Jakobs, mw. mr. D., De Bukakkers 16 (7811 KZ) postbus 1003 (7801 BA) Emmen, tel. 0591-656969, fax 0591-641006, e-mail info@homveld.nl

Ketting, mw. mr. S.N., Houttuinlaan 3 (3447 GM) postbus 171 (3440 AD) Woerden, tel. 0348-575760, fax 0348-575762, e-mail susette.ketting@fnvbouw.nl

Kloots, mr. J., Hofplein 33 (3011 AJ) postbus 21548 (3001 AM) Rotterdam, tel. 010-2822999, fax 010-2822990, e-mail kloots@brglegal.com

Koopman, mr. F.E.C., De Ronde 12 (5683 CZ) postbus 167 (5680 AD) Best, tel. 0499-334334, fax 0499-374295, e-mail info@vanhelvoort-advocatuur.nl

Kreupeling, mr. P.S., Mr B.M. Teldersstraat 5 (6842 CT) postbus 560 (6800 AN) Arnhem, tel. 026-3538211, fax 026-4430943, e-mail arnhem@cms-dsb.com

Kroes, mw. mr. A.S., Velperweg 1 (6824 BZ) postbus 3045 (6802 DA) Arnhem, tel. 026-3538300, fax 026-3510793, e-mail info@dirkwager.nl

Kruissen, mw. mr. B.H.G., Conradstraat 38 (3013 AP) postbus 29215 (3001 GE) Rotterdam, tel. 010-2811811, fax 010-2133111, e-mail barbara.kruissen@boonk-vanleeuwen.nl

Kuppens, mw. mr. V.W.C., Saal van Zwanenbergweg 1 (5026 RM) postbus 925 (5000 AX) Tilburg, tel. 013-4670505, fax 013-4671300, e-mail v.w.c.kuppens@fillet.nl

Lee, mw. mr. K. van der, Jacob Mosselstraat 2 (2595 RH) Den Haag, tel. 070-3832233, fax 070-3835357

Lips, mr. R.A.G., Wassenaarseweg 20 (2596 CH) Den Haag, tel. 070-3469646, fax 070-3560490, e-mail r.a.g.lips@mvg.nl

Marsbergen, mw. mr. I. van, Parklaan 17 (3016 BA) postbus 23052 (3001 KBO) Rotterdam, tel. 010-2770300, fax 010-4364977

Martens, mr. T., Beilerstraat 139 (9401 PJ) postbus 218 (9400 AE) Assen, tel. 0592-300555, fax 0592-300580, e-mail info@sk-advocaten.nl

Mensing van Charante, mw. mr. J.M., Boompjes 40 (3011 XB) postbus 546 (3000 AM) Rotterdam, tel. 010-4005180, fax 010-4005111, e-mail jm.mensing.van.charante@kneppelhout.com

Nat, mr. M.M. van der, Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171000, fax 020-7171111, e-mail info@nautadutlih.com

Neijenhuisen, mr. P., Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172000, fax 010-2172700, e-mail p.neijenhuisen@houthoff.com

Ngo, mw. mr. T.M.P., Saltshof 1006 (6604 EA) Wijchem, tel. 024-3661735, fax 024-3480075, e-mail info@bmadvocaten.nl

Nuijten, mw. mr. D.J.C., Wilhelminalaan 15 (4818 SL) postbus 4810 (4803 EV) Breda, tel. 076-5202010, fax 076-5203433, e-mail breda@vil.nl

Nuijten, mw. mr. L.A., De Lairessestraat 127 (1075 HJ) Amsterdam, tel. 020-4624070, fax 020-4624080

Oetgens van Waveren Pancras Clifford, mr. H.J.F., Mr B.M. Teldersstraat 5 (6842 CT) postbus 560 (6800 AN) Arnhem, tel. 026-3538211, fax 026-4430943, e-mail arnhem@cms-dsb.com

Oppedijk van Veen, mw. mr. M.H., Gustav Mahlerplein 50 (1082 MA) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-6056000, fax 020-6056712, e-mail m.oppedijk.van.veen@houthoff.com

Put, mr. H.J.W.A. van der, Van Coothplein 18 (4811 NE) postbus 1039 (4801 BA) Breda, tel. 076-5200884, fax 076-5201060, e-mail info@gimbredadvocaten.nl

Rafaëla, mw. mr. B.V., Noord-singel 128-b (3032 BJ) postbus 3810 (3003 AV) Rotterdam, tel. 010-4654555, fax 010-4651106, e-mail info@ouwendijkadvocaten.nl

Rhoe, mr. M.M.W., Kerkstraat Zuid 19 (5701 PL) postbus 422 (5700 AK) Helmond, tel. 0492-544435, fax 0492-527895, e-mail info@goots-coppens.nl

Ribbe, mw. mr. C., Van Alkemadelaan 700 (2597 AW) postbus 30311 (2500 GH) Den Haag, tel. 070-3538836, fax 070-3538811, e-mail cindy.ribbe@twobirds.com

Ronde, mw. mr. C. te, Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58188 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506896, fax 020-5506996, e-mail carmen.te.ronde@kvdl.nl

Roos, mw. mr. J. de, Amstelplein 1 (1096 HA) postbus 94142 (1090 GC) Amsterdam, tel. 020-4629300, fax 020-4629330

Rijken, mr. P.C., Andries Bickerweg 6 (2517 JP) postbus 18511 (2502 EM) Den Haag, tel. 070-3184200, fax 070-3184810, e-mail p.rijken@bvvng.nl

Sadelhoff, mw. mr. S.M.T. van, Weena 750 (3014 DA) postbus 1110 (3000 BC) Rotterdam, tel. 010-2240000, fax 010-4148444

Schmeetz, mw. mr. S., Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785058, fax 020-5785814, e-mail simone.schmeetz@loyensloeff.com

Schoorlemmer, mw. mr. J., Peter van Anrooystraat 7 (1076 DA) postbus 75999 (1070 AZ) Amsterdam, tel. 020-5736736, fax 020-5736737, e-mail j.schoorlemmer@lexence.com

Schouten, mr. J.S., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 020-6741111

Sengers, mw. mr. M.J., Wittevrouwensingel 100 (3514 MA) Utrecht, tel. 030-2322373, fax 030-2322390, e-mail sengers@bvdv.nl

Shaaban, mw. mr. M., Rivium Westlaan 46 (2909 LD) Capelle a/d IJssel, postbus 50950 (3007 BL) Rotterdam, tel. 010-8888000, fax 010-2888828, e-mail mail@damkru.nl

Smits, mw. mr. F., Rietbeemdenborch 14-18 (5241 LG) postbus 281 (5240 AG) Rosmalen, tel. 073-5234245, fax 073-5234298, e-mail floortje.smits@pellicaan.nl

Straasheijm, mw. mr. A.M., Wilhelminalaan 16 (3072 DE) postbus 50535 (3007 JA) Rotterdam, tel. 010-4100055, fax 010-4815172, e-mail info@herikverhulst.nl

Straten, mw. mr. M.M.A. van, Sniederslaan 14 (5531 EL) postbus 110 (5530 AC) Bladel, tel. 0497-360460, fax 0497-386395, e-mail info@dbj-advocaten.eu

Surie, mw. mr. J., Parklaan 17 (3016 BA) postbus 23052 (3001 KB) Rotterdam, tel. 010-2776300, fax 010-2770423

Tahtah, mr. A., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285590, fax 070-3280484, e-mail abdel.tahtah@debrauw.com

Tamminga, mw. mr. R.M., Weena 690 (3012 CN) postbus 2888 (3000 CW) Rotterdam, tel. 010-2246537, fax 010-2246559, e-mail rosalia.tamminga@loyensloeff.com

Temminck Tuinstra, mw. mr. J.P.W., Keizersgracht 332 (1016 EZ) Amsterdam, tel. 020-6275411, fax 020-6226577

Tillij, mw. mr. M.E.H.G., Spaklerweg 20 (1096 BA) postbus 41920 (1009 DC) Amsterdam, tel. 020-5974235, fax 020-5974333

Tunnissen, mr. M.J., Velperweg 10 (6824 BH) postbus 9220 (6800 KA) Arnhem, tel. 026-3575757, fax 026-4424942, e-mail info@nysingh.nl

Vallenga, mr. J.H., 's Gravelandseweg 86-e (1217 EW) postbus 886 (1200 AW) Hilversum, tel. 035-6320116, fax 035-6320112, e-mail josval@planet.nl

Veelenturf, mw. mr. J.F.C., Vughtweg 49 (5211 CK) postbus 44 (5201 AA) Den Bosch, tel. 073-6278080, fax 073-6278090, e-mail denbosch@vil.nl

Vermeeren, mw. mr. J.A., Bredaseweg 161 (4872 LA) postbus 301 (4870 AH) Etten-Leur, tel. 076-5022080, fax 076-5013933, e-mail j.vermeeren@asselbergs-klinkhamer.nl

Vermeulen, mw. mr. S., Bijleveldsingel 32 (6524 AD) postbus 1382 (6501 BJ) Nijmegen, tel. 024-3243709, fax 024-3602150, e-mail mr.vermeulen@verweij-advocaten.nl

Visser, mr. C.P., Prins Hendriklaan 21 (3583 EB) postbus 85016 (3508 AA) Utrecht, tel. 030-2521802, fax 030-2511328, e-mail info@tomlow-advocaten.nl

Vliet, mw. mr. C.G.M.G. van der, Biltstraat 110-112 (3572 BJ) postbus 13273 (3507 LG) Utrecht, tel. 030-2733122, fax 030-2735311

Vliet-Koopman, mw. mr. I.S.J. van, Bredaseweg 161 (4872 LA) postbus 301 (4870 AH) Etten-Leur, tel. 076-5022080, fax 076-5010383, e-mail i.vanvliet@asselbersklinkhamer.nl

Vooren, mw. mr. K.D. van der, Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 020-6741111, e-mail kelly.vandervooren@allenoverly.com

Vos, mw. mr. M. de, Raadhuislaan 106 (3201 EL) postbus 25 (3240 AA) Spijkenisse, tel. 0181-696969, fax 0181-696395, e-mail info@spijkenisse.nl

Vrieling, mw. mr. C., Wittevrouwensingel 100 (3514 AM) Utrecht, tel. 030-2322373, fax 030-2322390, e-mail vrieling@bvdv.nl

Wegen, mr. P. van, Anna Paulownastraat 105 (2518 BD) Den Haag, e-mail info@vanwegen.nl

Wester, mr. S.Ph.Ch., Apollolaan 151 (1077 AR) postbus

75546 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-3051600, fax 020-3051699, e-mail sicco.wester@spighthoff.com

Wiele, mw. mr. J.C. van der, De Lairessestraat 139 (1075 HJ) Amsterdam, tel. 020-6710666, fax 020-6799214, e-mail j.vanderwiele@kulbs-advocaten.nl

Willems, mw. mr. S.D.G., Houtsingel 77 (2719 EA) postbus 7191 (2701 AD) Zoetermeer, tel. 079-3420250, fax 079-3410519, e-mail willems@hslaw.nl

Willemsen, mw. mr. M.J., Prinsenkade 4 (4811 VB) postbus 2263 (4800 CG) Breda, tel. 076-5257752, fax 076-5257790

Zee, mr. J.A., Apollolaan 151 (1077 AR) postbus 75546 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-3051600, fax 020-3051699, e-mail jurriaan.zee@spighthoff.com

Zelm van Eldik, mw. mr. J.S.P. van, Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 020-5825232, fax 020-5825260, e-mail svanzelm@akd.nl

Zitman, mr. V., Dr. Hub van Doorneweg 181 (5026 RD) postbus 1270 (5004 BG) Tilburg, tel. 013-5114420, fax 013-5114290, e-mail info@schelstraete.nl

Praktijk neergelegd

Berghuis, mw. mr. M. Amsterdam 24-07-2007

Boer, mw. mr. drs. M.J. de Alicante/Spaanje 01-07-2007

Bosch Kemper, Jonkeer mr H.J.J. de Voorburg 01-01-2007

Bosma, mw. mr. M.E. Amsterdam 01-07-2007

Brandsma, mr. P.A. Rotterdam 01-08-2007

Broekhoven, mr. A.N. Rotterdam 12-07-2007

Bijleveld, mw. mr. M. Emmen 09-08-2007

Couwenberg, mw. mr. L.I. Rotterdam 01-08-2007

Crommentuyn, mw. mr. I.M. Amsterdam 01-08-2007

Daal, mw. mr. F.A.L.M. van Rosendaal 16-07-2007

Dekkers, mw. mr. I.C. Amsterdam 15-08-2007

Dillingh, mr. F.P. Heerenveen 01-08-2007

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

Dirksmeier, mr. T. Amsterdam 01-08-2007
Egging-Titulaer, mw. mr. I. Eindhoven 16-07-2007
Feenstra, mr. R.F. Nijmegen 01-08-2007
Follender Grosfeld, mr. J.W.Th. M. Arnhem 15-07-2007
Gaag-van Hulst, mw. mr. M.M.J. van der Zoetermeer 28-06-2007
Geelkerken, mw. mr. S.W. Rotterdam 01-07-2007
Gelaudie, mw. mr. N. Eindhoven 01-08-2007
Gelens, mw. mr. M.L.W.A. Berkel-Enschot 29-06-2007
Goud, mr. W. Amsterdam 01-07-2007
Groot, mw. mr. L. de Utrecht 01-08-2007
Haren, mr. B.G. van Zeist 01-07-2007
Harpman, mr. S. Amsterdam 01-08-2007
Haijemaije, mw. mr. J. Druten 24-07-2007
Heins, mw. mr. K.M. Nieuwkoop 17-08-2007
Helvoirt, mw. mr. C.C.M. van Amsterdam 01-07-2007
Heringa, mr. R. Hoorn/NH 15-08-2007
Hollander, mw. mr. Q. den Amsterdam 01-07-2007
Hoogd, mr. G. de Purmerend 02-07-2007
Hooimeijer, mw. mr. B. Amsterdam 15-08-2007
Hulsman, mr. A.J. Alkmaar 01-07-2007
Jager, mr. B.E. Amersfoort 01-06-2007
Jehee, mr. drs. M.C.J. Den Haag 01-06-2007
Jong, mr. E.A. de Amsterdam 02-08-2007
Jongste, mr. V.A. Den Bosch 01-08-2007
Karstens, mr. J.M. Barendrecht 06-07-2007
Krabbandam, mr. R.R.-J. Rotterdam 01-07-2007
Kroeze, mw. mr. E.H. Culemborg 17-04-2007
Laarhoven, mw. mr. J.E. Rijswijk/ZH 01-07-2007
Laus, mw. mr. H.S. Amsterdam 01-08-2007
Lent, mw. mr. C.M.E.P. van Den Bosch 02-07-2007
Loon, mr. E.H.H. van Veenendaal 06-07-2007
Mantel-Hekster, mw. mr. T.A. Utrecht 01-05-2007
Mettendaf, mw. mr. G.W. Zwolle-Lelystad 03-08-2007
Meijer, mr. V.P.J. Gouda 01-08-2007
Neervoort, mr. W.G.B. Rotterdam 01-07-2007
Noort, mw. mr. H.J. van den Rotterdam 01-07-2007

Oldengarm, mw. mr. A. Arnhem 01-07-2007
Oude Hengel, mw. mr. C.C.M. Amsterdam 15-08-2007
Oudelaar-Majkowski, mw. mr. R.C. Maastricht 07-08-2007
Padberg, mr. O.P. Rotterdam 01-08-2007
Polak, mw. mr. M. Hilversum 01-08-2007
Pool, mr. D.C.J. Oegstgeest 01-08-2007
Rochat, mw. mr. M.H. Den Haag 01-07-2007
Roelen, mr. R.M.G. Sassenheim 18-07-2007
Rojer, mr. P.R. Den Haag 07-08-2007
Rompen, mr. G.H. Eersel 30-07-2007
Rijckmans, mr. L.J.L. Utrecht 28-06-2007
Sar, mr. J.J. van der Rotterdam 01-08-2007
Soolingen, mr. H.G. van Woerden 06-08-2007
Speelman, mr. B.J. Rotterdam 26-07-2007
Stuart, mr. drs. A.J. Amsterdam 01-08-2007
Takes, mr. S.P. Amsterdam 09-06-2007
Tromp, mr. B.R. Groningen 01-08-2007
Vermeulen, mr. J. Leiden 01-07-2007
Vermeulen, mr. J.J. Middelharnis 01-08-2007
Vermeulen, mr. O. Amsterdam 01-08-2007
Verstuijff, mr. M. Dordrecht 01-08-2007
Vorst, mw. mr. C.A.P. Amsterdam 01-08-2007
Voskamp, mr. H.B. Rotterdam 01-05-2007
Vries, mr. E.A. de Rotterdam 01-07-2007
Vries, mr. M. de Laren/NH 01-08-2007
Weistra, mw. mr. M. Lelystad 01-08-2007
Wolters-van Soest, mw. mr. A.L. Tiel 01-07-2007
Wijkerslooth, mw. mr. J.M. de Amsterdam 17-07-2007
Wijkstra, mw. mr. R.S. Woerden 18-07-2007
Zandhuis, mw. mr. C.A.R.M. Den Haag 01-08-2007
Zeeuw, mr. R.C. de Amsterdam 18-07-2007
Zom, mw. mr. C.B. Delft 09-07-2007

Kantoorverplaatsing

Aker-Groffen, mw. mr. M.J.L. van den: Paterstraat 15-17 (5801 AT) postbus 130 (5800 AC) Venray, tel. 0478-556677, fax 0478-556678, e-mail vandenaker@putt.nl

Barbas, mr. R.P.E.: Amstelplein 1 (1096 HA) postbus 94640 (1090 GP) Amsterdam, tel. 020-4604920, fax 020-4604960

Beckers, mw. mr. (Nijmegen): Stekkenberg 4-a (6561 XJ) postbus 15 (6560 AA) Groesbeek, tel. 024-3977390, fax 024-3978630

Beldt, mr. J. van den: Jan Gijzenkade 149 (2025 BE) Haarlem, tel. 06-52105532, fax 023-5492956, e-mail vandenbeldt@vandenbeldt.nl

Berga, mr. E. (Dronten): Bernhardlaan 12 (9285 TT) postbus 37 (9285 ZV) Buitenpost, tel. 0512-515999, fax 0511-542363, e-mail info@machielsadvocaten.nl

Bloemsma, mr. A.A.D. (Maarsen): Voorbaan 3 (1271 RR) Huizen, tel. 035-7123100, fax 035-5233496

Bogers, mr. T.: Maliesingel 2 (3581 BA) postbus 14129 (3508 SE) Utrecht, tel. 030-6051550, fax 030-6051551, e-mail bogers@ausmadejong.nl

Borger, mw. mr. S.C.: Weena 666 (3012 CN) postbus 190 (3000 AD) Rotterdam, tel. 010-4042344, fax 010-4041988, e-mail saskia.borger@simmons-simmons.com

Borsch, mw. mr. J. (Paterswolde): Brinkstraat 32 (7901 LA) Hoozeveen, tel. 0528-234800, fax 0528-274358

Bosch, mw. mr. L. (Volendam): Achterom 102 (1621 KW) Hoorn/NH, tel. 0229-295477, fax 0229-216130, e-mail bosch@vzbadvocaten.nl

Bossen, mr. R.H. (Groningen): Zuiderlaan 5 (9601 BD) postbus 330 (9600 AH) Hoozeveen, tel. 0598-850426, fax 0598-850476, e-mail bossen@aegisadvocaten.nl

Bouman, mr. E.A.: Europalaan 40 (3526 KS) postbus 2474 (3500 GL) Utrecht, tel. 030-2161444, fax 030-2164355, e-mail e.a.bouman@rn.rabobank.nl

Breij, mw. mr. C.C.B. (Beek/LB): Dorpstraat 43 (6365 BH) Schinnewen, tel. 046-4438888, fax 046-4434499, e-mail advocatenkantoor.kooi@12move.nl

Broeke, mr. P.J. van den: Nieuwe Gracht 51 (2011 ND) postbus 81 (2000 AB) Haarlem, tel. 023-5319705, fax 023-5329795, e-mail vandenbroeke@laus.nl

Brugge, mr. R.N. (Doetinchem): Utrechtseweg 159-b (6862 AH) postbus 168 (6860 AD) Oosterbeek, tel. 026-3399222, fax 026-3399223, e-mail info@geurinkenpartners.nl

Canoy, mr. B.P.M.: Zaailand 94-a (8911 BN) postbus 8011 (8903 KA) Leeuwarden, tel. 058-2134212, fax 058-2130072

Daatselaar, mr. M.T. van (Paterswolde): Alteveerstraat 38-40 (7907 AA) postbus 575 (7900 AN) Hoozeveen, tel. 0528-221107, fax 0528-233058

Dogan, mw. mr. A.S.: Herengracht 582-584 (1017 CJ) Amsterdam, tel. 020-6077979, fax 020-6831947, e-mail dogan@vandersteenhoven.nl

Eshof, mw. mr. M. van de (Urk): De Morinel 33 (8251 HT) postbus 155 (8250 AD) Dronten, tel. 0321-315554, fax 0321-314311

Franssen, mw. dr. mr. E.J.A. (Heerlen): Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800, e-mail info@loyensloeff.com

Galen, mr. M.L.: Pieter Braaijweg 85-1 (1099 DK) Amsterdam, tel. 020-5611111, fax 020-4650180, e-mail mail@coumansvangaalen.com

Gart, mr. F.H. (Sneek): Zaailand 94-a (8911 BN) postbus 8011 (8903 KA) Leeuwarden, tel. 058-2134212, fax 058-2130072

Geel, mw. mr. J.M.A. van (Nijmegen): Heuvelstraat 14 (5751 HN) postbus 41 (5750 AA) Deurne, tel. 0493-352070, fax 0493-352071, e-mail jma.van.geel@gooortscoppens.nl

Gieske, mr. A.J.: Dijkshofplantsoen 16-18 (1077 BL) postbus 76729 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-5747474, fax 020-5747475, e-mail amsterdam@vandiepen.com

Gravesteyn, mr. J.: Wasenaarseweg 177 (2596 CR) Den Haag, tel. 070-3244091, fax 070-3247943, e-mail gravesteyn@gbg.nl

Hasselt, mw. mr. E.F. van: Strawinskylaan 3127 (1077 ZX) postbus 75306 (1070 AH) Amsterdam, tel. 020-3017354, fax 020-3017350, e-mail vanhasselt@eu.gtlaw.com

Heeren, mw. mr. P.P.M. (Breda): Goirkestraat 185 (5046 GJ) postbus 4146 (5004 JC) Tilburg, tel. 013-5446777, fax 013-5770025, e-mail heeren@vedder.nl

Helvoirt, mr. C.F. van (Zutphen): Prins Bernhardstraat 1 (6521 AA) postbus 1094 (6501 BB) Nijmegen, tel. 024-3828384, fax 024-3828388, e-mail k.van.helvoirt@hekkelman.nl

Hemert, mw. mr. P. van: Schoontense Dreef 31 (5708 HZ) postbus 665 (5700 AR) Helmond, tel. 0492-529130, fax 0492-477797, e-mail vanhemert@kagervanhemert.nl

Hoge, mw. mr. W.E. (Rotterdam): Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119642, fax 020-7119999, e-mail wieke.hoge@cliffordchance.com

Holleeder, mw. mr. A.A.: Pieter Braaijweg 85-1 (1099 DK) Amsterdam, tel. 020-5611111, fax 020-4650180, e-mail mail@coumansvangaalen.com

Hoogendam, mr. M.C. (Den Haag): Kastanjelaan 2 (3833 AN) postbus 230 (3830 AE) Leusden, tel. 033-4342342, fax 033-4342300, e-mail mc.hoogendam@arag.nl

Horst, mr. M.H.: Markt 13-48 (1354 AP) postbus 1391 (1300 BJ) Almere, tel. 036-7508214, fax 036-7508215, e-mail horst@aegisadvocaten.nl

Kager, mr. P.C.H.H.: Schoontense Dreef 31 (5708 HZ) postbus 665 (5700 AR) Helmond, tel. 0492-529130, fax 0492-477797, e-mail kager@kagervanhemert.nl

Kasteren, mw. mr. L.C. van (Zwolle): Wilhelminastraat 21 (6131 KL) postbus 525 (6130 AM) Sittard, tel. 046-4205660, fax 046-4521166

Kingma, mw. mr. H.: Stationsplein 3 (8011 CW) postbus 173 (8000 AD) Zwolle, tel. 038-4294911, fax 038-4294238,

e-mail henriek.kingma@wavin.com

Kip, mw. mr. C.C.: Gustav Mahlerplein 2 (1082 MA) postbus 75510 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-7953309, fax 020-7953900, e-mail boekel.de.nerree@bdn.nl

Kloppers, mw. mr. C.M.H.: Cronjestrat 8 (6814 AH) postbus 76 (6800 AB) Arnhem, tel. 026-4465757, fax 026-4434439, e-mail kloppers@benvs.nl

Koop, mw. mr. A.B. (Groningen): Einsteindreef 109-113 (3562 GB) postbus 9907 (3506 GX) Utrecht, tel. 030-2635050, fax 030-2635060, e-mail koop@vrau.nl

Kuiper, mr. J.J. (Medemblik): Parelhof 1-c (1703 EZ) postbus 280 (1700 AG) Heerhugowaard, tel. 072-5719602, fax 072-5744584, e-mail j.kuiper@stoopepengels.nl

Lange, mr. D.F. de: De Lairessestraat 111-115 (1075 HH) Amsterdam, tel. 020-3053200, fax 020-3053201, e-mail info@brinkhof.com

Loo, mr. P.P.M. van der: Prof. Cobbenhagelaan 75 (5037 DB) postbus 414 (5000 AK) Tilburg, tel. 013-4668888, fax 013-4668866, e-mail p.vanderloo@devoort.nl

Mireku, mw. mr. A.K.: Herengracht 425-429 (1017 BR) Amsterdam, tel. 020-6246811, fax 020-6272278, e-mail wieringa@wieringa.nl

Molen, mw. mr. M.J. van der (Assen): Achter het Station 3 (8932 EW) postbus 882 (8901 BR) Leeuwarden, tel. 058-2941900, fax 058-2136967, e-mail info.frl@rechtshulpnoord.nl

Netten van Stigt, mr. A.H. van der: Strawinskylaan 199 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171000, fax 020-7171111, e-mail info@nautadutilh.com

Nooijen, mr. F.T.M. (Amersfoort): Croeselaan 1 (3521 BJ) postbus 8444 (3503 RK) Utrecht, tel. 030-2915200

Olde Loohuis, mw. mr. A.A.M. (Horst): Spoorstraat 122-a (6591 GW) postbus 86 (6590 AB) Gennep, tel. 0485-540600, fax 0485-540607

Öntas, mw. mr. G. (Almere): Zilverparkkade 27 (8232 WI) postbus 219 (8200 AE) Lelystad, tel. 0320-226626, fax 0320-247293

Osch, mw. mr. I.W. van (Arnhem): Prins Bernhardlaan 4 (2405 VZ) postbus 402 (2400 AK) Alphen aan den Rijn, tel. 0172-419844, fax 0172-434251, e-mail info@goedkoop-partners.nl

Phijffer, mr. T.A.: Parnassusweg 10 (1076 AN) Amsterdam, tel. 020-6794259, fax 020-4713187, e-mail tom.phijffer@planet.nl

Poot, mw. mr. M.F. (Den Haag): Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-5771775, e-mail margreet.poot@debrauw.com

Rensing, mr. R.M. (Amsterdam): Weena 666 (3012 CN) postbus 190 (3000 AD) Rotterdam, tel. 010-4042590, fax 010-4042072, e-mail rene.rensing@simmons-simmons.com

Siderius, mw. mr. A.D. (Rotterdam): Oranjestraat 6 (2514 JB) postbus 9 (2501 CA) Den Haag, tel. 070-3603151, fax 070-3627075, e-mail a.siderius@vandiepen.com

Sigterman, mw. mr. J.M. (Roosendaal): Singel 243 (3311 KS) postbus 635 (3300 AP) Dordrecht, tel. 078-6393737, fax 078-6393739, e-mail d@borsboom-hamm.nl

Spaa, mr. M. (Den Haag): Westeinde 58-d (2275 AG) postbus 50 (2270 AB) Voorburg, tel. 070-3870008, fax 070-3874382, e-mail mspaa@hjfadvocaten.nl

Streek, mr. K.G. van de (Harderwijk): Lawickse Allee 130 (6709 DZ) Wageningen, postbus 75000 (7500 KC) Enschede, tel. 0317-455127, fax 0317-455957, e-mail streek.vd.k@menzis.nl

Takx, mw. mr. J.A.E. (Haarlem): Paulus Potterstraat 20 (1071 DA) Amsterdam, tel. 020-4229184, fax 020-3301449, e-mail info@stuyvesantdegrout.nl

Tinneveld, mw. mr. E.M.C.: Eusebiussingel 10 (6828 HV) postbus 5065 (6802 EB) Arnhem, tel. 026-3511158, fax 026-4420494, e-mail info@advocaattinneveld.nl

Veldhuis-Lampe, mw. mr. J.I. (Zwolle): Ceintuurbaan 106 (7941 IX) postbus 104 (7940 AC) Meppel, tel. 0522-245502, fax 0522-245541, e-mail veldhuis@advoruis.nl

Ven, mw. mr. W.G.B. van de (Amsterdam): De Kuilen 4 (5292 NG) Gemonde

Vermeijden, mw. mr. A.M.M. (Rotterdam): Piet Heinkade 55 (1019 GM) postbus 2911 (1000 CX) Amsterdam, tel. 020-3016633, fax 020-3016622, e-mail vermeijden@vmw.nl

Vlaar, mw. mr. P.G.M.: Achterom 102 (1621 KW) Hoorn/NH, tel. 0229-295477, fax 0229-216130, e-mail vlaar@vzbadvocaten.nl

Vollebregt, mr. E.R.: Strawinskylaan 3127 (1077 ZX) postbus 75306 (1070 AH) Amsterdam, tel. 020-3017436, fax 020-3017370, e-mail vollebregt@eu.gtlaw.com

Vreede, mw. mr. C.B. (Den Haag): Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-5771775, e-mail christine.vreede@debrauw.com

Vuuren, mw. mr. N.A. van (Barendrecht): Dorpsstraat 31 (3171 EE) Poortugaal, e-mail navanvuuren@hetnet.nl

Wagemans, mw. mr. M.R. (Nijmegen): Utopialaan 25 (5232 CD) postbus 93150 (5203 MB) Den Bosch, tel. 073-6451270, fax 073-6451801, e-mail marjolein.wagemans@nashuatec.com

Waszink, mr. P.M.: Strawinskylaan 3127 (1077 ZX) postbus 75306 (1070 AH) Amsterdam, tel. 020-3017300, fax 020-3017350

Werf, mw. mr. J.P. van der: Stedumermaar 8-a (9735 AC) postbus 9420 (9703 LP) Groningen, tel. 050-3136416, fax 050-3136516, e-mail info@benkadadvocaten.nl

Wilderink, mw. mr. N.: 's-Gravelandseweg 65 (1217 EI) postbus 1500 (1200 BM) Hilversum, tel. 035-6931044, fax 035-6918553, e-mail gooi@vandiepen.com

Willems, mr. J.V. (Rotterdam): Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419888, fax 020-5419999, e-mail joris.willems@dlapiper.com

Wit, mw. mr. N.A. de (Den Haag): Vuursteeglaan 14 (2161 GE) postbus 100 (2160 AC) Lisse, tel. 0252-420653, fax 0252-416042, e-mail contact@bretonadvocaten.nl

Withaar-Weijns, mw. mr. L.F. (Urk): Meentweg 12-a (8224 BP) postbus 2036 (8203 AA) Lelystad, tel. 0320-245005, fax 0320-231408, e-mail info@westerhuis-cs.com

Wladimiroff, Jonkheer mr. G.R. (Arnhem): Strawinskylaan 2555 (1077 ZZ) postbus 75730 (1070 AS) Amsterdam, tel. 020-5027935, fax 020-5027611, e-mail graham.wladimiroff@akzonobel.com

Woensel, mr. H.P.M. van: Singel 72 (1015 AC) Amsterdam, tel. 020-5301730, fax 020-5301737, e-mail hein@dnta.nl

Wijmen, mr. J.A. van (Zwolle): Prof Cobbenhagelaan 75 (5037 DB) postbus 414 (5000 AK) Tilburg, tel. 013-4668888, fax 013-4668866, e-mail j.vanwijmen@devoort.nl

Zigtema, mw. mr. M. (Maas-tricht): Wilhelminastraat 21 (6131 KL) postbus 525 (6130 AM) Sittard, tel. 046-4205660, fax 046-4521166

Zillikens, mw. mr. C.M.J. (Vollendam): Achterom 102 (1621 KW) Hoorn/NH, tel. 0229-295477, fax 0229-216130, e-mail zillikens@vzbadvocaten.nl

Zimmermann, mr. J.W.G. (Sittard): Kapellerlaan 33-37 (6041 JB) postbus 196 (6040 AD) Roermond, tel. 0475-319146, fax 0475-330800, e-mail zimmermann@boelszanders.nl

Zoer, mw. mr. F. (Lelystad): Pesserdijk 2-a-II (7903 TE) Hoogeveen, tel. 0528-233877, fax 0528-235535, e-mail info@cascade-advocaat.nl

Nieuw kantoor/ Associatie

Canoy & Gart strafrechtadvocaten (mrs. B.P.M. Canoy en F.H. Gart) Zaailand 94-a (8911 BN) postbus 8011 (8903 KA) Leeuwarden, tel. 058-2134212, fax 058-2130072

Coumans & Van Gaalen Strafrechtadvocaten (mrs. M.L. van Gaalen en A.A. Holleeder) Pieter Braaijweg 85-1 (1099 BK) Amsterdam, tel. 020-5611111, fax 020-4650180, e-mail mail@coumansvangalen.com

Kager Van Hemert Advocaten (mrs. P.C.H.H. Kager en P. van Hemert) Schootense Dreef 31 (5708 HZ) postbus 665 (5700 AR) Helmond, tel. 0492-529130, fax 0492-477797, e-mail info@kagervanhemert.nl

Vlaar Zillikens Bosch Advocaten (mrs. P.G.M. Vlaar, C.M.J. Zillikens en L. Bosch) Achterom 102 (1621 KW) Hoorn/NH, tel. 0229-295477, fax 0229-216130, e-mail info@vzbadvocaten.nl

Naams-wijziging

Ariëns . Witkamp . Schoonderbeek advocaten te Amersfoort thans: **Ariëns Schoonderbeek advocaten**

Advocatenkantoor Bueters te Amsterdam thans: **Bueters Bloemsma Advocaten**

Gosschalk Brouwer van der Bom Advocaten te Den Haag thans: **GBBG Advocaten**

De Nerée & Tuinman Advocaten te Amsterdam thans: **De Nerée Tuinman & Van Woensel Advocaten**

Rechtshulp Rotterdam Advocaten te Rotterdam thans: **Rechtshuis Advocaten Rotterdam**

Advocatenpraktijk Ruis te Meppel thans: **Advocatenpraktijk Ruis & Veldhuis**

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

Personalia

Coenen Rupert Advocaten te Haaksbergen thans: **Rupert c.s. Advocaten**

De Vink Oudshoorn Advocaten te Rijswijk/ZH thans: **De Vink Oudshoorn Douma Advocaten**

Bezoek- adres/post- bus/tel./fax/ e-mail

Ausma De Jong Advocaten
te Nieuwegein: Maliesingel 2
(3581 BA) postbus 14129 (3508 SE) Utrecht

Bachmann Advocaten BV te Amsterdam: Handelstraat 7 (1077 DK) postbus 75911 (1070 AX) Amsterdam

Advocatenkantoor Van Breukelen te Rotterdam: Brabantsestraat 16 (3074 RS) Rotterdam, postbus is opgeheven, tel. 010-4192198, fax 010-4198911

Bueters Bloemsmas Advocaten te Amsterdam: Voorbaan 3 (1271 RR) Huizen, tel. 035-7123100, fax 035-5233496

Eldermans & Geerts te Zeist: Driebergseweg 16-c (3708 JB) Zeist, postbus is opgeheven

GH Advocaten te Boxmeer: Spoorstraat 6 (5831 CL) Boxmeer, tel. 0485-561646

Advocatenkantoor Heeresma te Amsterdam: Postbus 59329 (1040 KH) Amsterdam

Hommies Advocatenkantoor te Rotterdam: Charloisse Kerksingel 14 (3082 DA) Rotterdam, e-mail info@advocaathommies.nl

Jager Kuiper Advocaten te Hattem: Nieuweweg 16 (8051 ED) Hattem

Kok De Kock Van Faassen te Zwolle: Emmawijk 8 (8011 CM) Zwolle

Koren International Law Offices (KILO) te Amsterdam: Veemkade 298 (1019 HD) Amsterdam

De Nerée Tuinman & Van Woensel Advocaten te Amsterdam: Singel 72 (1015 AC) Amsterdam, tel. 020-5301730,

fax 020-5301737, e-mail info@dnta.nl

PWT Advocaten-Belastingkundigen N.V. te Geleen: Postbus 188 (6160 AD) Geleen

Singel Advocaten te Breda: Willemstraat 24 (4811 AL) Breda

Voeten, mr. P.J.A.M. te Amsterdam: Kloveniersburgwal 95 (1011 KB) Amsterdam

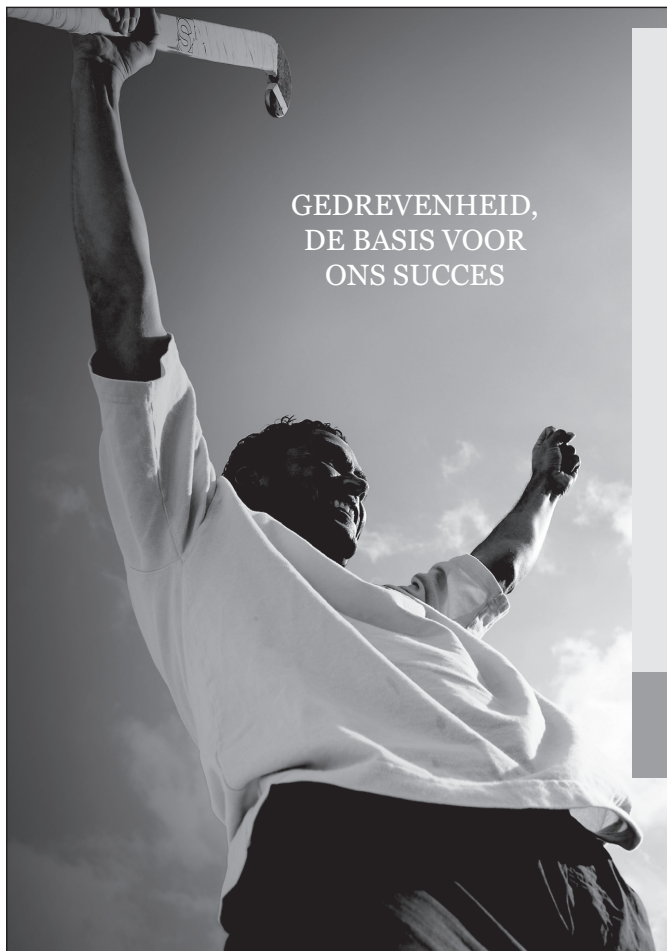
Wisemen BV te Den Haag: Dr. Kuyperstraat 11 (2514 BA) Den Haag

Rectificatie

In het vademecum 2007 personen is het onjuiste telefoon- en faxnummer van de heer mr. J.M. Gigengack vermeld. Hieronder volgen de juiste gegevens.

Telefoonnummer
00.39.0721.775 381 en faxnummer 00.39.0721.775 435

(advertenties)

GEDREVENHEID,
DE BASIS VOOR
ONS SUCCES

Boskamp & Willems Advocaten, een advocatenkantoor voor ondernemers en particulieren. Met een team van 20 gespecialiseerde advocaten in 7 verschillende secties werken wij aan één gezamenlijke uitdaging: het succes van onze klanten.

Ter uitbreiding van ons team zijn we op zoek naar:

- een advocaat-stagiaire
- een advocaat-medewerker

Onze gedachten gaan uit naar kandidaten met aantoonbare belangstelling voor en ervaring met (een van) de volgende rechtsgebieden:

- onroerend goedrecht
- ruimtelijk bestuursrecht

Wij bieden een uitdagende baan, een informele werksfeer en passende primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden. Uw schriftelijke sollicitatie kunt u richten aan Monique Viana Fuentes-Jonker, onze personeelsfunctionaris.

Meer informatie over ons kantoor is beschikbaar op www.boskampwillems.nl. U kunt ook contact opnemen met de heer mr. Huub van der Westen.

BOSKAMP WILLEMS

• ADVOCATEN •

UW SUCCES, ONZE UITDAGING

Onze opdrachtgever is het bouw- en techniekconcern TBI Holdings B.V. in Rotterdam. De bouwactiviteiten van het concern betreffen o.a. woningbouw, utiliteitsbouw, infrastructuur, projectontwikkeling en beton- en waterbouw, terwijl de activiteiten op het gebied van installatietechniek o.a. elektrotechniek, werktuigbouw, proces- en productieautomatisering, telematica en telecommunicatiediensten

en koeltechniek omvatten. In de groep techniek zijn ook enkele industriële ondernemingen ondergebracht die o.a. actief zijn op het gebied van kunststofverwerking, vloerverwarming, lifttechniek en commerciële bedrijfskoeling en foodservice. De bouw- en technische bedrijven van TBI zijn betrokken of betrokken geweest bij (vrijwel) alle grote bouwprojecten die de laatste jaren in Nederland zijn uitgevoerd (o.m. Westerscheldetunnel, HSL en Betuwelijn).

Bij het concern werken ruim 9.400 mensen. De verschillende bedrijven binnen het concern opereren met een grote mate van zelfstandigheid en veelal onder eigen naam. Bij de holding werken niet meer dan ca. 25 medewerkers, waaronder de Raad van Bestuur en enkele stafdiensten. Een van deze stafdiensten is de afdeling Juridische Zaken met drie ervaren juristen die allen als advocaat in dienstbetrekking werkzaam zijn. Deze juristen zijn zeer nauw betrokken bij de activiteiten van de verschillende bedrijven. Zij vormen een belangrijke schakel bij het totstandkomen van transacties. Sleutelbegrippen daarbij zijn deskundigheid en gevoel voor de commerciële belangen van het bedrijf. Voor de afdeling Juridische Zaken zijn wij op zoek naar een

BEDRIJFSJURIST

Uw taken:

Als bedrijfsjurist adviseert en begeleidt u de projectmanagers en directies van de verschillende bedrijven bij (bouw- en vastgoed)projecten van klein tot groot en complex. Dit betekent dat u veelsoortige contracten opstelt en beoordeelt en in teamverband de onderhandelingen daarover voert. Met name zal uw aandacht zich richten op de juridische ondersteuning op het gebied van projectontwikkeling. Daarnaast behandelt u een breed scala van andere juridische onderwerpen, zoals bouw- en aanbestedingszaken, aansprakelijkheden en verzekeringsrechtelijke aspecten.

Uw profiel:

- u hebt 4 tot 7 jaar werkervaring;
- onderdeel van uw werkervaring is een afgeronde stage in de advocatuur;
- u heeft een brede civielrechtelijke ervaring opgedaan, waaronder in ieder geval in het algemene verbintenissenrecht;
- ervaring met projectontwikkeling is een pré, maar niet vereist;
- u staat sterk in uw schoenen en beschikt over goede onderhandelingsvaardigheden;
- u bent in staat om zowel zelfstandig als in teamverband te werken;
- u beweegt zich soepel binnen de verschillende lagen van de onderneming.

Het aanbod:

- een centrale positie in een succesvolle onderneming;
- een professionele en collegiale werkomgeving;
- de mogelijkheid uit te groeien tot een ervaren bedrijfsjurist;
- goede arbeidsvoorwaarden.

Meer informatie over TBI vindt u op www.tbi.nl

VOXIUS
VOOR JURISTEN
VAST EN INTERIM

Indien de vacature uw interesse heeft gewekt, verzoeken wij u uw reactie binnen twee weken te richten aan Voxius, ter attentie van de heer mr P. Milders, met wie u voor informatie telefonisch contact op kunt nemen. Vertrouwelijke behandeling is vanzelfsprekend gegarandeerd.

LEGAL SEARCH

VOXIUS, WERVING, SELECTIE EN

INTERIM BUREAU VOOR JURISTEN.

AL 10 JAAR SUCCESVOL ACTIEF VOOR

ADVOCATEN- EN NOTARISKANTOREN EN

TOP 100 ONDERNEMINGEN. VOXIUS

WERKT IN CONCERNVERBAND

SAMEN MET JURIDISCHE

RECRUITMENT SPECIALISTEN

IN 9 LANDE VANUIT 17

KANTOREN. DISCRETIE IS

VANZELFSPREKEND.

OPEN SOLLICITATIES ZIJN

WELKOM.

POSTBUS 29170
3001 GD ROTTERDAM

STATIONSPLEIN 45
[GROOT HANDELSGEBOUW]
ROTTERDAM

TEL 010 - 240 06 05
FAX 010 - 240 06 07

STRAWINSKYLAAN 53
[WORLD TRADE CENTER]
AMSTERDAM

TEL 020 - 305 72 88
FAX 020 - 305 72 89

LEGAL@VOXIUS.NL
WWW.VOXIUS.NL

Kantoorgenoot als klachtenfunctionaris; klachtwaardigheid aan handelwijze advocaat is komen te ontvallen, schadeclaim cliënt afgewezen

Geschillencommissie Advocatuur

Bindend advies d.d. 18 september 2006 ADV06 0088
(mrs. Jurgens, Lemmens en Nauta-Sluis)

Diverse bezwaren van de cliënten tegen de wijze waarop de advocaat hun zaak behandeld heeft zijn gerechtvaardigd maar leiden niet tot een schadevergoeding nu de klachten genoegzaam tijdens de behandeling van de zaak aan de orde zijn geweest en de advocaat en de cliënt telkens over het vervolg weer overeenstemming hebben bereikt.

Feiten

De advocaat verleent bijstand aan een echtpaar in verband met een geschil, dat voortvloeit uit een koop-aannemings-overeenkomst van het in opdracht van cliënten gebouwde appartement. De bezwaren van de cliënten hebben betrekking op een gebrek aan inzet van de advocaat. Hij zou een schikkingsvoorstel hebben gedaan zonder het dossier te hebben bestudeerd, op basis van confraternele correspondentie zijn cliënten ten onrechte hebben geadviseerd om nog een definitieve reactie van de wederpartij af te wachten en zijn cliënten toezending van een concept voor een verzoekschrift hebben beloofd in plaats

waarvan zij een overigens ook nog geantidateerde declaratie ontvingen. Ook hebben de cliënten er bezwaar tegen dat een door hen bij het kantoor ingediende klacht is afgehandeld door een kantoorgenoot. De cliënten vorderen schadevergoeding gelijk aan het honorarium dat aan de advocaat is betaald en het bedrag dat zij aan hun wederpartij hebben moeten betalen, in het kader van deze procedure van bindend advies beperkt tot € 10.000.

Beoordeling van het geschil

Uit de overgelegde stukken blijkt dat de advocaat het dossier heeft bestudeerd alvorens het schikkingsvoorstel te formuleren. De commissie stelt bovendien vast dat de advocaat alvorens het schikkingsvoorstel aan de wederpartij te verzenden het telkens aangepaste concept hiervan tot vier keer toe aan de cliënten heeft toegezonden met het verzoek hem te laten weten of zij konden instemmen met de inhoud ervan. Vaststaat dat de cliënten zich expliciet akkoord hebben verklaard met de definitieve versie en derhalve met de daarin weergegeven aanpak. De gekozen insteek om vanwege proceseconomische redenen te trachten een schikking buiten rechte te bewerkstelligen kan de commissie mede gelet op de aard van de vordering billijken. Er lag immers een ingewikkelde procedure in het verschiet.

De commissie kan voorts begrijpen dat de cliënten moeilijk konden volgen dat de advocaat na ontvangst van een confraterneel schrijven de advocaat van de wederpartij wederom en ondanks het late stadium waarop dit plaatsvond uitstel voor het geven van antwoord heeft verleend, maar stelt tegelijkertijd vast dat de cliënten ook hiermee hebben ingestemd.

Ten aanzien van het communicatiedefect waarover de cliënten zich beklagen, heeft de advocaat erkend in gebreke te zijn geweest. Hij heeft hiervoor zijn excuses aangeboden, die ook door de

cliënten zijn aanvaard. De advocaat heeft naar het oordeel van de commissie in dit opzicht gehandeld zoals van een redelijk bekwaam en redelijk handelend advocaat mag worden verwacht. Dit klemt temeer omdat het defect niet van dien aard was dat dit de zaak heeft geschaad.

Voor wat betreft de declaratie van 28 februari 2006 ziet de commissie niet in waarom hier sprake zou zijn van antidering. De advocaat heeft naar het oordeel van de commissie genoegzaam uitgelegd waarom de aan deze nota ten grondslag liggende verrichting gedaateerd is op 2 januari 2006 en waarom de data van de nota en verzending van elkaar verschillen. Het valt de cliënten toe te geven dat het moment van verzending ongelukkig was omdat zij – als gevolg van het declaratiesysteem van het kantoor van de advocaat – in plaats van het aangekondigde arbitrageverzoek een declaratie ontvingen. Echter ook hierdoor hebben de cliënten geen nadeel geleden.

Het had naar het oordeel van de commissie op de weg van de advocaat gelegen om na afloop van de uiterste aan de wederpartij gestelde termijn sneller het concept-arbitrageverzoek op te stellen. De commissie stelt in dit verband vast dat de advocaat eerst twee weken na afloop van voornoemde termijn contact met de cliënten heeft opgenomen om hen te melden dat de wederpartij wederom niet had gereageerd. Hoewel de commissie van oordeel is dat de advocaat in dit opzicht onvoldoende voortvarend heeft gehandeld, staat vast dat ook deze handelwijze tussen partijen aan de orde is geweest en dat door cliënten en de advocaat hierover nadere afspraken zijn gemaakt. Hierdoor is de klachtwaardigheid aan deze handelwijze komen te ontvallen.

De commissie overweegt tot slot dat het eigen aan een interne klachtenregeling is dat een klacht over de eigen advocaat

De uitspraken zijn bewerkt door Germ Kemper, advocaat te Amsterdam. Bij de bewerking is de weergave van het standpunt van cliënt of advocaat over het algemeen ingekort; hier en daar zijn details weggelaten.

en gericht aan het kantoor door een kantoorgenoot wordt afgehandeld. Nu indachtig het vorenstaande de klacht van de cliënten is behandeld door de klachtenfunctionaris van het kantoor kan derhalve ook niet gezegd worden dat de klacht ten onrechte niet door een derde is behandeld.

Op grond van het voorgaande is de commissie van oordeel dat de klachten van de cliënten ongegrond zijn.

Beslissing

Het door de cliënten verlangde wordt afgewezen.

Noot

Het beeld dat oprijst, is dat van een zorgvuldige maar zo af en toe misschien net iets te trage advocaat, met cliënten die er telkens net even naast zitten in hun perceptie. Zo komen er kleine on-

gelukjes, als een declaratie in plaats van het door de cliënt verwachte concept voor een verzoekschrift wat onhandig aandoet en de vraag oproept of de advocaat en zijn boekhouding los van elkaar opererende eenheden zijn geworden. Iets vergelijkbaars geldt voor het bezwaar, dat de cliënten niet terstond maar pas twee weken later erover zijn geïnformeerd dat binnen de kennelijk gestelde termijn geen reactie is binnengekomen op hun schikkingsvoorstel. Zo'n termijn is voor de advocaat in die zin niet heilig, dat het volstrekt begrijpelijk is om nog even af te wachten of er niet een paar dagen later (te laat!) alsnog die bevrijdende positieve reactie komt, waar tegenover veel cliënten het volledig zal ontgaan waarom er een termijn wordt gesteld als die toch niet wordt gehandhaafd. De advocaat die daarop anticipeert, alleen al door zich voor te stellen dat zijn cliënten het

tijdstip van het aflopen van de termijn hebben genoteerd en dan ook meteen actie verwachten, bewijst niet alleen zijn cliënten maar ook zichzelf een dienst. Pikant is het bezwaar dat de uiteindelijk door de cliënten ingediende klacht niet door de advocaat zelf maar door een kantoorgenoot, aan wie kennelijk de rol van klachtenfunctionaris was toebedeeld, werd afgehandeld. De achterliggende gedachte is dat deze (betrekkelijke) buitenstaander makkelijker kan onderkennen dat er zo af en toe werkelijk iets fout is gegaan en een zekere objectiviteit in de discussie kan brengen waarmee de uitkomst van de klachtbehandeling meerwaarde verkrijgt. Zo'n algemeen uitgangspunt kan in een individueel geval juist weer averechts werken, zo blijkt.

GJK.

(advertenties)

18% van uw gesprekken is korter dan 10 seconden

En 55% van de zakelijke mobiele gesprekken is korter dan één minuut. Daarom betaalt u bij Orange voor alle gesprekken in Nederland per seconde. Zo betaalt u alleen voor wat u gebruikt. Starttarief € 0,06.

 nu Nokia 6300 voor €0
én 6 maanden gratis bundel
i.c.m. 2-jarig Business €25

ga voor meer informatie naar orange.nl/zakelijk of bel gratis 0800 1451

Business Services

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet. Daarnaast zijn in deze databank door de Orde verzorgde samenvattingen opgenomen van een selectie van beslissingen vanaf 2004.
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius, mr. G.J. Kemper en mr. H.J. de Groot.

Zorgvuldig omgaan met belang wederpartij

Raad van Discipline Arnhem, 3 juli 2006
(mrs. Van der Pol, Brandsma, Hallmans, Noppen en Wilimink)

Een advocaat dient zorgvuldig met de belangen van een wederpartij om te gaan, zeker wanneer het belang van de eigen cliënt daar niet nadelig door wordt beïnvloed. Om die reden is het tuchtrechtelijk laakbaar het adres van een wederpartij, dat deze kennelijk juist voor de cliënt van de advocaat geheim wil houden, aan de eigen cliënt bekend te laten worden.

- Advocatenwet artikel 46
- Gedragsregel 1 (3.4 Jegens tegenpartij in acht te nemen zorg)

Feiten

Twee ex-echtgenoten hebben met elkaar een geschil; mr. X staat de man bij. Klaagster is de vrouw.

Mr. X heeft via de gemeente Z de beschikking gekregen over het geheime woonadres van klaagster waarbij hem er bij toezending van die gegevens uitdrukkelijk op gewezen is dat het een geheim adres betreft. Mr. X heeft dit geheime adres bekend laten worden aan de ex-echtgenoot (zijn cliënt) door het adres te vermelden in een door hem opgesteld verzoekschrift waarvan hij kopie aan zijn cliënt heeft gezonden.

Rectificaties data

De uitspraak gepubliceerd in *Advocatenblad* 2007-9, p. 388-389, vond niet plaats, zoals vermeld, op 23 januari 2006, maar moet gedateerd worden op 22 september 2006. Terecht wordt in de uitspraak vermeld dat het ging om een beroep tegen een uitspraak van de Raad van Discipline Den Haag van 23 januari 2006.

En in *Advocatenblad* 2007-11, p. 489, staat een uitspraak van de Amsterdamse Raad, met als datum 21 juni 2006. Het gaat evenwel om 27 juni 2006.

Mr. X erkent deze gang van zaken; hij stelt niet opzettelijk te hebben gehandeld en betreurt dat het zo gelopen is.

De achtergrond van de zaak is dat klaagster haar ex-echtgenoot tijdens haar zwangerschap in verband met mishandeling heeft verlaten; de ex-echtgenoot is daarvoor veroordeeld tot een gevangenisstraf; het ouderlijk gezag is alleen aan klaagster toegewezen en de vaststelling van een omgangsregeling is afgewezen.

Beoordeling door de raad

De raad stelt voorop dat een advocaat een grote mate van vrijheid toekomt om de belangen van zijn cliënt te behartigen en dat deze vrijheid niet ten gunste van een wederpartij mag worden beknopd, tenzij daarbij de belangen van de wederpartij nodeloos en op ontoelaatbare wijze wordt geschaad. Mr. X had uit het aan hem toegezonden uittreksel uit het gemeentelijk GBA-register en uit het uittreksel uit het gezagsregister kunnen afleiden dat klaagster, wegens redenen die bij mr. X als bekend verondersteld mogen worden, wilde voorkomen dat haar ex-echtgenoot bekend raakte met haar woonadres. Mr. X heeft desondanks het geheime adres van klaagster in zijn verzoekschrift vermeld zonder dat gebleken is dat zulks noodzakelijk was. Mr. X diende daarmee geen enkel te respecteren belang van zijn cliënt. Doordat hij het geheime adres aan zijn cliënt heeft prijsgegeven heeft mr. X de in dit geval alleszins te respecteren belangen van klaagster nodeloos en ontoelaatbaar geschaad. Mr. X heeft door deze handelwijze blijk gegeven minst genomen onzorgvuldig ten opzichte van klaagster en tuchtrechtelijk verwijtbaar te hebben gehandeld. De raad acht de klacht dan ook gegrond.

Volgt

Gegroundverklaring van de klacht; oplegging van de maatregel van berisping.

Behoedzaam omgaan met getuige

Raad van Discipline Arnhem, 14 augustus 2006
(mrs. Van Ginkel, Harenberg, Klemann, Verster en De Vlieger)

De advocaat dient bij de benadering van op te roepen getuigen behoedzaam te werk te gaan en beïnvloeding van een getuige zo veel mogelijk te voorkomen. Grievende uitlatingen over een derde.

- Advocatenwet artikel 46 (3.3.1 Grievende uitlatingen; 4.2 Deskundigen, getuigen en adviseurs)
- Gedragsregels 16 lid 3 en 31

Feiten

Mr. X staat een cliënt bij in een alimentatiekwestie. Klaagster heeft onder meer loonbeslag doen leggen in verband met achterstallige partneralimentatie, van welk beslag in kort geding opheffing wordt gevorderd. Na afloop van de zitting raakt mr. X in gesprek met klaagster. Volgens klaagster heeft mr. X met opgestoken vinger voor haar neus zwaaiend gezegd dat klaagster niet te vertrouwen was en dat hij het klaagster nog erg lastig ging maken. Mr. X ontkent dat een en ander aldus heeft plaatsgevonden maar zegt wel dat ter zitting mogelijk woorden als 'leugen' en 'leugenachtigheid' zijn gevallen. In klachtonderdeel a beklagt klaagster zich over deze bejegening.

Mr. X heeft tweemaal ten huize van zijn cliënt gesproken met de 21-jarige dochter van partijen. Dat heeft geresulteerd in een brief van die dochter, die door mr. X in rechte wordt overgelegd. De brief is

door mr. X opgesteld en vervolgens door de dochter ondertekend. In die brief laat de dochter weten dat haar moeder, klaagster, een verkeerde voorstelling van zaken heeft gegeven en spreekt de dochter uit dat haar moeder, anders dan zij zegt, schulden van haar dochter heeft betaald.

In klachtonderdeel b wordt erover geklaagd dat mr. X de dochter heeft beïnvloed.

Beoordeling

Klachtonderdeel a

Op grond van de stukken en het verhandelde ter zitting is aannemelijk geworden dat de feitelijke toelichting, zoals die door klaagster naar voren is gebracht, juist is. De raad is van oordeel dat de opmerking, die mr. X na afloop van het kort geding richting klaagster heeft gemaakt grievend en bovendien onnodig grievend was, omdat deze na afloop van de zitting is gedaan op een moment waarop deze opmerking geen enkel redelijk doel meer kon dienen. Klachtonderdeel a is derhalve gegrond.

Klachtonderdeel b

Het is op zichzelf toegestaan eigen getuigen te benaderen, doch een advocaat dient daarbij wel behoedzaam te werk te gaan en wel op zodanige wijze dat zoveel mogelijk beïnvloeding van de getuige voorkomen wordt. De door mr. X gekozen aanpak brengt het risico met zich van ongeoorloofde beïnvloeding en manipulatie. De raad is van oordeel dat mr. X bij de benadering van de dochter te ver is gegaan. Daarbij speelt een rol dat de dochter volgens mr. X een kwetsbaar meisje is, het feit dat mr. X de dochter zeer indringend heeft bejegend (tweemaal een langdurig gesprek bij de dochter thuis), een voorbeeldbrief heeft geschreven, waarin niet alleen feiten maar ook negatieve kwalificaties aan het adres van klaagster zijn opgenomen en dat ten slotte de dochter op het moment waarop zij de verklaring afgaf, in het huis van haar vader woonde en zodoende in een zekere afhankelijkheidspositie verkeerde ten opzichte van hem, voor wie mr. X als advocaat optrad.

Beslissing

De klacht van klaagster tegen mr. X is in beide onderdelen gegrond. Aan mr. X wordt de maatregel van een berisping opgelegd.

Noot

In het bijzonder de beslissing op klachtonderdeel b is de moeite waard om bij stil te staan. Het gaat om de benadering van een potentiële getuige, waarbij de raad mede in de beschouwing betreft dat de advocaat de brief heeft opgesteld die door de getuige wordt ondertekend. De omgang met potentiële getuigen blijft altijd een heikel punt. Aan de ene kant heeft het, professioneel gezien, natuurlijk weinig zin om aan de rechter getuigen voor te dragen wanneer de advocaat in het duister tast over hetgeen zij mogelijk zullen kunnen verklaren. Een volgende en niet onlogische stap is dat wanneer een advocaat zich ervan heeft overtuigd dat de getuige een bijdrage kan leveren aan een mogelijke bewijsvoering, de verklaring op schrift wordt gesteld zodat ook de rechter zich een beeld kan vormen van de mogelijke relevantie. Dat gebeurt soms aan de hand van een brief van de getuige zelf, maar eigenlijk valt niet goed in te zien wat er tegen de in de praktijk ook wel gevolgde gewoonte is, dat de advocaat aan de hand van wat de getuige hem vertelt, een verklaring opstelt die vervolgens door de getuige wordt ondertekend. Een stapje verder is het, wanneer een notaris wordt ingeschakeld die de verklaring opneemt en die verklaring door de getuige onder ede laat bevestigen. Aan de andere kant is er de vrees dat een en ander gemanipuleerd wordt, althans dat de indruk van beïnvloeding zou kunnen ontstaan. Het schrikbeeld is dat van de getuige, die een zinvolle toelichting geeft en vervolgens, desgevraagd, laat weten dat een en ander nauwkeurig met de advocaat is afgestemd waardoor die op zichzelf zinvolle verklaring van onwaarde dreigt te worden.

In de onderhavige casus dringt zich de vraag op wat de advocaat dan wél had moeten doen. Hem wordt verweten dat hij tweemaal een langdurig gesprek met de getuige heeft gevoerd, dat hij de verklaring van de getuige zelf op schrift heeft gezet, en dat hij er geen rekening mee heeft gehouden dat de getuige bij haar vader thuis woonde en in een zekere afhankelijkheidspositie ten opzichte van de vader verkeerde. Had de advocaat dan ermee moeten volstaan, door te geven wat hij van zijn cliënt had vernomen, met het risico dat de getuige, eenmaal gehoord, een volstrekt andersluidend verhaal had verteld en de aan het getuigenverhoor bestede tijd verspild blijkt? Dat de advocaat als notulist optreedt, klinkt ook niet zonder meer onaanvaardbaar, waarbij wel een rol kan spelen of de getuige gemakkelijk in staat zou zijn geweest om zelf een brief te concipiëren of niet. Om een mogelijke kwalijke indruk te vermijden zou overigens aan een door de advocaat op te stellen verklaring kunnen worden toegevoegd dat die tot stand is gekomen na overleg met de advocaat, opdat de wederpartij en de rechter zich van de bruikbaarheid een beter beeld kunnen vormen, maar doorslaggevend blijft toch wat de getuige uiteindelijk onder ede zegt en niet wat eerder is opgeschreven. Wat uiteindelijk dus het meest van belang lijkt, is of de getuige achteraf de verklaring betreurt dan wel die verklaring anderszins onjuist is én de advocaat in de totstandkoming een sturende rol heeft vervuld. Uit de uitspraak blijkt niet dat de raad aan dat aspect aandacht heeft besteed en in elk geval heeft de raad niet zelf de getuige gehoord over de gang van zaken rond haar verklaring. Het voert daarom te ver om uit de onderhavige uitspraak een absolute regel te destilleren dat de advocaat zich te allen tijde ervan moet onthouden om met potentiële getuigen te spreken en behulpzaam te zijn bij het formuleren van verklaringen.

GJK.

Klacht vijf jaar onbeantwoord

Raad van Discipline Arnhem, 21 augustus 2006
(mrs. De Vries, Bige, Dam, Maissan en Van Wersch)

Of een klager in zijn klacht niet-ontvankelijk is wegens tijdsverloop is afhankelijk van de omstandigheden van het geval. Als een advocaat een gefundeerd bezwaar tegen een declaratie onbeantwoord laat, komt hem zelfs vijf jaar na het beëindigen van de opdrachtrelatie nog geen beroep op niet-ontvankelijkheid toe.

Advocatenwet artikel 46 (6 Tuchtprocesrecht, Ontvankelijkheid na aanzienlijk tijdsverloop)

De feiten

Klager heeft zich bij brief van 1 november 2005 beklagd over mr. X. De verwijten betreffen gedragingen van mr. X als advocaat van klager in het jaar 2000. Het gaat erom dat mr. X toen zou hebben verzuimd een dagvaarding en een daaropvolgend herstel-exploit aan te brengen waardoor een daaraan voorafgaand conservatoir beslag kwam te vervallen. Recent is klager door het toenmalige kantoor van mr. X in rechte aangesproken tot betaling van de door klager destijds betwiste en niet-voldane declaraties.

Voorzittersbeslissing

De klacht wordt in eerste instantie bij voorzittersbeslissing beslist. De voorzitter overweegt daartoe dat de klacht in al zijn onderdelen betrekking heeft op een zaak die mr. X in 2000 voor klager heeft behandeld. In dat jaar heeft klager de opdracht aan mr. X beëindigd en bij een andere advocaat ondergebracht. Mr. X heeft toen zijn werkzaamheden gedeclareerd en klager heeft daar toen meteen al bezwaar tegen gemaakt. In de kern is dat bezwaar dat aan klager bemoeiingen in rekening waren gebracht die vruchteloos zijn gebleven en daarom niet berekend hadden mogen worden.

De onderhavige klacht ziet op deze bezwaren en de aanleiding voor klager om deze kwestie thans, ditmaal langs tuchtrechtelijke weg, aan de orde te stel-

toor van mr. X een civiele procedure is gestart om die declaraties te incasseren.

Tegen deze achtergrond is het oordeel van de voorzitter dat de klacht kennelijk niet-ontvankelijk is. Het is een oude zaak en uit het verweer blijkt dat mr. X, die sedert 1 september 2004 op een ander kantoor werkzaam is, nadeel ondervindt van het enorme tijdsverloop en zijn vertrek naar een ander kantoor omdat hij niet over het dossier van destijds kan beschikken en hij het bij zijn verdediging tegen de klacht met zijn herinnering aan de zaak moet doen. Dat oordeel wordt niet anders door het punt dat mr. X de kwestie van klagers onvrede over de declaraties destijds niet tot een heldere oplossing heeft gebracht maar eenvoudig heeft laten rusten (zoals klager zelf op zijn beurt ook deed en het vervolgens zo kon gebeuren dat het oude advocatenkantoor van mr. X alsnog tot incasseren overging). Het feit dat dit voormalige advocatenkantoor van mr. X na zoveel jaren gemeend heeft om, blijkbaar zonder eerst met mr. X overleg te voeren of de kwestie met klager te bespreken, alsnog tot incasseren over te moeten gaan, kan klager mr. X niet aanwrijven, want mr. X staat daarbuiten. Dat zulks heeft kunnen gebeuren omdat mr. X de bezwaren van klager toen niet heeft afgewerkt is, als het in het licht van de omstandigheden al een verzuim van tuchtrechtelijk gewicht is, dan wel een oud verzuim. En

(advertenties)

Laat je licht elders schijnen!

OSINGA
advocaten

www.osinga-advocaten.nl

Osinga Advocaten is een Utrechts kantoor gespecialiseerd in vastgoed, ondernemingsrecht, arbeidsrecht en incasso.

Wij zijn op zoek naar een:

(GEVORDERDE) ADVOCaat-STAGIAIRE & ADVOCaat-MEDEWERKER

met belangstelling voor arbeidsrecht en ondernemingsrecht

Geïnteresseerd? Stuur dan een sollicitatiebrief met c.v. naar:
Osinga Advocaten t.a.v. Sabrina de Kruijff
Postbus 85074, 3508 AB Utrecht
T. 030 - 24 00 143

dat verzuim dan inderdaad tuchtrechtelijk relevant is doet zich gelden dat mr. X door het tijdsverloop hinder ondervindt bij een inhoudelijke verdediging op dat punt, terwijl daarvoor de feitelijke juistheid en de gegrondheid van klagers bezwaren tegen de declaraties van destijds dan alsnog, nu zes jaar later, nagelopen zouden moeten worden. Opmerking daarbij verdient verder nog dat het tuchtrecht niet is bedoeld om een civielrechtelijke kwestie als deze tot een uitkomst te brengen.

Bij voorzittersbeslissing wordt de klacht van klager tegen mr. X kennelijk niet-ontvankelijk verklaard.

Verzet

Van deze voorzittersbeslissing komt klager in verzet. Klager voert onder meer het navolgende aan.

De Advocatenwet kent geen verjaringstermijn voor het indienen van klachten. Mr. X was op de hoogte van de klachten en had deze niet op zijn beloop mogen laten. De klacht betreffen de diverse verzuimen van mr. X waarvoor hij zich moet verantwoorden. Het civielrechtelijk geschil betreft slechts de rechtmatigheid van de declaraties.

Bij de nadere beoordeling gaat de raad uit van de in de voorzittersbeslissing beschreven feiten, en voorts van in 2000 verzonden facturen, urenspecificaties en daaromtrent in de jaren 2000 en 2001 gevoerde correspondentie, die afsluit met een brief van 27 oktober 2001 van klager waarin deze onder meer schrijft:

‘Ingevolge het gestelde in de laatste twee alinea’s van mijn fax, die u niet heeft tegengesproken, laat staan weerlegd, dient de declaratie 20.68.217 geheel en de declaratie 20.68.218 ten dele te vervallen.’

Op deze brief heeft klager geen reactie ontvangen. De raad stelt vast dat mr. X heeft erkend dat klager hem heeft verzocht over te gaan tot beslaglegging en dat daarbij fouten zijn gemaakt en voorts dat de afwikkeling van het dossier van klager zeker geen schoonheidsprijs verdient.

De raad beoordeelt het verzet als volgt.

Het is juist dat de Advocatenwet geen termijn kent voor de verjaring van het recht om een klacht tegen een advocaat in te dienen. Volgens vaste jurisprudentie brengt het beginsel van rechtszekerheid echter mee dat een advocaat ervan moet kunnen uitgaan dat een klacht over zijn handelen en/of nalaten binnen een redelijke termijn wordt ingediend. Welke termijn als redelijk moet worden beschouwd is afhankelijk van de omstandigheden van het geval.

Ten dezen is van belang dat mr. X niet heeft gereageerd op de vragen en opmerkingen van klager in zijn brieven van 6 november 2000 en 27 oktober 2001 en volstaan heeft met het sturen van een urenspecificatie, terwijl vaststaat dat er fouten zijn gemaakt bij de behandeling van klagers zaak en er daarom alle redenen was om te reageren op de vragen en opmerkingen van klager.

Van klager had niet verwacht mogen worden dat hij, nadat hij reeds twee brieven aan mr. X had gestuurd, mr. X nogmaals zou hebben benaderd met het verzoek hem uitsluitel te geven over de verschuldigheid van de nota’s.

Mr. X had behoren te reageren op de brieven van klager en hij had klager niet in het ongewisse mogen laten betreffende de verschuldigheid van de nota’s.

Omdat mr. X klager geen uitsluitel heeft gegeven omtrent de verschuldigheid van de nota’s heeft de voormalige werkgever van mr. X klager in 2005 kunnen dagvaarden tot betaling van die nota’s; de vordering op klager was nog niet verjaard.

Het beginsel van ‘equality of arms’ alsmede de overige omstandigheden brengen mee dat de klacht van klager vervolgens, ook al is er ruim vijf jaar verlopen tussen de beëindiging van de werkzaamheden van mr. X en het indienen van de klacht, ontvankelijk is. Klager heeft de klacht immers ingediend kort nadat hij door de voormalige werkgever van mr. X was gedagvaard.

De raad is voorts van oordeel dat de klacht gegrond is. Immers, mr. X heeft erkend dat hij de dagvaarding en het hersteexploit niet heeft aangebracht, terwijl voorts vaststaat dat hij te veel uren in rekening heeft gebracht.

Mr. X heeft voor zijn vertrek aan zijn voormalige werkgever voorgesteld de nota’s, die hij op 23 en 24 augustus 2000 aan klager heeft gestuurd, af te boeken. De voormalig werkgever van mr. X heeft daar niet mee ingestemd.

Omdat mr. X niet de vrijheid had de nota’s af te boeken en de voormalige werkgever zonder enig overleg met mr. X is overgegaan tot het rauwelijks dagvaarden van klager, meent de raad dat er geen maatregel aan mr. X dient te worden opgelegd.

Beslissing van de raad

Het verzet is gegrond; klager is ontvankelijk; de klacht is gegrond. Aan mr. X wordt geen maatregel opgelegd.

Wie talent heeft, zoekt een werkgever die het koestert.

► **Gevorderd advocaat-stagiaire of beginnend medewerker**

Of talent aangeboren of aangeleerd is, laten we in het midden. Feit is dat je talent hebt en dat je alleen kunt groeien bij een werkgever die het koestert. Loyens & Loeff N.V. is zo'n werkgever. Wij zijn een juridische dienstverlener waar advocaten, belastingadviseurs en notarissen samenwerken in teamverband. Gelet op de gestage groei van onze mededingingspraktijk in Amsterdam, is Loyens & Loeff op zoek naar een gevorderd advocaat-stagiaire of beginnend medewerker.

Mededingingspraktijk Loyens & Loeff

De mededingingspraktijk van Loyens & Loeff maakt deel uit van de Praktijkgroep Mededinging & Overheid en opereert vanuit de vestigingen Amsterdam en Brussel.

Concentratietoezicht

De praktijkgroep adviseert nationale en internationale ondernemingen over fusies en overnametransacties op het gebied van mededinging. Zij verzorgt de melding van deze transacties en van 'multi-jurisdictionele meldingen' bij de bevoegde toezichthouders.

Kartelzaken

Daarnaast staan de advocaten van de praktijkgroep regelmatig ondernemingen bij in kartelzaken, zowel op Europees als nationaal niveau.

Tot hun taken behoren onder meer het opzetten en uitwerken van mededingingsrechtelijke 'compliance-programma's' en het optreden in staatssteunzaken.

Onze mededingingspraktijk heeft cliënten in uiteenlopende sectoren zoals: private equity (en overig financieel), gezondheidszorg, bouw en groenvoorziening, automotive/transport en media.

Functie-eisen

Voor deze uitdagende functie beschik je naast een afgeronde studie Nederlands recht over een aantoonbare achtergrond in Europees en mededingingsrecht. Je werkt al minimaal anderhalf tot vier jaar op het terrein van Europees en mededingingsrecht – in de advocatuur of op ander academisch niveau. De Engelse taal beheers je uitstekend, in zowel woord als geschrift. Je voelt je thuis in een dynamische, commerciële werkomgeving en je bent een echte teamspeler.

Interesse? Reageer via de website www.loyensloeff.com onder Werken bij. Of stuur een brief met je c.v. en studieresultaten naar Lot van der Sluijs, postbus 71170, 1008 BD Amsterdam. Voor meer informatie kun je bellen met prof. dr. G.W.A. (Gert Wim) van de Meent, partner, 020 - 578 58 38 of mr. R.A. (Robin) Struijlaart, senior medewerker, 020 - 578 59 08. Of kijk op www.loyensloeff.com.

Professional Secretary

Typiste of **rechterhand**?

U hebt het druk. Vandaag een kort geding, morgen strafpiket. Een dezer dagen moet u die conclusie schrijven, en beroep instellen in die asielzaak. U denkt: ik heb een heerlijk vak.

En dan meldt uw secretaresse zich ziek. Uw steun en toeverlaat. Uw rechterhand.

Op zo'n moment staan wij van **Professional Secretary** voor u klaar. Wij bieden u graag de helpende hand. U hoeft ons niets uit te leggen. Wij kennen uw wereld.

Een echtscheidingsverzoek laten betekenen? **Doen we.**
Een akte rechtsmiddel laten opmaken? **Geen probleem.**
Een toevoeging aanvragen? **Wordt geregeld.** Termijnen bewaken? **Vanzelfsprekend.**

Ook als u slechts een extra paar handen op het toetsenbord behoeft, verstaat **Professional Secretary** de regels van het vak. Bij het uittypen van een dagvaarding struikelen wij niet over 'quod non'. Kom daar maar eens om bij een gewoon uitzendbureau.

Neem dus vandaag nog contact op met **Professional Secretary**, en informeer wat wij voor u kunnen doen. Kijk op onze website: www.professionalsecretary.nl of bel: 06 - 46 61 40 04

KLEUR GEZOCHT

AKD PRINSEN VAN WIJMEN IS ÉÉN VAN DE GROOTSTE ADVOCATEN- EN NOTARISKANTOREN IN NEDERLAND MET OVERZICHTELIJKE VESTIGINGEN EN EEN BREDE DIENSTVERLENING. AKD HEEFT EEN EIGEN STIJL DIE JE IN ALLES TERUGVINDT. IN WAT WE DOEN, HOE WE DAT DOEN EN WIE DAT DOEN. HET ZIJN DE MENSEN VAN AKD DIE SAMEN DE KRACHT VAN HET KANTOOR MÅKEN. HUN KLEUR, DE SYNERGIE VAN DE VERSCHILLEN, HUN EIGENHEID BIJ ELKAAR OPGETELD, MAAKT AKD TOT EEN KANTOOR VAN ONGEKENDE STERKTE.

OM TE BLIJVEN BOUWEN AAN EEN PROFESSIONELE EN KLEURRIJKE ORGANISATIE ZIJN WIJ VOORTDUREND OP ZOEK NAAR TALENT MET KLEUR. ONDERNEMENDE MENSEN DIE MEE WILLEN BOUWEN AAN DE TOEKOMST VAN AKD ÉN HUN EIGEN ONTWIKKELING.

Voor onze vakgroep **PERSONEN- EN FAMILIERECHT** op de vestiging Eindhoven zoeken we een:

(GEVORDERD) ADVOCaat-STAGIAIRE

Ben jij afgestudeerd en bij voorkeur al enige tijd werkzaam als advocaat-stagiaire Personen- en Familierecht? Wil je werken in een gespecialiseerde en uitdagende praktijk en, niet te vergeten, met een groep van open en plezierige mensen? Dan zijn wij op zoek naar jou.

BEKEN KLEUR EN SOLLICITEER

Stuur je motivatiebrief met cv, cijferlijst en studentstagebeoordeling naar;

AKD Prinsen Van Wijmen N.V.
ter attentie van Jacomijne Schregardus
Postbus 4302
3006 AH Rotterdam

Het is ook mogelijk per e-mail te reageren, mail je motivatiebrief met cv, cijferlijst en studentstagebeoordeling naar recruitment@akd.nl.

Voor meer informatie over deze vacature of over AKD neem je contact op met Jacomijne Schregardus, telefoon 010-2725375. Of ga naar www.werkenbijakd.nl.

COLOURFUL PEOPLE.
POWERFUL LAW FIRM. **AKD
Prinsen
Van Wijmen**

Külbs *advocaten*

is een advocatenkantoor met drie advocaten, met kantoor in Amsterdam-Zuid.

Ter vervanging van één van onze medewerkers zoeken wij voor spoedige indiensttreding een

ADVOCAAT-MEDEWERKER of een ADVOCAAT-STAGIAIRE, met een voltooide beroepsopleiding en bij voorkeur met enige jaren ervaring.

Met belangstelling in de vastgoedpraktijk, in het bijzonder op het huurrecht, bouwrecht en ruimtelijke bestuursrecht.

Onze cliëntèle bestaat veelal uit makelaars, vastgoedbeheerders en vastgoedbeleggers. Daarnaast rekenen wij enkele kleine tot middelgrote bouwondernemingen tot onze cliënten.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met mr. B. Külbs, 020 - 671 06 66.

Uw schriftelijke sollicitatie kunt u richten aan:

Külbs Advocaten
T.a.v. mr. B. Külbs
De Lairessestraat 139
1075 HJ Amsterdam
E-mail: secretariaat@kulbs-advocaten.nl

Kennedy Van der Laan heeft plaats
voor talentvolle advocaatstagiairs.

www.kennedyvanderlaan.nl/vacatures

Kennedy Van der Laan, advocatuur en notariaat, Haarlemmerweg 333, 1051 LH Amsterdam

Tekening: Moritz Ebinger

Advocatenkantoor Van Mierlo

Ter versterking van ons kantoor zijn wij op zoek naar:

Een medewerker / ervaren stagiaire voor de ondernemingsrechtelijke praktijk

Advocatenkantoor Van Mierlo is een kantoor met 11 advocaten dat zich richt op de ondernemingsrecht- en bestuursrechtpraktijk.

Pioenroosstraat 20
Postbus 141
5240 AC Rosmalen
Tel: (073) 521 90 55
Fax: (073) 521 69 12
E-mail:
info@advmierlo.nl

www.advocatenkan-
toorvanmierlo.nl

Profiel

- u vindt het als ondernemingsrechtelijke advocaat prettig zich verder te ontplooiën op één van de rechtsgebieden binnen het ondernemingsrecht zoals het verzekeringsrecht, contractenrecht, verbintenissenrecht en arbeidsrecht
- u spreekt de taal van de ondernemer
- u heeft een commerciële en praktische instelling en beschikt over goede communicatieve vaardigheden

Wij bieden u

- een prettige werksfeer in een succesvol kantoor met goede toekomstperspectieven
- sterke sectie ondernemingsrecht
- professionele ondersteuning en een goede automatisering
- een organisatie waarin u ambitieus en zelfstandig uw praktijk kunt voeren
- een no-nonsens omgeving waar pragmatisch en efficiënt wordt gewerkt

Uw reactie

Voor inlichtingen over de vacature staat mr. Geerts u graag te woord. Hij is bereikbaar onder nummer (073) 521 90 55. Uw schriftelijke reactie met curriculum vitae en studieresultaten kunt u voor 24 september 2007 richten aan Advocatenkantoor Van Mierlo t.a.v. de heer mr. J.C.B.C. Geerts, postbus 395, 5240 AJ Rosmalen. Uiteraard behandelen wij uw sollicitatie strikt vertrouwelijk.

ADVOCAAT-MEDEWERKER ADVOCAAT-PARTNER

ADVOCAAT-MEDEWERKER / REGIO UTRECHT
Kantoor: middelgroot, gevestigde praktijk, gerenommeerd, korte lijnen, hecht team, authentieke collega's, goede begeleiding (of ruggespraak) en prettige werkomgeving.

Positie: ruimte voor ontplooiing en ontwikkeling persoonlijke adviesstijl, vrij snel eigen cliënten toebedeeld krijgen, actief op algemeen verbintenissenrecht en ondernemingsrecht.

Idealiter: voltooide stage, zelfstandig kunnen werken, vlotte pen, wens om naast de algemene praktijk een specialisatie op te pakken, ondernemend ingesteld, ambitie om door te groeien, woonachtig in de Utrechtse regio of de bereidheid te verhuizen.

ADVOCAAT-PARTNER / REGIO UTRECHT
Kantoor: verfijnd, klassieke kijk op het vak, goede naamsbekendheid, ondernemend, groeipotentie die mede vraagt om versterking van de maatschap.

Positie: aansturen en begeleiden stagiaires en medewerkers, behartigen eigen en bestaande kantoorkliënten, netwerken, mede uitbouwen praktijk.

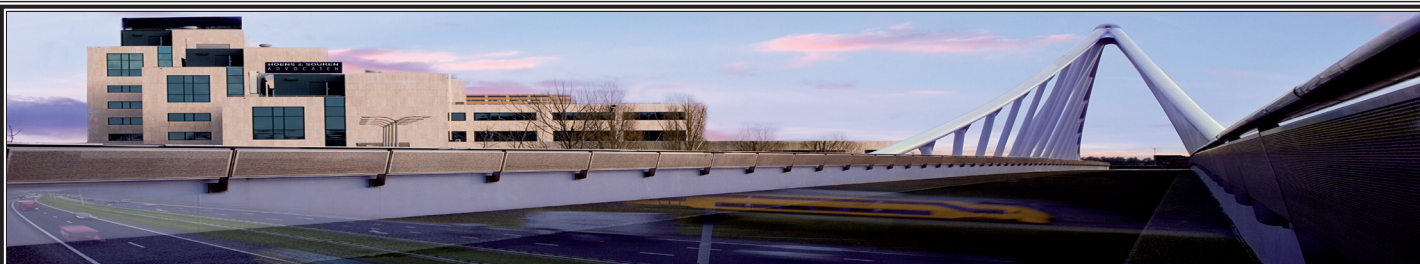
Idealiter: ervaren en goed bedreven in de algemene commerciële zakelijke (en particuliere) praktijk en opererend op (of bijna) partnerniveau; of zelfstandig gevestigd advocaat die goede faciliteiten en kantoorkostencombinatie zoekt met uiteindelijk doel doorgroeien in maatschap.

www.orangerecruitment.nl

Interesse in bovenstaande mogelijkheden? Bel met dhr Wouters 06 54 74 23 04 of stuur uw email: w.wouters@orangerecruitment.nl

Orange Recruitment werft en selecteert accountants, belastingadviseurs, juristen en financieel specialisten. Bij projecten helpt Orange Interim & Detachering. Maliebaan 98 | Postbus 14087 | 3508 SC Utrecht | Tel: 030 230 61 50 | Fax: 030 230 61 51 | email: info@orangerecruitment.nl | www.orangerecruitment.nl

Dynamische (voor)uitzichten?

Wil je deel uitmaken van een middelgroot kantoor met gespecialiseerde juridische dienstverlening?

Wij onderzoeken het opzetten van nieuwe secties en komen daarvoor graag in contact met

ervaren advocaten (part-time mogelijk)

Familierecht ~ Strafrecht (toegesplitst op ondernemers)

Aan ons kantoor zijn tien advocaten verbonden, ondersteund door twee para-legals en acht niet-juridische medewerkers. Wij richten ons op de commerciële praktijk, tot nu toe met name op het gebied van arbeidsrecht, (internationaal) ondernemingsrecht en insolventierecht. Wij zijn beschikbaar als full-service kantoor of als huisadvocaat en willen onze cliënten gedegen, maar vooral ook praktische juridische ondersteuning bieden.

Ben je geïnteresseerd in het opzetten van een eigen praktijk dan biedt Hoens & Souren Advocaten jou daartoe de gelegenheid.

Meer weten?

Neem dan contact op met **Hoens & Souren Advocaten**

Mevrouw mr D.S.N. Bakker-van den Berg

Postbus 7191

2701 AD Zoetermeer

tel. 079 - 342 02 50

info@hslaw.nl

www.hslaw.nl

Member of International Practice Group (IPG) www.ipgnetwork.org

Advocatenkantoor Van den Heuvel

te Roosendaal

vraagt

**een medewerker
of een stagiaire, bij voorkeur met
vergevoerde beroepsopleiding
(m/v)**

Op het kantoor wordt de algemene praktijk uitgeoefend.

Kennis of voorkeur voor arbeidsrecht of bestuursrecht
strekt tot aanbeveling.

Sollicitaties te richten aan

Mr. I.M. van den Heuvel

Postbus 1015

4700 BA Roosendaal

T 0165-556000 • F 0165-555992

E ivdheuvel@vdheuveladvocaten.com

STICHTING MAATSCHAPPIJOPBOUW ZUIDOOST
is per direct op zoek naar een betrokken, ondernemende en
enthousiaste

Coördinator

met ruime kennis van huurrecht om vorm te geven aan het nieuw
op te zetten Wijksteunpunt Wonen Zuidoost

**Geïnteresseerden kunnen de volledige vacaturetekst
bekijken op:**

www.maazo.nl onder het kopje Nieuws en op www.monsterboard.nl

AdvocatenKantoor RACK

zoekt:

advocaat

straf- en personen- en familierecht
om op basis van kostendeling mee samen te werken

Reacties kunt u richten aan:

mr. M.K. Rack

Postbus 5513

6802 EM Arnhem

Tel: 026 - 443 13 01

Fax: 026 - 446 00 20

Advocaten • Notarissen • Belastingkundigen • Bedrijfsadviseurs

*Plas & Bossinade is een
van de toonaangevende
kantoren in Noord-Nederland
op het gebied van advocatuur,
notariaat, bedrijfsadvisering
en fiscale dienstverlening.*

Wij geloven heilig in de

synergie tussen deze

verschillende takken van sport.

En wij geloven in onze

zelfstandigheid.

Plas & Bossinade biedt

dynamiek op hoog niveau

in zakelijke en persoonlijke

dienstverlening.

A d v o c a t e n

N o t a r i s s e n

B e l a s t i n g k u n d i g e n

B e d r i j f s a d v i s e u r s

Wegens de overstap van één van onze medewerkers naar de rechterlijke macht zoeken wij een

ervaren advocaat-medewerker personen- en familierecht (m/v)

die het in zich heeft om leiding te geven aan onze sectie personen- & familierecht.

Bij gebleken geschiktheid bestaat de mogelijkheid tot toetreding tot de maatschap.

Voor de functie vragen we:

- lidmaatschap Vereniging van Familierecht Advocaten Scheidingsbemiddelaars;
- leidinggevende kwaliteiten;
- ervaring op het betreffende rechtsgebied;

Wij bieden een uitdagende praktijk, goede ontplooiingsmogelijkheden, plezierige collega's en uitstekende arbeidsvoorwaarden.

Voor inlichtingen kan contact op worden genomen met mr. W.A. Entzinger, telefoon (050) 521 43 51.

U kunt uw brief met CV binnen 14 dagen richten aan:

Plas & Bossinade
t.a.v. mevrouw M.A.I. Riemersma,
manager P&O,
Postbus 1100
9701 BC GRONINGEN
of per email: pz@plasbossinade.nl

MUTSAERTS

Kwaliteit verzekerd

DOORBRAAK AOV ADVOCATUUR

Mutsaerts realiseert doorbraak in arbeidsongeschiktheidsverzekering voor advocatuur en notariaat

Middels een verzekering exclusief ontwikkeld voor advocatuur en notariaat, biedt Mutsaerts een oplossing met uitgebreide voorwaarden en met verreweg de scherpste premiestelling. Dit scheelt u, afhankelijk van de aanvangsleeftijd, 25 tot 70% over de gehele looptijd.

- beroepsarbeidsongeschiktheid gedurende de hele looptijd
- gerenommeerde verzekeraar
- zowel individueel mogelijk als op collectieve basis voor gehele maatschap
- hoge verzekerde bedragen mogelijk (maximaal € 350.000,- op jaarbasis)

Premievergelijking gehele looptijd

Verzekerd bedrag € 100.000 • Wachtijd 1 jaar

60 jaar 0% index	Traditionele partij	Mutsaerts
35 jaar tot einde	139.652	91.553
40 jaar tot einde	119.336	71.150
45 jaar tot einde	90.821	48.234
50 jaar tot einde	58.393	24.713
55 jaar tot einde	25.835	5.513
65 jaar 0% index	Traditionele partij	Mutsaerts
35 jaar tot einde	215.551	144.940
40 jaar tot einde	190.244	121.832
45 jaar tot einde	154.635	94.480
50 jaar tot einde	114.009	63.561
55 jaar tot einde	73.154	31.861

Wie is Mutsaerts?

Mutsaerts BV, gevestigd in Tilburg, is een onafhankelijk assurantie-kantoor en heeft een geschiedenis die teruggaat tot 1926.

Veel advocaten(kantoren) behoren tot haar clientèle. Het aangaan van een langdurige relatie staat hierbij voorop, waarbij Mutsaerts een proactieve rol vervult.

Uitnodiging

Hebt u interesse in een voor u of uw kantoor op maat gemaakte offerte of vergelijking? Neemt u dan rechtstreeks contact op met ons kantoor en vraagt u naar drs. Freek Njio, fnjio@mutsaerts.nl

Mutsaerts BV
 Ringbaan West 240 · Tilburg
 Postbus 9102 · 5000 HC Tilburg
 T 013 5942828
 F 013 5942829
www.mutsaerts.nl

BÖHLER FRANKEN KOPPE WIJNGAARDEN ADVOCATEN

Böhler Franken Koppe Wijngaarden advocaten (BFKW) is een Amsterdams kantoor van 17 advocaten met een bewogen historie. BFKW beweegt zich nadrukkelijk op het raakvlak van recht en politiek, vooral daar waar de macht van de staat botst met de rechten van het individu. In haar zaken concentreert BFKW zich in de kern op drie rechtsgebieden: strafrecht, vreemdelingenrecht en internationaal recht & mensenrechten.

Voor de sectie **internationaal recht & mensenrechten** zoeken wij een **ervaren advocaat** (m/v) en een **juridisch medewerker/advocaat** (m/v).

De advocaten van deze sectie adviseren en procederen op het gebied van mensenrechten, internationaal humanitair recht, Europees recht en recht van internationale organisaties. Zij staan zowel nationale als internationale (rechts)personen bij. De sectie bestaat thans uit vier advocaten. Ten behoeve van optimale dienstverlening wordt veelvuldig samengewerkt met advocaten uit de andere twee secties.

De **ervaren advocaat** die wij zoeken heeft minimaal 5 jaar ervaring in internationale en/of civiele zaken, bij voorkeur met ruime proceservaring. Hij/zij dient te beschikken over acquisitievermogen in het internationale veld en de ambitie om deze praktijk verder uit te bouwen.

Voor de functie **juridisch medewerker/advocaat** zoeken wij iemand met aantoonbare ervaring op het gebied van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens. Deze functie bestaat uit het adviseren over EVRM aspecten van de in de verschillende secties lopende zaken alsmede het brengen van zaken voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Voor de sectie **vreemdelingenrecht** zoeken wij een **advocaat-stagiaire** die zich op het reguliere vreemdelingenrecht wil gaan toeleggen. Ervaring in het verlenen van rechtshulp strekt tot aanbeveling. Deze sectie bestaat uit zes advocaten en is actief in het vreemdelingenrecht in brede zin: regulier vreemdelingenrecht, asiel, vreemdelingenbewaring, Wet arbeid vreemdelingen, naturalisatie, etc. De sectie staat zowel particulieren als bedrijven bij en werkt nauw samen met diverse organisaties op het gebied van vreemdelingenrecht.

Voor nadere informatie en sollicitaties kunt u zich binnen 4 weken wenden tot:

Mw. Karin Vogelpoel, Keizersgracht 560-562,
1017 EM Amsterdam

E-mail: kvogelpoel@bfkw.nl Tel: 020 - 344 62 44

STULTIENS DUNSBERGEN advocaten te Gorinchem

zoekt voor spoedige indiensttreding

**(gevorderd)
advocaat-stagiaire
of
aankomend advocaat-medewerker**

Van de kandidaat wordt verwacht dat deze beschikt over:

- relevante vakinhoudelijke juridische kennis met name van het civiele recht;
- analytisch denkvermogen, praktisch inzicht en zakelijke instelling;
- uitstekende contactuele eigenschappen blijkend uit een goede mondelinge presentatie en schriftelijke vaardigheden;

Toespitsing van de praktijk op het arbeids- en/of ondernemingsrecht is bespreekbaar.

Aan het kantoor zijn momenteel vier advocaten verbonden. Het kantoor biedt een collegiale werksfeer en is gevestigd in twee gezichtsbepalende panden in het stadscentrum. Het kantoor voert zowel een civiele als een bestuursrechtelijke praktijk. Meer informatie over ons kantoor vindt u op www.stultiensdunsbergen.nl.

Uw schriftelijke sollicitatie voorzien van curriculum vitae kunt u binnen 14 dagen na verschijningsdatum van deze editie zenden t.a.v. mr. A. Dunsbergen / Postbus 3020 / 4200 EA Gorinchem. Telefonische informatie kunt u inwinnen bij de heer mr. M.J. Noteboom, die bereikbaar is onder telefoonnummer 0183 631 800.

Stultiens Dunsbergen Advocaten / Grote Markt 20 – 21
telefoon 0183 – 631 800 / fax 0183 – 660 548
algemeen@stultiensdunsbergen.nl / www.stultiensdunsbergen.nl

SPAANS ADVOCATEN

Spaans Advocaten is vanaf 1980 gevestigd te Huizen. Het kantoor beschikt over een uitermate interessant landelijk relatiebestand in zowel de profit- als de non-profit sector.

In een hecht team, dat momenteel bestaat uit vier advocaten, wordt op informele wijze gewerkt aan het uitbreiden van een dynamische advies- en procespraktijk.

Ter versterking van ons team zijn wij op zoek naar een

senior medewerker/aankomend partner
met name voor de ondernemingsrechtpraktijk

Wij zoeken kandidaten met veel eigen initiatief en bieden de ruimte om de praktijk een eigen richting te geven.

Uw sollicitatie, voorzien van uw CV, kunt u richten aan:

Spaans Advocaten
t.a.v. mr. S.C. Spaans
Postbus 1139
1270 BC Huizen

Tel. 035 - 52 62 780
spaans@spaansadvocaten.nl
www.spaansadvocaten.nl

*‘Taal is de bron
van misverstanden.’*

Antoine de Saint-Exupéry

Wij zoeken advocaten die goed communiceren.

Kijk op onze site voor de volgende vacature:

Advocaat Medewerker Personen- en Familierecht

Bete Begrip

www.teekenskarstens.nl

TeekensKarstens
advocatennotarissen

A&S advocaten

Wie komt er bij ons lunchen?

...en wie wil er ook de rest van de dag met ons meedoen?

Wij zoeken twee enthousiaste **advocaat-stagiaires** die op diverse rechtsgebieden werkzaam willen zijn. Eén voor ons kantoor in Wageningen en één voor ons kantoor in Leeuwarden. A&S Advocaten is een landelijk opererend kantoor met elf advocaten dat werkt voor het MKB, voor de agrarische sector en voor particulieren. We streven naar een informele en collegiale sfeer. Stuur je sollicitatiebrief met cv voor 28 september 2007 voor de vacature in Leeuwarden naar mr P. Stehouwer, A&S Advocaten, postbus 709, 8901 BM Leeuwarden. Voor de vacature in Wageningen kun je je brief sturen naar mr J.H. van Vliet, A&S Advocaten, Postbus 150, 6700 AD Wageningen. Bel voor meer informatie met Piet Stehouwer (058 216 90 68) of met Jan van Vliet (0317 425 300) en kijk op onze website www.aens.nl.

Never a dull moment...

Van Diepen van der Kroef Advocaten heeft het afgelopen decennium een gestage groei doorgemaakt. Van een kantoor van ooit twee advocaten zijn we het grootste onafhankelijke advocatenkantoor van Nederland geworden.

Deze ambitie kenmerkt ook de sectie Vastgoed op de Amsterdamse vestiging. Hierdoor beschikken we inmiddels over een hoogwaardige cliëntenportefeuille die de komende jaren verder wordt uitgebouwd. De sectie Vastgoed van momenteel 8 medewerkers is op zoek naar een:

Advocaat-medewerker Vastgoed

en een (gevorderde)

Advocaat-stagiair(e) Vastgoed

Kernbegrippen voor ambitieuze kandidaten die willen bijdragen aan ons groeiscenario zijn: een scherpe juridische blik, gedrevenheid, entrepreneurship en een sterke persoonlijkheid.

De praktijkvoering richt zich op de gehele vastgoedcyclus en omvat zowel advieswerkzaamheden als het voeren van procedures. Een aparte tak binnen de sectie is het aanbestedingsrecht.

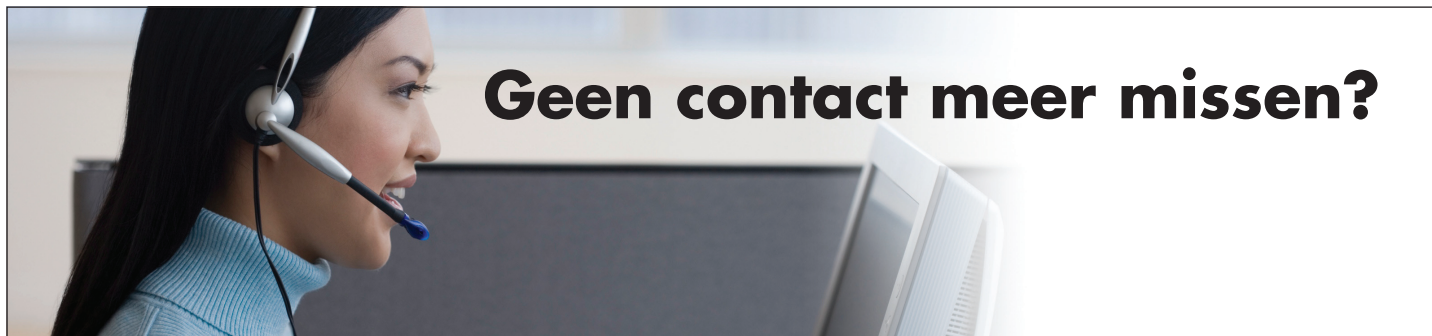
Informatie & sollicitatie

Voor vragen over de vacatures kunt u contact opnemen met mr. David Allick, op tel: 020 574 74 74, of per e-mail: d.allick@vandiepen.com. Aan hem kunt u ook uw sollicitatiebrief met CV richten. Bij de sollicitaties voor de functie van stagiair(e) ontvangen wij ook graag de cijferlijst.

VAN DIEPEN VAN DER KROEF

ADVOCATEN

Van Diepen Van der Kroef Advocaten Dijssehofplantsoen 14-18 Postbus 76729 1070 KA Amsterdam T: 020 574 74 74 WWW.VANDIEPEN.COM

Geen contact meer missen?

Het eerste contact met bijna iedere relatie verloopt via de telefoon. Toch heeft het opnemen van de telefoon niet altijd de hoogste prioriteit. Hoe vaak komt het niet voor dat bellers een voicemail krijgen, in een wachtrij terecht komen of helemaal niet te woord worden gestaan? Call Care neemt als antwoordservice deze zorg uit uw handen en garandeert bereikbaarheid, verwerking en terugkoppeling van uw telefoonverkeer.

Naast het aannemen van de telefoon kan Call Care uw afspraken met potentiële cliënten inplannen, urgente telefoontjes gelijk doorverbinden (of een SMS versturen) en informatie verstrekken over uw dienstverlening. Call Care werkt al jaren naar grote tevredenheid voor veel advocatenkantoren. In deze jaren hebben de medewerkers van Call Care veel branche specifieke kennis verworven. Termen als confrère, pleitnota, piketdienst, griffievakje, cassatie etc. zijn onderdeel van hun dagelijks vocabulaire.

Bent u geïnteresseerd? Bel met 010-280 33 33
of e-mail naar info@callcare.nl

Call Care

Uw assistent op afstand

www.callcare.nl www.balieplus.nl

VAN
TILBURG
& BEKS

A D V O C A T E N

Van Tilburg & Beks Advocaten is een commercieel kantoor met een volledig op het bedrijfsleven gerichte praktijk. Tot onze relaties behoren dan ook diverse ondernemingen van klein tot beursgenoteerd. Op het kantoor wordt de advocatuur op een moderne manier beoefend en dat betekent, dat kwaliteit en pragmatisme centraal staan. We denken met onze cliënten mee en zijn daarom voor hen vaak een "sparringpartner". Met een klein team hebben we een kantoor met korte lijnen en een collegiale en informele werksfeer.

De ambitie van het kantoor is om te groeien. Daarom zijn wij op zoek naar:

Advocaat-medewerkers of gevorderde advocaat-stagiaires

(met een afgeronde beroepsopleiding en derhalve minimaal 1 jaar ervaring als advocaat)

Juridisch medewerkers/toekomstige advocaat-stagiaires

(met een afgeronde universitaire studie Nederlands recht)

Heb je een pragmatische en resultaatgerichte instelling? Beschik je over een no-nonsense mentaliteit, een goed analytisch vermogen en kun je je goed inleven in de belangen van cliënten en wederpartijen? Ben je bovendien geïnteresseerd om mee te werken aan de groei van ons kantoor, dan nodigen wij je uit te solliciteren.

Van Tilburg & Beks Advocaten biedt een goede persoonlijke begeleiding en een marktconforme beloning.

Voor aanvullende informatie kun je contact opnemen met mr. Rob Beks of onze uitgebreide internet-site bekijken.

Heb je belangstelling voor deze vacature, stuur dan je sollicitatiebrief vergezeld van je CV.

Van Tilburg & Beks Advocaten
De heer mr. R.C.A.J. Beks
Postbus 296
5260 AG VUGHT

Telefoon: 073 656 11 16
Fax: 073 656 76 95
E-mail direct: r.beks@tilburg-beks.nl
Internet: www.tilburg-beks.nl

16
PUNTEN
PO
ADVOCATUUR

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
Juridisch Postacademisch Onderwijs

Masterclasses in het buitenland

Het Eggens Instituut voor Juridisch postacademisch Onderwijs aan de Universiteit van Amsterdam organiseert dit najaar Masterclasses in het buitenland. Een aantrekkelijke manier om in een paar dagen tijd de benodigde 16 PO-punten te behalen.

Arbeidsrecht op Rhodos

Docenten: mr. R.A.A. Duk, mr. M.J.M.T. Keulaerds, mr. J. J. Trap en mr. J. Westhoff.
23 tot en met 27 september 2007, 8.30 – 13.00 uur,
's middags vrij. Cursusprijs: € 2.650,-

Burgerlijk Procesrecht op Rhodos

Docenten: mr. A.S. Rueb, prof. mr. A.S. Hartkamp, jhr. mr. J.L.R.A. Huydecoper en mr. dr. L.P. Broekveldt.
30 september tot en met 4 oktober 2007,
8.30 – 13.00 uur, 's middags vrij.
Cursusprijs: € 2.650,-

Vreemdelingenrecht in Montenegro

Docenten: prof. mr. H.U. Jessurun d'Oliveira, mr. G.J.K. van Andel, mr. I. Oomen en mr. C. Everaert.
8 tot en met 13 oktober 2007, 8.30 – 13.00 uur,
's middags vrij. Cursusprijs: € 1.650,-

Mediarecht op Rhodos

Docenten: prof. mr. G.A.I. Schuijt, mr. S.R. Le Poole, mr. Chr. A. Alberdingh Thijm en mr. E.M. Polak.
13 tot en met 17 oktober 2007, 8.30 – 13.00 uur,
's middags vrij. Cursusprijs: € 2.650,-

Coördinatie: Guido A.C. Enkelaar.

GEDetailleerde programma's vindt u op:
www.jur.uva.nl/eggens.

De cursusprijzen zijn inclusief inclusief hotel, maaltijden en vlucht, er wordt geen BTW in rekening gebracht.

De cursuslocaties kunt u bekijken op:
www.mediterranean.gr. (Rhodos) en
www.fanfani-montenegro.com (Montenegro).

Informatie en aanmelding

Eggens Instituut voor Juridisch
Postacademisch Onderwijs

Universiteit van Amsterdam,
Faculteit der Rechtsgeleerdheid

tel: (020) 525 3407
e-mail: pao-fdr@uva.nl
website: www.jur.uva.nl/eggens

Le Tableau
VOOR DE ADVOCATUUR EN HET NOTARIAAT

Le Tableau bemiddelt exclusief in tijdelijke functies voor het notariaat en de advocatuur.

Wij kunnen voorzien in ervaren, gespecialiseerde advocaten ten behoeve van ondermeer: sabbatical leave, zwangerschapsverlof, begeleiding stagiaires of omvangrijke projecten, zoals een grote transactie of reorganisatie. Ook financieel interessant!

Belt u voor meer informatie met Mr. Drs. Christ'I Dullaert, tel 020-5237600 of kijk op onze website www.letableau.nl

Uitbreiding of overname kantoor

Amici Advocaten te Amsterdam zoekt wegens naderend vertrek van één van de advocaten een advocaat-medewerker, al dan niet met een eigen cliëntenbestand. Ook overname van de huur en de bedrijfsmiddelen van het mooie en goed geoutilleerde huurpand, gunstig gelegen in de wijk Osdorp, is mogelijk.

Informatie: mr. Radek Niemyjski, telefoon 020 - 66 76 020 of 06 - 51 63 14 22.

Alt Kam Boer a d v o c a t e n

Civiele cassatie?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag,
tel.: 070 358 94 79, fax: 070 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

DLA Piper zoekt Medewerkers en Advocaat-Stagiaires

DLA Piper Nederland maakt integraal deel uit van DLA Piper, een internationale juridische dienstverlener. In Nederland telt DLA Piper ruim 220 medewerkers onder wie meer dan 110 advocaten, notarissen en belastingadviseurs die hoogwaardige juridische dienstverlening bieden aan zowel Nederlandse als internationale cliënten.

Wij zoeken:

Advocaat-Medewerker Onroerend Goed (5 tot 7 jaar ervaring)

De advocaten en (kandidaat-)notarissen van de praktijkgroep Onroerend Goed houden zich bezig met alles wat zich afspeelt tussen grondverwerving, via ontwikkeling en realisatie, tot en met de exploitatie van onroerende goederen. Deze praktijkgroep is bovendien gespecialiseerd in milieurecht, bestuursrechtelijke aangelegenheden en aanbestedingsrecht en rekt o.a. aannemers, (semi)overheden en winkelketens tot haar cliënten.

Advocaat-Medewerker Corporate (3 tot 6 jaar ervaring)

De advocaten van de praktijkgroep Corporate houden zich onder andere bezig met fusies en overnames, kapitaalmarkttransacties en transacties op het gebied van corporate finance, private equity, venture capital en insolventie. Deze praktijkgroep mag onder andere participatiemaatschappijen, venture capitalists, vermogensbeheerders, familiebedrijven en zakelijke dienstverleners in binnen- en buitenland tot haar cliënten rekenen.

Advocaat-Stagiaire en Advocaat-Medewerker Restructuring (3 tot 6 jaar ervaring)

Binnen de praktijkgroep Restructuring wordt er geadviseerd op alle facetten van reorganisatie en insolventie, van preventie tot afhandeling, in allerlei sectoren, van detailhandel tot financiële dienstverlening. De advocaten van deze praktijkgroep staan in nauw contact met adviseurs en managers van bedrijven die zijn betrokken bij reorganisaties, reddingsoperaties en formele insolventieprocedures.

Advocaat-Stagiaire en Advocaat-Medewerker Arbeidsrecht (3 tot 5 jaar ervaring)

De praktijkgroep Arbeidsrecht, Pensioenen en Benefits houdt zich bezig met alle aspecten van het arbeidsrecht. De advocaten van deze praktijkgroep hebben een sterke positie in zowel de advies- als de geschillenpraktijk, waarbij het belang van een praktische en snelle oplossing voorop staat. Deze praktijkgroep rekt nationale en internationale ondernemingen en instellingen tot haar cliënten.

Profiel

Voor alle vacatures geldt:

- Aantoonbare ervaring en/of affiniteit met het rechtsgebied
- Interesse in werken bij een internationaal kantoor
- Gedreven en energieke persoonlijkheid
- Oplossingsgericht en kunnen werken in een team
- Goede beheersing van de Engelse taal
- Privaatrechtelijk afgestudeerd met liefst goede resultaten

Interesse?

Kijk voor al onze vacatures en meer informatie op www.dlapiper.nl of neem contact op met Eveline Schrijber, telefoon 020-5419820 of Judith Dröge, telefoon 020-5419907. Je sollicitatie kun je richten aan DLA Piper, Eveline Schrijber, Postbus 75258, 1070 AG Amsterdam of per e-mail: eveline.schrijber@dlapiper.com

Senior Legal Counsels die de overstap durven te maken

Investment Management, Finance, Development

De dynamische internationale financieringspraktijk kent voor u geen geheimen. U doet niets liever dan complexe financieel-juridische constructies uitwerken en zit graag 'dicht op de deals'. U bent nu werkzaam bij een bank of bij een advocatenkantoor en bent klaar voor de volgende stap in uw carrière.

Dan zit u bij ING Real Estate goed, want met meer dan € 100 miljard 'assets under management' zijn wij toonaangevend op het gebied van vastgoedontwikkeling, -financiering en -vermogensbeheer. In verband met de groei van ons financieringsbedrijf zijn we op zoek naar Senior Legal Counsels die beschikken over de juiste internationale bagage en genoeg drive hebben om onze ambitieuze groeiplannen te realiseren.

Wat betekent dit in de praktijk?

- U adviseert en begeleidt het financieringsbedrijf in zijn dagelijkse juridische praktijk
- U adviseert het management vanuit een juridisch perspectief en bent betrokken bij strategische beslissingen
- U informeert het management over de voortgang en de risico's van juridische procedures en transacties
- U stuurt externe juristen aan en houdt het budget in de gaten
- U treedt op als coach van de Junior Legal Counsels

Wij vragen een academisch niveau en minimaal vijf jaar relevante werkervaring. Het spreekt vanzelf dat u de Engelse taal beheerst. U gaat doortastend te werk, signaleert tijdig potentiële risico's en informeert daarover. Uiteraard wordt uw functie uitstekend gehonoreerd met arbeidsvoorwaarden die u mag verwachten van een toonaangevende wereldspeler.

ING Real Estate Finance is onderdeel van ING Real Estate en heeft een totale portefeuille van € 25 miljard waarvan maar liefst € 10 miljard van internationale markten afkomstig is. Op het gebied van het financieren van vastgoed zijn we een erkende wereldleider. We staan voor betrokkenheid, klantgerichtheid, professionaliteit en we bieden creatieve financiële oplossingen voor institutionele en particuliere beleggers, REIT's en ontwikkelaars.

DOING WELL BY DOING RIGHT

ING Real Estate

Schenkade 65
2595 AS Den Haag

Meer weten?

Neem dan contact op met
Dr F.P. de Rooy,
General Counsel
tel. 070-3418630

Solliciteren?

Bel Henk-Jan Jensema,
HR Consultant
070-3418430 of mail uw sollicitatie:
henk-jan.jensema@ingrealestate.com

B R O K E R S A D V O C A T E N

Brokers Advocaten is een klein advocatenkantoor, gevestigd in het midden van het land in het hart van de Leidse Rijn. Het persoonlijk contact is een zeer belangrijk facet van de juridische dienstverlening die Brokers Advocaten biedt.

Voor ons kantoor zijn wij op zoek naar een

Advocaat-Medewerker of een vergevorderde Advocaat-Stagiair

De functie

Je bent werkzaam op met name het gebied van arbeidsrecht en personen- en familierecht. Op een creatieve en zelfstandige wijze behandel je de dossiers en verzorg je de juridische advisering aan onze cliënten. Je houdt op een pro-actieve wijze de kennis op jouw vakgebied bij. In een gevorderd stadium van je advocaatmedewerkerschap zal de nadruk ook komen te liggen op het coachen van advocaat stagiaires en commercieel handelen. Je rol binnen kantoor zal gericht zijn op het meedenken over en uitvoeren van PR-werkzaamheden, zoals kantoorpresentaties, publicaties en symposia.

Wie zoeken wij

Wij zoeken een advocaat met een gedreven instelling, een positieve houding en een stevige persoonlijkheid. Je bent enthousiast, creatief, flexibel en overtuigend. Naast het samenwerken in een klein team ben je in staat zelfstandig te werken.

Functievereisten

Een (bijna) afgeronde advocaat-stage met arbeidsrecht en / of personen- en familierecht. Je hebt aantoonbare werkervaring op een van de genoemde rechtsgebieden. Het is een pré wanneer je cursussen op je rechtsgebied hebt gevolgd of zelf verzorgt. Een goede binding met onze woon- en werk omgeving vinden wij erg belangrijk daarom bent u bij voorkeur woonachtig in Urecht of de directe omgeving.

Wij bieden

Het werken bij Brokers Advocaten betekent werken in een klein teamverband met een snel groeiende klantenkring die gericht is op verdere ontwikkeling. De onderlinge band tussen de medewerkers is persoonlijk, informeel en professioneel, wat resulteert in een prettige werksfeer.

Geïnteresseerd?

Reageer dan via een motivatiebrief en cv, cijferlijst en eventuele getuigschrift(en) naar:

Mevrouw mr. H.E. Brokers-van Dijk
Postbus 220
3454 ZL DE MEERN

Acquisitie naar aanleiding van deze advertentie wordt niet op prijs gesteld.

Pfeil Heuts

a d v o c a t e n

Heerlen - Maastricht

In verband met de sterke groei van ons kantoor zoeken wij voor onze vestiging te Heerlen:

ADVOCAAT MEDEWERKERS EN ADVOCAAT STAGIAIRES

met als aandachtsgebied de ondernemingsrechtelijke praktijk.

Uw sollicitatie met curriculum vitae kunt u binnen drie weken richten aan:

Pfeil Heuts Advocaten
T.a.v. Mr. Ph.A.A. Nijbakker
Akerstraat 88
6411 HC Heerlen
telefoon: 045 560 60 00
e-mail: p.nijbakker@pfeil-heuts.nl

Zie voor meer informatie: www.pfeil-heuts.nl

S P E L T A D V O C A T E N

Ons kantoor is gevestigd in Almere. Wij voeren een algemene rechtspraktijk met accenten op het arbeidsrecht, personen – en familierecht en ondernemingsrecht. Onze dienstverlening bestaat uit advisering, bemiddeling en het voeren van gerechtelijke procedures voor particulieren en ondernemers. Voor informatie met betrekking tot ons kantoor zie:

www.s-advocaten.nl

Wij zijn op zoek naar

een enthousiaste parttime of fulltime
(gevorderd) advocaat-stagiaire
die affiniteit heeft met de rechtsgebieden
Arbeids – en/of Personen – en Familierecht.

Uw schriftelijke sollicitatie kunt u zenden aan:

Spelt Advocaten
Mr. R.(Rudy)E. Spelt
Markerkant 13-28
1314 AN Almere
E: spelt@s-advocaten.nl

MAN
N

Ben jij scherp?

Holla Poelman Van Leeuwen Advocaten is met 85 advocaten een breed gespecialiseerd advocaten- kantoor met vestigingen in Eindhoven, 's-Hertogenbosch en Tilburg. In Zuid-Nederland zijn wij het grootste, onafhankelijke advocatenkantoor en landelijk behoren wij tot de top 20. Naast een prettige, informele werksfeer maken wij ons continu sterk voor onze cliënten en houden hun belangen daarbij scherp in de gaten. Zij rekenen op onze gezamenlijke sterkte en vertrouwen op onze persoonlijke scherpste. Altijd sterk, altijd scherp!

'Scherpe' advocaat-stagiaires (m/v)

Ter uitbreiding van onze vestigingen zoeken wij een aantal **'scherpe' advocaat-stagiaires**. Wij bieden zelfstandigheid en begeleiding om je scherpste te ontplooiën. Met uitstekende opleidingsmogelijkheden om je kwaliteiten aan te

schermen. Op onze vestigingen heerst een informele werksfeer met ruimte voor eigen inbreng. Daarnaast biedt Brabant je een prettige woon- en leefomgeving, waar het buiten werktijd aangenaam toeven is.

Ervaren advocaat-medewerker Familierecht (m/v) en advocaat-medewerker Ondernemingsrecht (m/v)

Ter versterking van onze vestiging in 's-Hertogenbosch zoeken wij een **advocaat-medewerker Familierecht** met 6 à 8 jaar ervaring. Met een sterk gevoel voor menselijke verhoudingen. En met een scherp oog voor de mens achter de cliënt. De opleiding Vfas heeft jouw kennis en ervaring reeds aangescherpt.

Verder hebben wij op onze vestiging Eindhoven ruimte voor een **advocaat-medewerker Ondernemingsrecht**. Met een sterke affiniteit met ondernemersrechtelijke kwesties. Daarbij heb je een scherp oog voor de diverse belangen van het bedrijfsleven en de non-profitsector. Wij bieden je de ruimte om je sterkte en scherpste optimaal in te zetten.

Ben je daadkrachtig, scherp en geïnteresseerd in één van deze functies? Stuur een bondige brief met C.V. naar Holla Poelman Van Leeuwen Advocaten, t.a.v. mr. F.F. Stiekema, postbus 449, 5000 AK Tilburg. Een assessment maakt deel uit van de sollicitatieprocedure. Voor nadere informatie kun je contact opnemen met mr. F.F. Stiekema, tel. 013 - 584 08 40. Of surf naar: www.hpla.nl

Altijd scherp!

WWW.HPLA.NL

**HOLLA POELMAN
VAN LEEUWEN
advocaten**

EINDHOVEN 'S-HERTOGENBOSCH TILBURG

breng rust in uw organisatie

> MEER INFORMATIE: www.ict-concept.nl

ict **concept**

> KANTOORAUTOMATISERING VOOR JURIDISCHE PROFESSIONALS

.....
ICT CONCEPT BV
BASICWEG 19A
3821 BR AMERSFOORT

T 033 4330188
F 033 4330244

www.ict-concept.nl
info@ict-concept.nl
.....